

พระสงฆ์ กับงานสาธารณสงเคราะห์

พระสงฆ์

กับงานสาธารณสงเคราะห์

มฤตดาปรรณ
ประทานแก่ พระพรหมวชิรญาณ
เนื่องในมงคลอายุ ๘๐ ปี

ในสังคหวัตถุธรรม อันเป็นหลักแห่งการยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน และเป็นหลักแห่งการสังคมสงเคราะห์ มีธรรมสำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ อตถจริยา หมายถึงการบำเพ็ญประโยชน์ ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น พากเพียรทำงานที่สร้างสรรค์ด้วยความตั้งใจอย่างดีเลิศ โดยหวังจะช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ผู้คนทั้งหลายถึงพร้อมด้วย “สัทธาสัมปทา” คือความเชื่อถือถูกต้อง “ศีลสัมปทา” คือ ความประพฤติดีงาม “จาคสัมปทา” คือความเสียสละเพื่อผู้อื่น และ “ปัญญาสัมปทา” คือ ความรอบรู้รอบคอบในสรรพสิ่งทั้งปวง อันยอมโน้มน้าวน้ำใจสมาชิกของสังคมให้พร้อมพร้อมสมัคสมานกลมเกลียวในอันที่จะสร้างสรรค์แต่ความเจริญรุ่งเรือง

พระพรหมวชิรญาณ (เขมงฺกโร) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยสังคหวัตถุธรรมทั้ง ๔ ประการ โดยเฉพาะข้ออัตถจริยาเป็นที่น่าชื่นชมยกย่อง ดังนั้น เมื่อมงคลวาระแห่งอายุ ๘๐ ปี ของท่าน

มาบรรจบถึง จึงเป็นที่ปิติโสมนัสยิ่งของพุทธบริษัทผู้ศรัทธาในธัมมานุวัตรปฏิบัติ
ข้าพเจ้าขอแสดงมุทิตาจิตมายังท่านผู้เป็นกำลังสำคัญแห่งกิจการพระบวร
พุทธศาสนาและการสาธารณสงเคราะห์แก่พหูชนทั้งหลาย ด้วยความปรารถนาดี
จากใจจริงมา ณ โอกาสนี้

ขออำนาจพรให้ พระพรหมวชิรญาณ จงออกงามไพบูลย์ในพระบวรพุทธ
ศาสนายิ่งขึ้นสืบไป เทอญ.

(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐

สัมโมทนียกถา

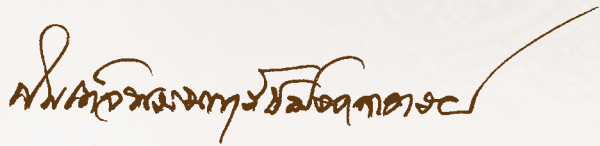
โย จ เมตฺเตน จิตฺเตน สพฺพปาณานุกมฺปติ
พหุํ หิ โส ปสวติ ปุณฺณํ ตาทิสโก นโร.
นรชนใดมีจิตเมตตา ช่วยเหลือสัตว์ทุกหมู่เหล่า
นรชนเช่นนี้นั้น ย่อมประสบบุญมาก

(ขุ.เถร.๒๖/๓๑๓/๑๐๖)

ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรรมการมหาเถรสมาคม ที่ปรึกษาเจ้าคณะภาค ๑๐ เป็นพระมหาเถระผู้มีวัตรปฏิบัติและปฏิปทาน่าเลื่อมใส มั่นในกตัญญูกตเวทิตาคุณ เปี่ยมด้วยเมตตาอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ประชาชนคนทั้งหลาย ทุ่มเทเสี่ยสละ ตั้งใจปฏิบัติศาสนกิจ เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีเกียรติคุณปรากฏชัดทั้งในและต่างประเทศ เป็นที่น่าชื่นชมยินดี

เนื่องในโอกาสที่คณะสงฆ์วัดยานนาวาและคณะศิษยานุศิษย์จะได้จัดงานทำบุญอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี ถวายท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) ในวันที่ ๒๓-๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร พระราชทานพระราชานุญาตในการจัดงานดังกล่าว นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้

ขออนุโมทนาและขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสี่ลสุตาทีคุณทีได้
บำเพ็ญมา พร้อมทั้งอำนาจแห่งกัตัญญุกตเวทิตาของศิษยานุศิษย์ ได้อำนวยผลให้
ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ จงเป็นผู้เจริญในธรรมแห่งองค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ ตลอดกาลนาน เทอญฯ

(สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า)

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ

กรรมการมหาเถรสมาคม

สัมโมทนียพจน์

สิ่งที่ประกอบกันเป็นบุคคล ตัวตน เราเขานอกเหนือจากร่างกายแล้วยังมีสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ จิต จิตเป็นธรรมชาติที่รับรู้อารมณ์ หรือธรรมชาติที่ทำหน้าที่ เห็น ได้ยิน รู้กลิ่น รู้รส รู้สีต่อการสัมผัสถูกต้องทางกาย และรู้สึกนึกคิดทางใจ จิตจึงมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของคนเรา ถ้าบุคคลมีจิตดีงามย่อมสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ลักษณะจิตที่ดีงามตามที่มีปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี นั้น มี ๖ ประการ คือ

๑. **ปัสสัทธิระ** - เย็นสบายผ่อนคลาย เรียบสงบ ไม่เครียด ไม่คับแค้น ไม่เดือดร้อนไม่กระสับกระส่าย หรือทุรนทุราย ไม่ขาดแคลน ไม่หิวโหย มีความเอิบอím

๒. **ลหุ** - เบาไม่ติดขัด ไม่คับแคบ ไม่ถูกจำกัดขัดขวาง ไม่อึดอัด ไม่ถูกกดทับหรือบีบคั้น

๓. **มฺฤทุ** - นุ่มนวล อ่อนโยน ไม่แข็งกระด้างหรือก้าวร้าว

๔. **กัมมัญญะ** - ควรแก่งานหรือพร้อมที่จะใช้งาน ทนทาน ไม่เปราะบาง

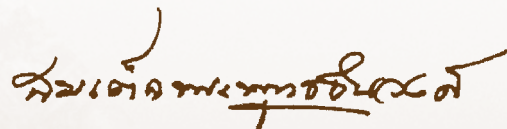
๕. **ปคุณะ** - คล่องแคล่ว ไม่เฉื่อยชา ไม่หืดหู่

๖. **อุชฺฐ** - ซื่อตรง ไม่คดโกง ไม่บิดเบือน ไม่เฉไฉหรือเขื่อนแซ

การที่บุคคลจะมีจิตใจดีงามได้นั้น เพราะรู้จักฝึกฝนอบรมจิตที่มักตกไป
ในอำนาจสิ่งที่ไม่ดีงามให้มีอารมณ์มั่นคง มีสัมพันธภาพอันดีงามกับบุคคลอื่น
จัดระเบียบชีวิตของตนได้เหมาะสมกับตัวเองและสังคมทั่วไป นอกจากนั้น มีการ
ปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่สมดังพุทธสุภาษิตที่ว่า

ทุนุคคหสส ลหุโน   ยตถ กามนิปาตินโน
จิตตสส ทมโถ สารุ   จิตตํ ทนตํ สุขาวหํ
การฝึกจิตที่ขมยาก ที่เบา มักตกไปในอารมณ์ที่น่าใคร่
เป็นความดี (เพราะว่า) จิตที่ฝึกแล้ว นำสุขมาให้

ตลอดระยะเวลา ๘๐ ปีที่ผ่านมา พระเดชพระคุณพระพรหมวชิรญาณ
(ปสฤทธิ์ เขมงฺกโร) ดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ ได้ครองตนครองธรรม
มีความประพฤติปฏิบัติมั่นอยู่ในพระธรรมวินัย เป็นพระเถระผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม
สัมมาปฏิบัติ จนทำให้พระเดชพระคุณฯ เป็นผู้มีจิตดีงามและสามารถปฏิบัติ
ศาสนกิจให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ
พระศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างยิ่ง

(สมเด็จพระพุทธชินวงศ์)

กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะใหญ่หนกลาง

เจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการามวรวิหาร

อนุโมทนาพจน์

ท่านเจ้าคุณ พระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) เป็นพระเถระผู้ตั้งอยู่ในฐานะครุฐานีย คือ ควรเคารพ ควรสักการะ ควรกราบไหว้โดยแท้ โดยที่ท่านเจ้าคุณฯ ประกอบด้วยภูมิ ๓ ประการ ที่เป็นหลักสำคัญที่ทำให้ท่านมีความเจริญก้าวหน้าและเป็นที่เคารพศรัทธาของญาติโยมสาธุชนทั้งหลาย คือ

๑. ภูมิรู้ ท่านเป็นพระเถระผู้ใหญ่ ผู้เป็นพหูสูต รอบรู้ในหลักวิชาการต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมมีความคล่องตัวในด้านต่าง ๆ รวมทั้งมีความสนใจในการค้นคว้าหาความรู้ โดยเฉพาะมีพรสวรรค์ในด้านกวีนิพนธ์ สามารถเขียนบทกลอนและบทความต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนสามารถเทศน์และบรรยายธรรมได้อย่างแตกฉาน จึงทำให้ท่านเป็นผู้ทรงภูมิความรู้ในคติโลกและคติธรรม

๒. ภูมิธรรม ท่านเป็นผู้เจริญรุ่งเรืองด้วยคุณธรรมสัมมาปฏิบัติ เพราะอาศัยความรู้พระธรรมวินัยเป็นอย่างดี จึงเป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติมั่นอยู่ในพระธรรมวินัย เป็นพระเถระผู้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรมมีเมตตากรุณา มีอัธยาศัยกว้างขวาง โอบอ้อมอารี ไม่เฉพาะแต่บุคคลที่มีวิสาสะคุ้นเคยเท่านั้น แม้บุคคลอื่นท่านได้มีเมตตาโอบอ้อมอารีต่อทุกคน ไม่เลือกรักมักที่ซึ่ง จึงได้รับการยกย่องนับถือบูชาสักการะจากสาธุชนทั่วไป และเป็นผู้เอาใจใส่ต่อภาระธุระของพระพุทธศาสนาบำเพ็ญคุณประโยชน์นานัปการเป็นลำดับมา

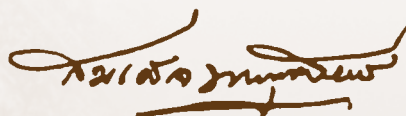
๓. ภูมิฐาน ท่านเอาใจใส่เทศนาสั่งสอนศีลธรรมจรรยาแก่เยาวชนและประชาชน จัดการอบรมศีลธรรมวัฒนธรรมแก่นักเรียน ให้การสงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชนให้ได้รับความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ สร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่วัดศาสนา โดยที่ท่านได้รับภาระพระพุทธศาสนา ประกอบศาสนากิจเพื่อเป็นहितานุहितประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักร ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมังกโร) ได้ตั้งมั่นอยู่ในภูมิ ๓ ประการดังกล่าวมา จึงเป็นพระเถระที่น่าเคารพนับถือ เพราะท่านได้นำเอาความรู้ความสามารถและคุณความดีที่ได้สร้างสิ่งสมอบรม มาบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริงดังพุทธพจน์ที่ว่า

สพฺเพสํ สหิตโต โหติ สทฺธมฺเม สุปฺติฏฺฐิตो

ผู้ตั้งมั่นในคุณความดี ชื่อบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่คนทั้งปวง

ในโอกาสบำเพ็ญกุศลอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย พร้อมด้วยอำนาจบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญให้เป็นไป ได้อภิบาลประทานพรให้ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมังกโร) จงเจริญรุ่งเรืองด้วยจตุรพิธพรชัย อันประเสริฐ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ พร้อมด้วยปฏิภาณ ธรรมสารสมบัติ ประสพสิ่งอันพึงปรารถนา และงอกงามไพบูลย์ยิ่งในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยทั่วกันตลอดกาลนานเทอญ

(สมเด็จพระพุทธจาจารย์)

กรรมการมหาเถรสมาคม

เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก

เจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม

โมทนาพยากรณ์

ศาสนิกจนำพาให้พระสงฆ์มาได้พบกัน นับแต่ได้วิสาสะกับท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) ที่วัดไทยในสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ สี่วัจจรกาลผ่านมาถึงบัดนี้นับได้ ๔๑ ปี ให้ความรู้สึกว่าเวลาเดินหน้า แสนรวดเร็ว

ในเวลาที่ผ่านมาล่วงไปอย่างรวดเร็วไว้นั้น ศาสนิกของท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณก็ก้าวดำเนินเดินหน้าคู่เคียงไปเหมือนแข่งกับกาลเวลานั้น และสำเร็จเสร็จสิ้นไปกรณีย์แล้ว กรณีย์เล่า ไม่ยอมให้เวลาล่วงไปเสียเปล่าอย่างใดเลย

เริ่มแต่ในปีแรก ๒๕๑๙ ยังไม่ทันถึงกลางปี ณ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณก็ได้ให้กำเนิดวัดธัมมาราม/Wat Dhammaram ที่เมืองชิคาโก แล้วในเดือนต่อมาก็คือ มิถุนายน ๒๕๑๙ ก็ได้ร่วมในการประชุม ๕ วัดแรกของไทยในอเมริกา ก่อตั้ง “สมัชชาสงฆ์ไทย ในสหรัฐอเมริกา” ขึ้นมา พอสมัชชาฯ เกิดขึ้นแล้วท่านก็ได้เป็นประธานสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกานั้น แล้วนำพุทธบริษัทพัฒนาวัดและกิจการพระศาสนาให้ก้าวหน้ามาอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าข้าพเจ้าจะออกไปอยู่ห่างไกลจากวงงานและกิจการสาธารณะทั้งหลาย ก็ยังได้ทราบข่าวการบำเพ็ญศาสนิกกิจของท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ ที่ขยายกว้างและทวีความสำคัญ ดังที่ว่าแม้ท่านจะมาเป็นเจ้าอาวาสวัดยานนาวา และเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมอยู่ในประเทศไทย แต่ก็ได้ประกาศเกียรติของ

ประเทศชาติและแผ่กิตติคุณของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏในแดนไกล โดยได้นำ
พุทธบริษัทชาวไทยและนานาชาติดำเนินโครงการสร้างวัดนวมินทรราชูทิศ NMR
Buddhist Meditation Center ขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสมหามงคลฉลอง
สิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ จนสำเร็จเสร็จสิ้น เป็นการจัดตั้ง
อนุสรณ์สถานที่เป็นพยานแห่งความรำลึกในพระมหากษัตริย์คุณ ที่ได้ทรงบำเพ็ญ
พระราชกรณียกิจ เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ตลอดเวลายาวนาน
ให้เป็นแหล่งที่หลั่งไหลแผ่ขยายพระมหากษัตริย์คุณ ให้อำนวยประโยชน์สุข
แก่มหาชนยืนนานสืบไปในเบื้องหน้า

บัดนี้ จวบถึงมงคลวารที่ท่านเจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณเจริญพรชยาภูกาล
ครบอสีติวัสสา ขอเดชาอนุภาพคุณพระรัตนตรัยอวยชัยอภิบาลมวลศิษยานุศิษย์
ให้เจริญด้วยจตุรพิธพร มีกำลังพร้อมที่จะอุปฐาก และรับสนองงาน ให้ท่าน
เจ้าคุณพระพรหมวชิรญาณ ดำรงในผาสุวิหาร เพื่อเป็นหลักชัยคุ้มครองโพธิ์ร่มไทร
ที่พึ่งพำนักของเหล่าพุทธบริษัท สืบไปตลอดกาลยาวนาน

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)

๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

คำนิยม

พระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เป็นพระเถระนักพัฒนาที่มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการศึกษาทั้งสายสามัญและปริยัติธรรมในระบบ รวมทั้งการศึกษอบรม วิปัสสนากรรมฐาน พระคุณท่านมีความมุ่งมั่นในการศึกษาด้านอักษรศาสตร์ และการประพันธ์ (ร้อยแก้วและร้อยกรอง) ตลอดจนใฝ่ใจในการศึกษาหาความรู้ ในทุกด้าน ทั้งวิจิตรศิลป์ การปกครอง การบริหารจัดการ คอมพิวเตอร์ และอีกหลายสาขา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์แก่การเผยแผ่ธรรมและการกุศลสงเคราะห์ ต่อสังคมและชาวโลก

ตลอดระยะเวลา ๘๐ ปี พระคุณท่านได้สร้างคุณประโยชน์อเนกอนันต์ ต่อพระพุทธศาสนาและสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศมาโดยตลอด อาทิ การเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งด้วยวิธีการเทศนา ปาฐกถา บรรยาย และการเขียนบทกวี โดยได้นำความรู้และศาสตร์ต่างๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาใช้เป็น สื่อ เพื่อนำคนให้เข้าถึงธรรม และนำธรรมให้เข้าถึงคน เพื่อชี้แนะและอนุเคราะห์ พุทธศาสนิกชนให้มีกำลังใจ ใช้สติยับยั้ง ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ใช้ปัญญา ป้องกันแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องผิดพลาดต่างๆ เพื่อพัฒนาชีวิตให้เจริญ ทั้งทางโลกและจิตใจ ตลอดจนการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน ด้วยการสร้างโรงพยาบาลและบำเพ็ญสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ

รวมถึงการสร้างวัดหลายแห่งทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้จัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนาเฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ (WBTV) ซึ่งเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์ที่เผยแพร่สื่อธรรมะอันเป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนที่จะนำไปพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข นับว่าพระคุณท่านได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองตลอดมา

ในโอกาสที่พระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) เจริญอายุวัฒนมงคลครบ ๘๐ ปี และพระคุณท่านได้ปฏิบัติบำเพ็ญคุณประโยชน์ทั้งทางโลกและทางธรรม จนเป็นที่ประจักษ์แผ่ไพศาลมาอย่างต่อเนื่อง ผมขออำนาจแห่งบุญกุศลทั้งหลายนี้ จงเป็นผลานิสงส์อำนวยผลให้พระคุณท่านมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง และมีความเจริญรุ่งเรือง งอกงามไพบูลย์ในบวรพระพุทธศาสนายิ่งๆ ขึ้นเทอญ

พลเอก
(ประยุทธ์ จันทร์โอชา)
นายกรัฐมนตรี

ขอถวายมุทิตาสักการะจิต

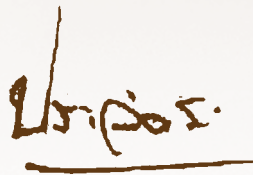
พระเดชพระคุณพระพรหมวชิรญาณ (ปสฤทธ์ เขมงฺกโร) กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เป็นพระเถระผู้เปี่ยมด้วยเมตตา มีความปรารถนาดีต่อทุกคนไม่เลือกที่รักมักที่ชัง วางตนเป็นกลางและสม่ำเสมอด้วยดี

นอกจากนั้น พระเดชพระคุณฯ เป็นพระเถระผู้เอาใจใส่ต่อภารธุระของพระพุทธศาสนาบำเพ็ญคุณประโยชน์นานัปการเป็นลำดับมา โดยในด้านการคณะสงฆ์ได้บริหารกิจการงานของคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ด้วยการให้โอวาทอบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณร เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้และความประพฤติที่ดีงาม และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่วัดวาศานานานัปการ ส่วนในด้านกิจการของบ้านเมืองนั้น พระเดชพระคุณฯ เป็นผู้เอาใจใส่เทศนาสั่งสอนอบรมศีลธรรมแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป สงเคราะห์อนุเคราะห์ประชาชน ด้วยการสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ มากมาย

พระเดชพระคุณฯ เป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรมสัมมาปฏิบัติ ได้ประพฤติสมณวัตรให้เป็นประโยชน์แก่อุปถัมภ์พุทธจักรและอาณาจักรดังกล่าวมา จึงทำให้พระเดชพระคุณฯ เป็นที่เคารพนับถือของศิษยานุศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ในโอกาสทำบุญอายุวัฒนมงคล ๘๐ ปี ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ นี้ ผมขอถวายมุทิตาจิตและชื่นชมในเกียรติคุณของพระเดชพระคุณ พระพรหมวชิรญาณ และขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยพร้อมด้วยอำนาจบุญกุศลที่ ศิษยานุศิษย์ได้บำเพ็ญเป็นมุทิตาสักการะในครั้งนี จงอภิบาลรักษาพระเดชพระคุณฯ ให้มีสุขภาพพลานามัยที่แข็งแรงเจริญรุ่งเรืองสถาพรในบวรพระพุทธศาสนาและ เป็นปฐนียบุคคลของพระพุทธศาสนิกชนสืบไป

พลเอก

(ประวิตร วงษ์สุวรรณ)

รองนายกรัฐมนตรี

และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

คำนำ

วัดเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้แทนของวัด เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน ภาระหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ในสังคมไทย คือ ทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลักทั้งทางด้านจิตใจและทางวัตถุ ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดข้องกับพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก

งานสาธารณสงเคราะห์ จึงเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ เป็นการดำเนินงานที่ต้องประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ ในการป้องกัน ฟื้นฟู และพัฒนาบุคคล กลุ่มชุมชน หรือสังคมที่ประสบปัญหา โดยการนำวัตถุสิ่งขององค์ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคม ผนวกกับหลักการวิธีการสังคมสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือให้บุคคล กลุ่มชุมชน หรือสังคม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี นับว่าเป็นงานสำคัญที่พระสงฆ์ให้การสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนและสังคม โดยมีวัดและพระภิกษุสามเณร เป็นผู้นำสำคัญ และเป็นการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจ ในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความผูกพัน ระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายกฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อมุ่งพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางวัตถุและจิตใจ ให้มีความสมดุลทั้งกาย วาจาและใจ อันจะนำความสุข ความเจริญมาสู่วัดและชุมชนสังคมประเทศชาติต่อไป

มหาเถรสมาคม ได้มีมติที่ ๑๐๖/๒๕๕๙ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง รายงานผลการระดมความคิดเห็น เพื่อการพัฒนาภารกิจงานคณะสงฆ์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

และได้มีมติมอบผู้แทนมหาเถรสมาคมเป็นประธานกรรมการ ๗ ฝ่าย เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของ มหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยแต่งตั้งให้ **พระพรหมวชิรญาณ กรรมการ มหาเถรสมาคม เป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของ มหาเถรสมาคม** พร้อมด้วยคณะกรรมการ ๑๕ รูป/คน เพื่อสนองงานกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยส่งเสริมสนับสนุนองค์กรพระพุทธศาสนา ดำเนินกิจการด้านสาธารณสงเคราะห์ ตลอดถึงพัฒนาให้พระสงฆ์มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินกิจการพระพุทธศาสนาด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้มีคุณภาพ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีผลเป็นรูปธรรม และแผ่ไพศาล เป็นอเนกประการ

ในการนี้ **พระพรหมวชิรญาณ** ในฐานะประธานคณะกรรมการ ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม พร้อมคณะกรรมการฯ ได้จัดทำ แผนยุทธศาสตร์การดำเนินการกิจการพระพุทธศาสนาด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อเป็นแบบแผนและแนวทางในการดำเนินการ พร้อมกันนี้ได้พิจารณาประกาศ เกียรติคุณ รางวัล “เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์” เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ แก่พระสงฆ์ พุทธศาสนิกชน และองค์กรการกุศล ที่ดำเนินการด้านสาธารณสงเคราะห์ จนประสบผลสำเร็จให้ปรากฏเป็นปฏิฐานุคติแก่อนุชนสืบไป

(พระมงคลวชิรากร)

ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดยานนาวา

เลขานุการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

มติมหาเถรสมาคม

ครั้งที่ ๗/๒๕๕๙

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม

มติที่ ๑๘๗/๒๕๕๙

เรื่อง **เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม**

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๗/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙ เลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า พระพรหมวชิรญาณ ประธานกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ได้มีลิขิต ที่ ๐๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙ แจ้งว่า ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เรื่อง รายงานผลการระดมความคิดเห็นเพื่อการพัฒนาภารกิจงานคณะสงฆ์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา และได้มีมติมอบผู้แทนมหาเถรสมาคม เป็นประธานกรรมการ ๗ ฝ่าย เพื่อให้ขับเคลื่อนการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยให้ประธานกรรมการในแต่ละฝ่ายไปรวบรวมรายชื่อคณะกรรมการเสนอมหาเถรสมาคมเพื่อโปรดพิจารณา

บัดนี้ ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ได้พิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมแล้ว ประกอบด้วย

๑. พระพรหมวชิรญาณ	วัดยานนาวา	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมเมธาจารย์	วัดบูรณศิริมัตถายาราม	รองประธานกรรมการ
๓. พระพรหมจริยาจารย์	วัดกะพังสุรินทร์/ตรัง	กรรมการ
๔. พระธรรมเสนาหวัตร	วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ/พิษณุโลก	กรรมการ
๕. พระธรรมบัณฑิต	วัดพระราม ๔ กาญจนบุรี	กรรมการ
๖. พระธรรมเสนาบดี	วัดพระธาตุดอยสุเทพ/เชียงใหม่	กรรมการ
๗. พระเทพวิริยาภรณ์	วัดหัวลำโพง	กรรมการ
๘. พระเทพกิตติเวที	วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม	กรรมการ
๙. พระเทพพรหมณี	วัดพระธาตุพนม/นครพนม	กรรมการ
๑๐. พระราชธีรจารย์	วัดมณีวนาราม/อุบลราชธานี	กรรมการ
๑๑. พระราชปัญญาสุธี	วัดสร้อยทอง	กรรมการ
๑๒. พระราชภาวนาพิธาน	วัดโสธรวราราม/ฉะเชิงเทรา	กรรมการ

สารบัญ

มูทิตาปรารภ	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	๒
สัมโมทนียกถา	สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ	๔
สัมโมทนียพจน์	สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการามวรวิหาร	๖
อนุโมทนาพจน์	สมเด็จพระพุทธมาจารย์ เจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม	๘
โมทนียพจน์	สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ปยุตฺโต)	๑๐
คำนิยม	พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี	๑๒
ขอถวายมุทิตาสักการะจิต	พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๑๔
คำนำ	พระมงคลวชิรากร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดยานนาวา เลขานุการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม	๑๖

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

๒๓

จัดทำโดย คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

เรียบเรียงโดย นางสาวสายพิรุณ เพิ่มพูล

แนวคิดพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม

๗๓

และบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

พระสุธีรัตนบัณฑิต

เจ้าอาวาสวัดสุทธิวาราม กรุงเทพมหานคร

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.

โครงการด้านสาธารณสงเคราะห์ต้นแบบ

๑๑๒

ในความอุปถัมภ์ของ พระพรหมวชิรญาณ

ประธานกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์

ของมหาเถรสมาคม

โครงการบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม

๑๓๐

โดยความร่วมมือของบ้าน วัด และราชการ (บวร.)

รางวัล “เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์”

๑๕๗

คณะผู้จัดทำ

๑๗๖

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

จัดทำโดย คณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

เรียบเรียงโดย นางสาวสายพิรุณ เพิ่มพูล

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ เพราะชาวไทยร้อยละ ๙๕ นับถือพระพุทธศาสนา และอยู่คู่กับชาติไทยมาโดยตลอด ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย สรุปได้ดังนี้

๑. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะคนไทยนำหลักธรรมมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และลักษณะนิสัยของคนไทยมีจิตใจที่ดีงามในทุก ๆ ด้าน มีความเป็นมิตรกับทุกคน เป็นต้น

๒. พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ได้นำเอาหลักธรรมพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศตลอดมา เช่น ทศพิธราชธรรม หรือใช้ “หลักธรรมาธิปไตย” และ “หลักอปาริหанийธรรม” เป็นหลักในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

๓. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ เนื่องจากหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้เกิดความรัก ความสามัคคีกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน เป็นต้น จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชนชาวไทยให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

๔. พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย ด้วยวิถีชีวิตของคนไทยผูกพันกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นกรอบในการปฏิบัติตนตามหลักพิธีกรรมในพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เช่น การบวช การแต่งงาน และการทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ

๒๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือ และสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญของวิถีชีวิตของคนไทย พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑. ด้านการศึกษา ในอดีตที่ผ่านมา วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในด้านการศึกษา พระสงฆ์เป็นผู้อบรมสั่งสอน จัดการศึกษาเล่าเรียน ถึงแม้ในปัจจุบันบทบาทเหล่านี้จะลดน้อยลงไป เนื่องมาจากสาเหตุใดก็ตาม สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ พระพุทธศาสนามีความสำคัญทางการศึกษา โดยมีบทบาทที่สำคัญอยู่ ๒ ประการ ที่เป็นพื้นฐานของสภาพปัจจุบันในทางการศึกษาของพระพุทธศาสนา คือ

๑.๑ ประเพณีที่วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาเล่าเรียนของชุมชน และพระสงฆ์เป็นครูผู้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน

๑.๒ ประเพณีบวชเรียน นั่นคือการบวชเพื่อที่จะเรียนหนังสือ ซึ่งอาจจะเรียนทั้งทางโลกและทางธรรม

นอกจากนี้ วัดยังเป็นแหล่งศิลปวิทยาการ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ เช่น มีคัมภีร์โบราณ มีศิลาจารึก มีจารึกถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งด้านการแพทย์แผนโบราณ ด้านยาสมุนไพร ด้านภาษา ด้านวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ด้านศิลปะ เป็นต้น

๒. ด้านสังคม พระพุทธศาสนามุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องการสร้างสันติสุขภายในของแต่ละคน และเมื่อแต่ละคนมีความสุขแล้วก็จะส่งผลต่อสังคมที่มีสันติสุขไปด้วย ดังจะเห็นได้จากหลักพุทธธรรมเพื่อความดีงามแห่งสังคม เช่น ทาน ธรรมที่คุ้มครองโลก สังคหวัตถุ เป็นต้น นอกจากหลักพุทธธรรมแล้ว วัดยังเป็นศูนย์กลางในด้านพิธีกรรม ขนบธรรมเนียม ผู้นำทางจิตใจและผู้นำทางสังคม เช่น ผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้นำในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้นำทางการอบรมจิตใจของคนในสังคมให้ดีงาม เป็นต้น

๓. ด้านศิลปกรรม พุทธสถานตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีการก่อสร้างขึ้นมาด้วยจิตศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน จึงก่อให้เกิดความประณีต งดงาม แสดงถึงความเป็นศิลปะอย่างสูงส่ง และแสดงถึงความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา

ในแต่ละยุคสมัย การก่อสร้างพุทธสถานเหล่านี้นอกจากจะท่อมเทด้วยกำลังกายและกำลังทรัพย์แล้ว ยังท่อมเทจิตใจที่ดั่งาม เคารพเลื่อมใสในพระพุทธานุศาสนาดด้วย เป็นการทำบุญกุศล และเป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ และพุทธศาสนิกชน เป็นสถานที่สืบทอดพระพุทธานุศาสนาให้ยั่งยืนถาวร และเพื่อเชิดชูความรุ่งเรืองของพระพุทธานุศาสนา ดังนั้น วัดจึงเป็นแหล่งรวมศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งในการวิจิตรศิลป์ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม เป็นต้น

ความสำคัญของพระพุทธานุศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็นสภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย

พระพุทธานุศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน จึงมีลักษณะที่เป็นสภาพที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย สมเด็จพระพุทธิโชษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพระพุทธานุศาสนาไว้อย่างครอบคลุมประเด็นพระพุทธานุศาสนาถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งนี้ เพราะการที่พระพุทธานุศาสนากับชนชาติไทยได้มีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

ในทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชนชาติไทย เนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธานุศาสนา โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธานุศาสนาต่อเนื่องตลอดมา จนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธานุศาสนา

ในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในพระพุทธานุศาสนาตลอดเวลายาวนาน จนทำให้เกิดการปรับตัวเข้าหากัน และสนองความต้องการของกันและกัน ตลอดจนผสมคลุกเคล้ากับความเชื่อถือและข้อปฏิบัติสายอื่น ๆ ที่มีมาในหมู่ชนชาวไทย ถึงขั้นที่ทำให้เกิดมีระบบความเชื่อและความประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธานุศาสนา ที่เป็นแบบของคนไทยโดยเฉพาะ อันมีรูปลักษณะและเนื้อหาของตนเอง ที่เน้นเด่นบางแง่บางด้านเป็นพิเศษ แยกออกได้จากพระพุทธานุศาสนาอย่างทั่ว ๆ ไป เรียกว่า พระพุทธานุศาสนาแบบไทยหรือพระพุทธานุศาสนาของชาวไทย

๒๖ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

วัฒนธรรมไทยทุกด้านมีรากฐานสำคัญอยู่ในพระพุทธศาสนา คำมากมายในภาษาไทย มีต้นกำเนิดมาจากภาษาบาลี และมีความหมายสืบเนื่อง ปรับเปลี่ยนมาจากคติในพระพุทธศาสนา แบบแผนและครรลองตามหลักการของพระพุทธศาสนา ได้รับการยึดถือเป็นแนวทาง และเป็นมาตรฐานสำหรับความประพฤติ การบำเพ็ญกิจหน้าที่ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยทุกระดับ ทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป

คนไทยตั้งแต่พระเจ้าแผ่นดินลงมา จนถึงชาวบ้านสามัญทั่วไป ได้บวชเรียน รับการศึกษาจากสถาบันพระพุทธศาสนา ดังมีประเพณีบวชเรียนเป็นหลักฐานสืบมา วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทยเป็นแหล่งคำสั่งสอน การฝึกอบรม และอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงแก่ผู้บวชเรียน และโดยอ้อมแก่ทุกคนในชุมชนและในสังคม วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน

กิจกรรมส่วนใหญ่ที่มีความสำคัญของรัฐก็ดี ของชุมชนก็ดี จะมีส่วนประกอบของพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริมคุณค่าทางจิตใจ รวมทั้งกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น ตื่นนอน ล้างหน้า ออกเดินทาง ก็นำหลักธรรมทางศาสนา เข้าแทรกเป็นส่วนนำสำหรับเตือนสติ หรือเพื่อความเป็นสิริมงคล เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวัย เช่น การเกิด การแต่งงาน และการตาย ก็ทำให้มีความสำคัญและดึงมาด้วยกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวได้ว่าชีวิตของคนไทยผูกพัน อิงอาศัยกันกับพระพุทธศาสนาตลอดเวลา สภาพที่กล่าวมานี้ ได้เป็นมาช้านาน จนฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของชาวไทย กลายเป็นเครื่องหล่อหลอม กลั่นกรองนิสัยใจคอ พื้นจิตใจของคนไทยให้มีลักษณะเฉพาะตน

นอกจากนั้น พระพุทธศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่เป็นสภาพแวดล้อมที่กว้างขวาง และครอบคลุมสังคมไทยในประเด็นต่อไปนี้คือ

๑. พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ
๒. พระพุทธศาสนาเป็นแกนนำและเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย
๓. พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่ชนชาวไทย
๔. พระพุทธศาสนาเป็นหลักการที่ช่วยดำรงรักษาเสรีภาพในการนับถือศาสนา
๕. พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย

๖. พระพุทธศาสนาสอดคล้องกับลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักความเป็นอิสระเสรี
๗. พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งสำคัญที่หล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติไทย
๘. พระพุทธศาสนาเป็นมรดกและเป็นคลังสมบัติอันล้ำค่าของชนชาติไทย
๙. พระพุทธศาสนาเป็นหลักนำทางในการพัฒนาชาติไทย
๑๐. พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งของดีมีค่าที่ชนชาติไทยมอบให้แก่อารยธรรมของโลก

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่คู่ชาติไทย และเป็นมรดกแก่ชาวโลกตลอดไปนั้น ต้องอาศัยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกันระหว่างศาสนจักรและอาณาจักร ที่ช่วยกันขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคงสถาพรสืบไป

ด้วยเหตุนี้ มหาเถรสมาคมจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อช่วยกันจัดทำแผนปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ โดยอาศัยพันธกิจทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ รวมทั้งการพัฒนาพุทธมณฑลเป็นศูนย์กลางการบริหารคณะสงฆ์และเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก เพื่อเสริมสร้างประเทศชาติให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ รวมถึงพระพุทธศาสนา จากแผนปฏิรูปพัฒนาภารกิจการงานคณะสงฆ์ในการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีพระเดชพระคุณพระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ ได้ดำเนินการระดมความคิดเห็นจากคณะกรรมการทุกท่าน จนสำเร็จเป็นแผนยุทธศาสตร์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ รวบรวมเป็นแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา นำเสนอต่อมหาเถรสมาคม

มหาเถรสมาคม มีมติรับแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เสนอ แล้วให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติดำเนินการต่อไป

การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ที่มา

๑

เสนอประเด็นปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

- ๑. เรื่องทรัพย์สินของวัดและพระภิกษุสงฆ์
- ๒. เรื่องปัญหาของพระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยนำมาซึ่งความเสื่อมศรัทธา
- ๓. เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้วิปริตและการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย
- ๔. เรื่องฝ่ายอาณาจักรที่จะต้องเข้าไปสนับสนุน ปกป้องคุ้มครองกิจการของฝ่ายศาสนจักร

แผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ที่มา

๒

มหาเถรสมาคม

มีมติมอบหมาย

พระพรหมมุนี , พระพรหมโมลี , พระพรหมบัณฑิต

๑. กำหนดกรอบการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ๖ ด้าน + ๑

(ด้านการปกครอง , ด้านการศึกษา, ด้านการเผยแผ่, ด้านการสาธารณูปการ, ด้านการศึกษาสงเคราะห์ , ด้านสาธารณสงเคราะห์ , พัฒนาพุทธมณฑล)

๒. กำหนดกรอบการดำเนินงาน

๓. ระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน

๔. ดำเนินงานตามกรอบภารกิจของคณะสงฆ์

๕. ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

๓

คณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๘
 รับทราบผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการตามที่สำนักงาน
 พระพุทธศาสนาแห่งชาติเสนอ มีมติเห็นชอบแผนการดำเนินการของ
 คณะสงฆ์ตามภารกิจ ๖ ด้าน + ๑

- ด้านการปกครอง
- ด้านศาสนศึกษา
- ด้านศึกษาสงเคราะห์
- ด้านการเผยแผ่
- ด้านสาธารณูปการ
- ด้านสาธารณสงเคราะห์
- พัฒนาพุทธมณฑล

ที่มา

๑. จัตระตมความคิดเห็นครั้งที่ ๑ เขตปกครองคณะสงฆ์หนตะวันออก (นครราชสีมา)

- การเปลี่ยนแปลงทางพระพุทธศาสนา
- รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา
- คณะสงฆ์ควรมีการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น

๒. จัตระตมความคิดเห็นครั้งที่ ๒ เขตปกครองคณะสงฆ์หนเหนือ (เชียงใหม่)

- ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้วยหลักธรรมาภิบาล
- การสร้างศรัทธา การสร้างเอกลักษณ์ของคณะสงฆ์
- การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรทางศาสนา
- สภากปฏิรูปแห่งชาติ (สพช.) ยุติบทบาท มีสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) รับช่วงดำเนินการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

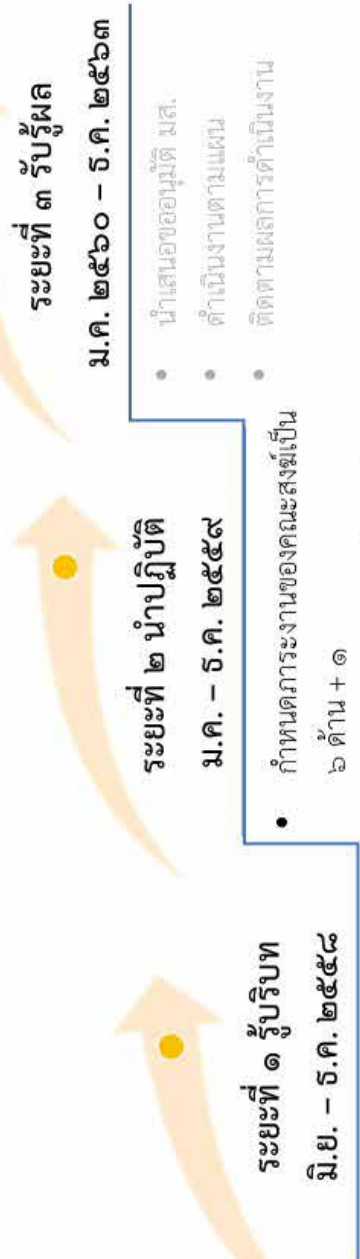
๓. จัตระตมความคิดเห็นครั้งที่ ๓ เขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง + หนใต้ (มจร. วังน้อย)

- ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาด้วยหลักธรรมาภิบาล
- การสร้างศรัทธา การสร้างเอกลักษณ์ของคณะสงฆ์
- การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรทางศาสนา

น.

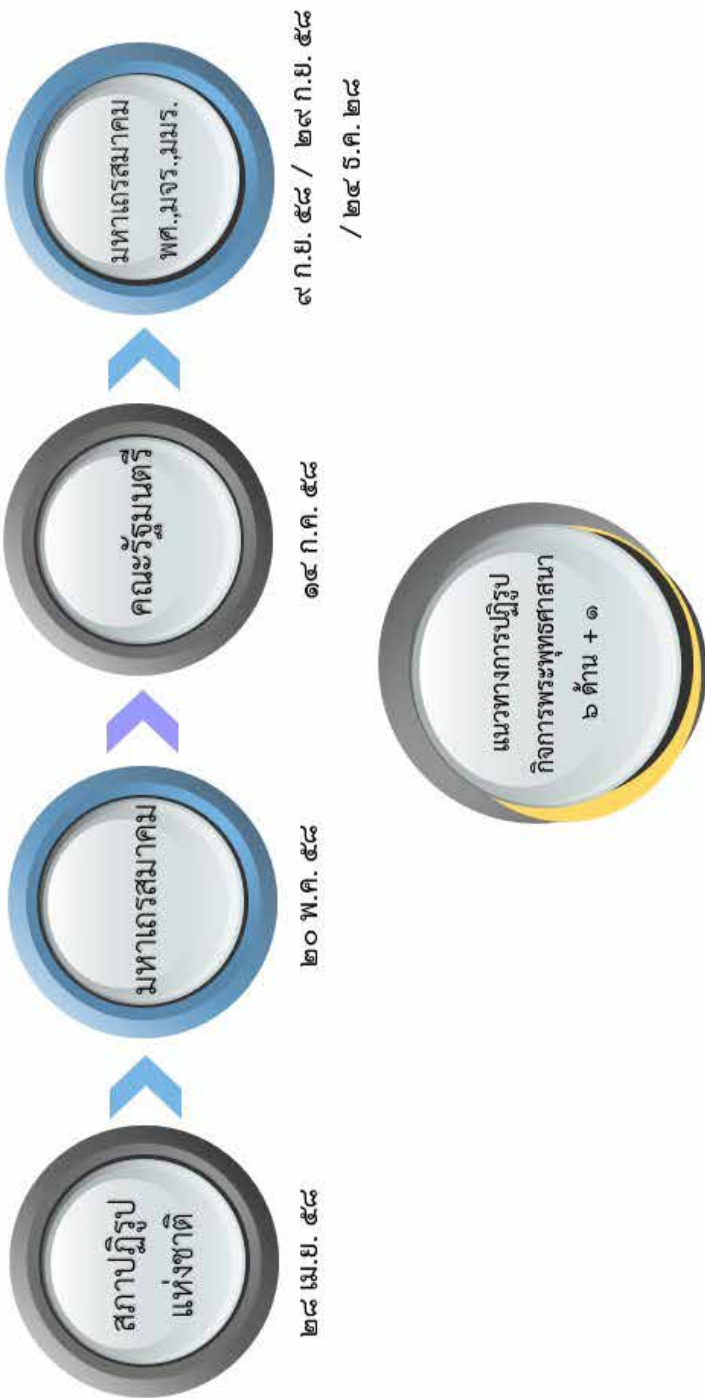
การดำเนินการที่ผ่านมา

แผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ที่มา

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านปกครอง

- ๑) พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์
  - (๑) บรรจงคำว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ” ไว้ในรัฐธรรมนูญ
  - (๒) เพิ่มอำนาจ บทบาทและหน้าที่ของพระสังฆาธิการ
  - (๓) กระจายอำนาจทางการปกครองคณะสงฆ์
  - (๔) จัดตั้งสภาสงฆ์ในแต่ละระดับชั้น
  - (๕) กำหนดกระบวนการยุติธรรมสงฆ์ที่สอดคล้องพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง
  - (๖) กำหนดให้มีสำนักงานเจ้าคณะแต่ละระดับชั้นทำงานต่อเนื่องโดยมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนและให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติขยายอำนาจสำนักงานราชการ
  - (๗) จัดตั้งองค์กรหรือสถาบันพัฒนาพระสังฆาธิการ

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง (ต่อ)

๒) พัฒนางานภายใต้ระบบและกลไกที่มีอยู่

- (๑) พระสังฆาธิการในแต่ละระดับชั้นบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์อย่างจริงจัง
- (๒) กำหนดให้วัดหรือการปกครองคณะสงฆ์ในแต่ละระดับชั้น จัดทำยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงานเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีและแผนพัฒนาฯ ระยะ ๕ ปี โดยให้สอดคล้องกับกติกการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน และมีการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ
- (๓) กำหนดระบบการคัดกรองผู้บรรพชาและอุปสมบทและจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่องานปกครองคณะสงฆ์
- (๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะสงฆ์ทำงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านการปกครอง (ต่อ)

- ๓) การบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี
  - (๑) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารพระพุทธศาสนาแห่งชาติโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
  - (๒) สนับสนุนและส่งเสริมการทำรายงานด้านงบประมาณ การเงินและบัญชีอย่างเป็นระบบ
  - (๓) พัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายและการจัดการทรัพย์สินของสถาบันทางพระพุทธศาสนา

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านศาสนศึกษา

- (๑) พัฒนาการบริหารจัดการในการศึกษาบาลี นักธรรม ธรรมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ มหาวิทยาลัยสงฆ์ และ การศึกษามอญอัยคัย บูรณาการกันอย่างเป็นระบบ
- (๒) เสนอให้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อเป็น กลไกใน การบริหารจัดการ และพัฒนาการศึกษา พระพุทธศาสนา
- (๓) จัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัด เพื่อบูรณาการการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุสามเณรและ ประชาชนทั่วไป

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านศาสนศึกษา (ต่อ)

- (๔) พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน
- (๕) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านพระพุทธศาสนา ให้มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ เช่น กำหนดระบบเทียบมาตรฐานคุณวุฒิ อัตราเงินเดือน สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ เป็นต้น
- (๕) กำหนดยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบและกลไกในการสร้างและพัฒนาศาสนทายาท

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านเผยแผ่

- (๑) กำหนดเป้าหมายและจัดทำยุทธศาสตร์การเผยแผ่และประชาสัมพันธ์กิจการพระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบ
- (๒) เสนอให้มีการพัฒนาโครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยมีการจัดตั้ง แม่กองงานด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๓) เสนอให้มีการตั้งหรือพัฒนาสถาบันเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๔) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความรู้ ทักษะ ด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้สื่อ เช่น พระนักเผยแผ่ พระสอนศีลธรรม พระธรรมทูต พระธรรมทูตสายต่างประเทศ พระวิปัสสนาจารย์

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านเผยแผ่ (ต่อ)

- (๕) จัดทำมาตรฐานบุคลากรด้านการประชาสัมพันธ์และเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนา
- (๖) เสนอให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ พัฒนางานและส่วนงานเพื่อการดูแลตรวจสอบมาตรฐานของบุคลากร ด้านการเผยแผ่
- (๗) รณรงค์ จัดกิจกรรม สนับสนุน สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ และเผยแผ่ข่าวสารกิจการงานพระพุทธศาสนาและศาสนสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ

- (๑) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารการจัดการศาสนสมบัติของวัด
- (๒) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด
เสนอให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อการก่อสร้าง การปฏิสังขรณ์
การพัฒนา
(๓) ทำนุบำรุงศาสนสถาน ส่งเสริม สนับสนุนและอนุรักษ์พุทธศิลปกรรม
โบราณสถาน โบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา
- (๕) พัฒนาวัดและศาสนสถานให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจ
ของคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชน
- (๖) พัฒนาพระสงฆ์ทุกรูปให้มีความรู้และสามารถในด้านกา
รสาธารณูปการ
- (๗) เร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบจัดทำเอกสารสิทธิของวัดให้เป็นระบบ

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านศึกษาสงเคราะห์

- (๑) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนธรรมศึกษาและหลักสูตรพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
- (๒) เสนอให้รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรแก่โรงเรียนการกุศลของวัด
- (๓) จัดตั้งและบริหารกองทุนสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์เพื่อให้การสนับสนุนพระภิกษุสามเณรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- (๔) พัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
- (๕) พัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกันกับหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงานให้เป็นเอกภาพ
- (๖) พัฒนาจัดตั้งส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการเรียนการสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

แนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา ด้านสาธารณสงเคราะห์

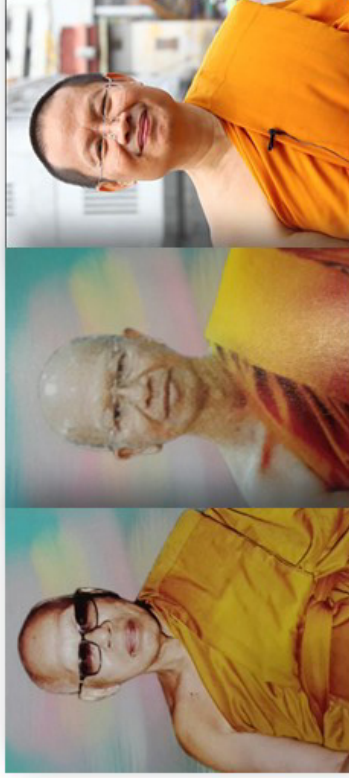
- (๑) สร้างระบบและกลไกเพื่อกำกับดูแลและบริหารภารกิจด้านการสาธารณสงเคราะห์ ให้เป็นรูปธรรมโดยสามารถวัดและประเมินผลได้
- (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์พัฒนาให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน
- (๓) ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรทางพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับชุมชน
- (๔) จัดตั้งกองทุนเพื่อการสาธารณสงเคราะห์
- (๕) จัดให้มีสถาบันทางการเงินเพื่อสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์

แนวทางการพัฒนาพุทธมณฑล

- (๑) สนับสนุนให้มีการจัดตั้งสำนักงานกลางการบริหารงานปกครองคณะสงฆ์ระดับเจ้าคณะภาค เจ้าคณะหน และสำนักงานมหาเถรสมาคม ณ พุทธมณฑล
- (๒) พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางแหล่งข้อมูลการศึกษาค้นคว้า งานวิชาการ งานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรม คำสอนของพระพุทธศาสนา โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้
- (๓) สนับสนุนและส่งเสริมให้มีอนุพุทธมณฑลครบทุกจังหวัด โดยกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน
- (๔) พัฒนาด้านกายภาพของพุทธมณฑลให้เหมาะสมรองรับการเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลก
- (๕) พัฒนาพุทธมณฑลเป็นที่ตั้งกระทรวงพระพุทธศาสนา

คำสั่งมหาเถรสมาคมที่ ๒/๒๕๕๙ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม

คณะกรรมการฝ่ายปกครอง

(จำนวน ๑๖ รูป/คน)

สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานกรรมการ

พระพรหมเมธี

รองประธานกรรมการ

พระราชเมธี

กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุน ส่งเสริม สอดส่องดูแลเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์และสามเณรเป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศของมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช
๒. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อให้ตรากฎ ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง ออกประกาศ หรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์และสามเณร เพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์และสามเณรเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม
๓. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

(ต่อ)

คณะกรรมการฝ่ายศาสนศึกษา

(จำนวน ๑๕ รูป/คน)

พระพรหมเมธี ประธานกรรมการ

พระพรหมวิสุทธจารย์ รองประธานกรรมการ

พระราชวรมนี กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับการศาสนศึกษาของคณะสงฆ์และสามเณร
๒. กำกับ ดูแลพระภิกษุและสามเณรที่ได้ศึกษาวิชาการในสถาบันต่าง ๆ ภายในราชอาณาจักรที่มีใช้สถาบันการศึกษาของสงฆ์
๓. กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในการส่งเสริมการศาสนศึกษา
๔. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อให้ตรากฎ ออกข้อบังคับ วาระระเบียบ ออกคำสั่ง หรือ ออกประกาศของมหาเถรสมาคม
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

คำสั่งมหาเถรสมาคมที่ ๒/๒๕๕๙ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม

(ต่อ)

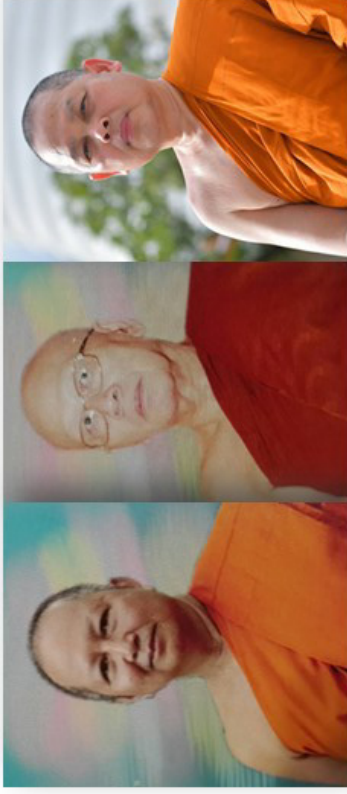
คณะกรรมการฝ่ายศึกษาสงเคราะห์

(จำนวน ๑๔ รูป/คน)

พระพรหมบัณฑิต ประธานกรรมการ

พระธรรมธัชมนี รองประธานกรรมการ

พระราชวรเมธี กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับศึกษาสงเคราะห์ของคฤหัสถ์
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษสงเคราะห์
๓. กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์
๔. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อให้ตรากฎ ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง หรือ ออกประกาศของมหาเถรสมาคม
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

คำตั้งมหาเถรสมาคมที่ ๒/๒๕๕๙ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม

(ต่อ)

คณะกรรมการฝ่ายเผยแผ่

(จำนวน ๑๕ รูป/คน)

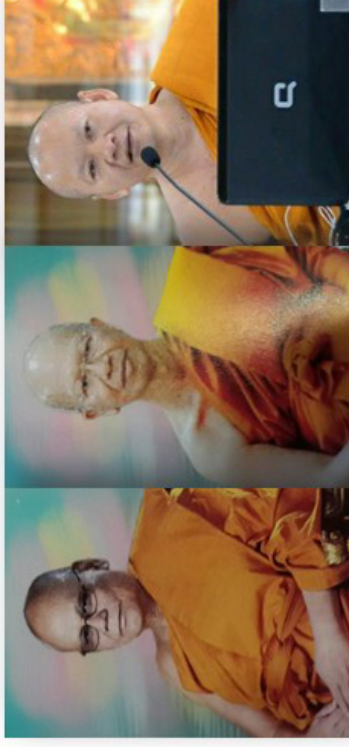
สมเด็จพระพุฒาจารย์วรงค์ ประธานกรรมการ

พระพรหมเมธี

รองประธานกรรมการ

พระเทพสุวรรณเมธี

กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุน ส่งเสริม และจัดให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในและนอกราชอาณาจักร
๒. กำกับ ดูแลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรให้เรียบร้อยดีงามและถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา
๓. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อให้ตรากฎ ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง หรือออกประกาศของมหาเถรสมาคม
๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

คำสั่งมหาเถรสมาคมที่ ๒/๒๕๕๙ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม (ต่อ)

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณูปการ

(จำนวน ๑๕ รูป/คน)

พระพรหมมุนี ประธานกรรมการ

พระพรหมติลก รองประธานกรรมการ

พระราชสารเวที กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำกับ สอดส่อง ดูแล แนะนำการสาธารณูปการให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
เกิดประโยชน์ต่อพระศาสนาและสังคมและเป็นไปโดยประหยัด
๒. สนับสนุน และส่งเสริมให้มีการสาธารณูปการตามความเหมาะสมแก่ท้องถิ่น
๓. กำกับ ดูแลการสาธารณูปการให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและวัตรปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร
๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

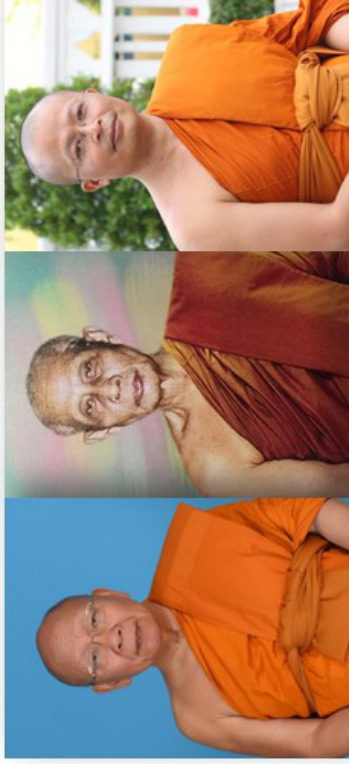

(ต่อ)

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์

(จำนวน ๑๕ รูป/คน)

- พระพุทธมหาวชิรญาณ ประธานกรรมการ
- พระพรหมเมธีจารย์ รองประธานกรรมการ
- พระมงคลวชิรากร กรรมการและเลขาธิการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำกับ สอดส่อง ดูแล แนะนำการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
เกิดประโยชน์ต่อพระศาสนาและสังคม
๒. สนับสนุน และส่งเสริมให้มีการสาธารณสงเคราะห์ที่ตามความเหมาะสมแก่ท้องถิ่น
๓. กำกับ ดูแลการสาธารณสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและวัตรปฏิบัติของ
พระภิกษุสามเณร
๔. เสนอมหาเถรสมาคมเพื่อให้ตราฎีกา ออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่ง หรือออก
ประกาศของมหาเถรสมาคม
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย

คณะกรรมการพัฒนาพุทธมณฑล

สมเด็จพระพุทธชินวงศ์   ประธานกรรมการ
สมเด็จพระพุทธอาจารย์   รองประธานกรรมการ
พระพรหมโมลี   กรรมการและเลขานุการ

ยุทธศาสตร์ชาติ : กรอบการพัฒนาในระยะยาว

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข

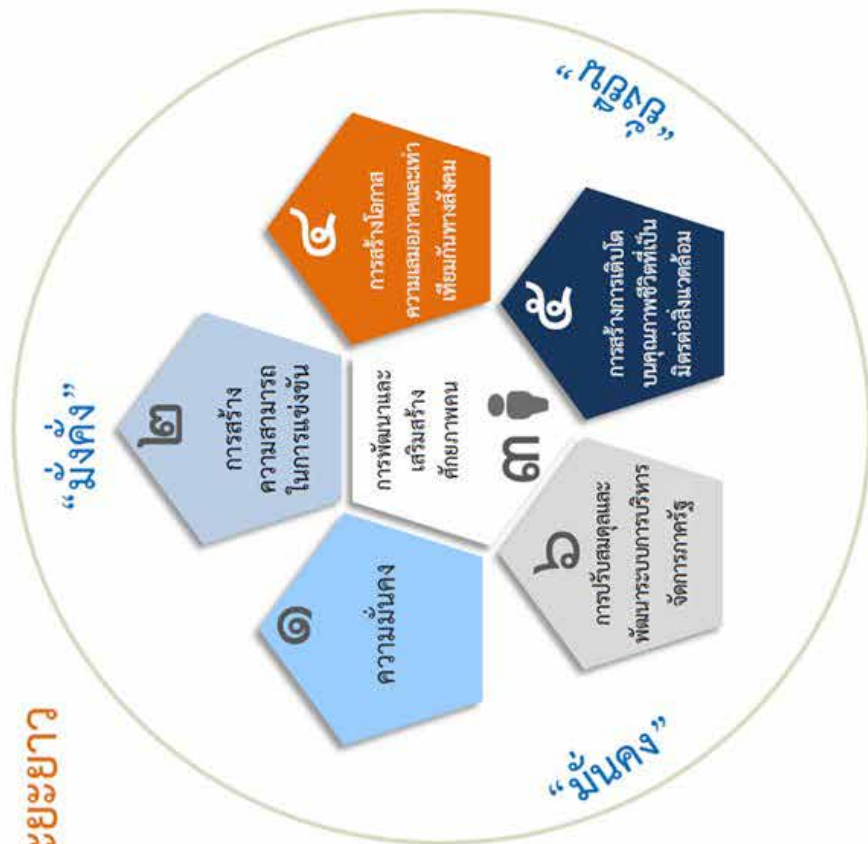
และตอบสนองต่อการบรรลุ

ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต

สร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้าง

ความสุขของคนไทย **สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและ**

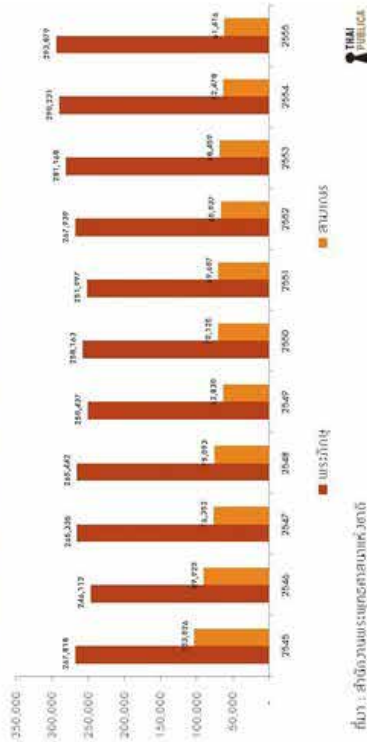
เป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

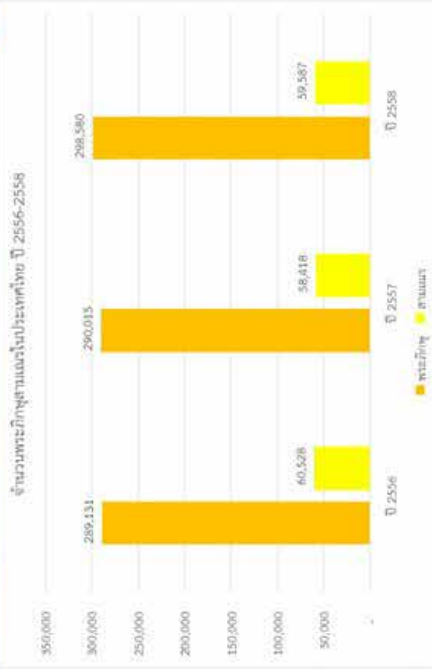

สถานการณ์ปัจจุบัน

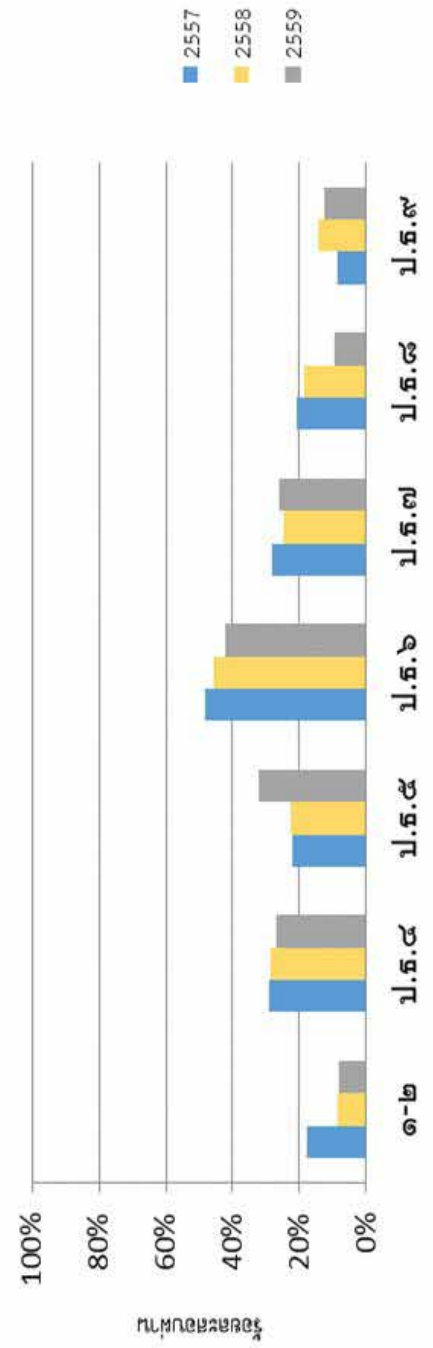
จำนวนพระภิกษุ สามเณรในประเทศไทย พ.ศ.2545-2555

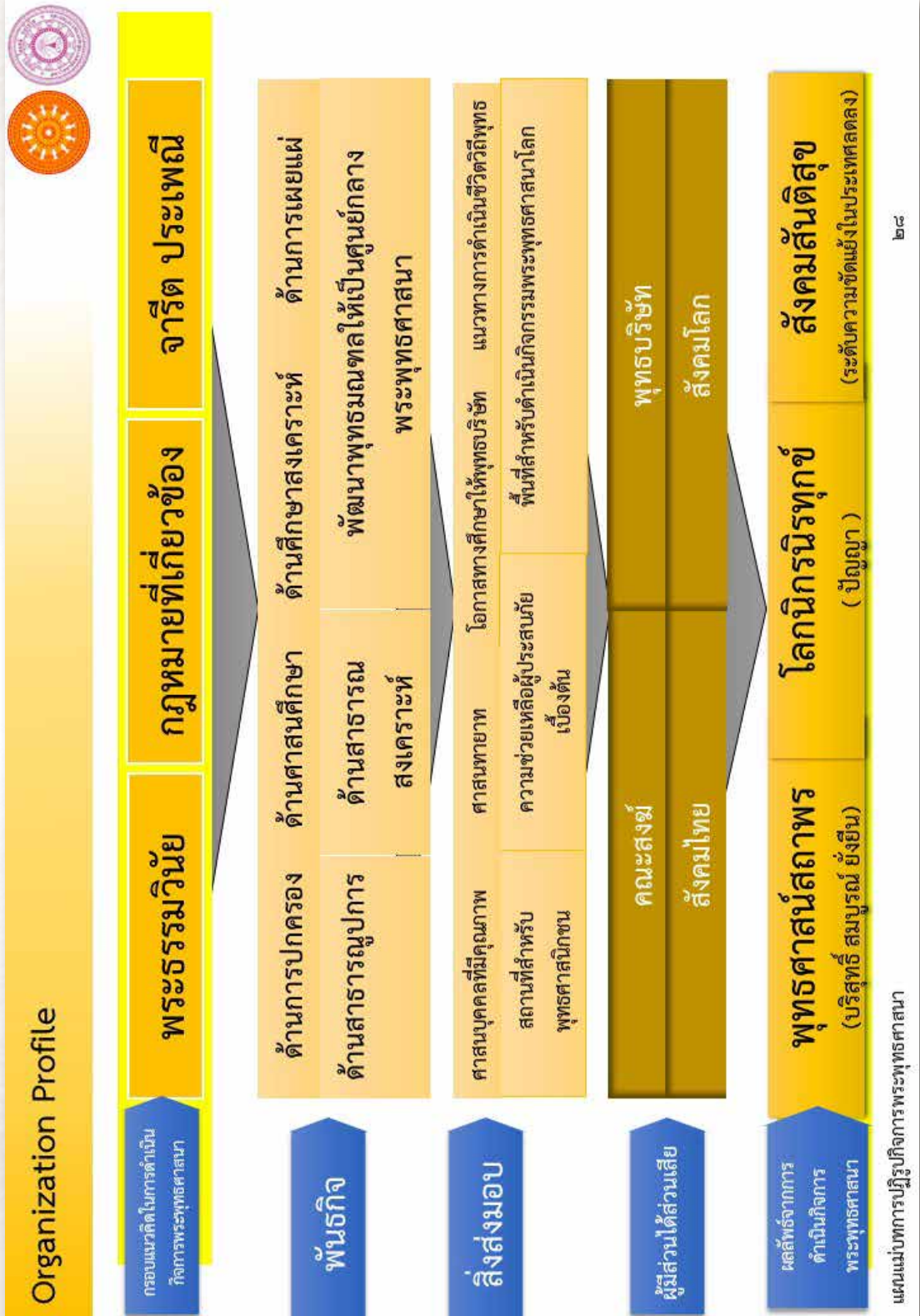
ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สถิติการสอบบาลีผ่านรายปี

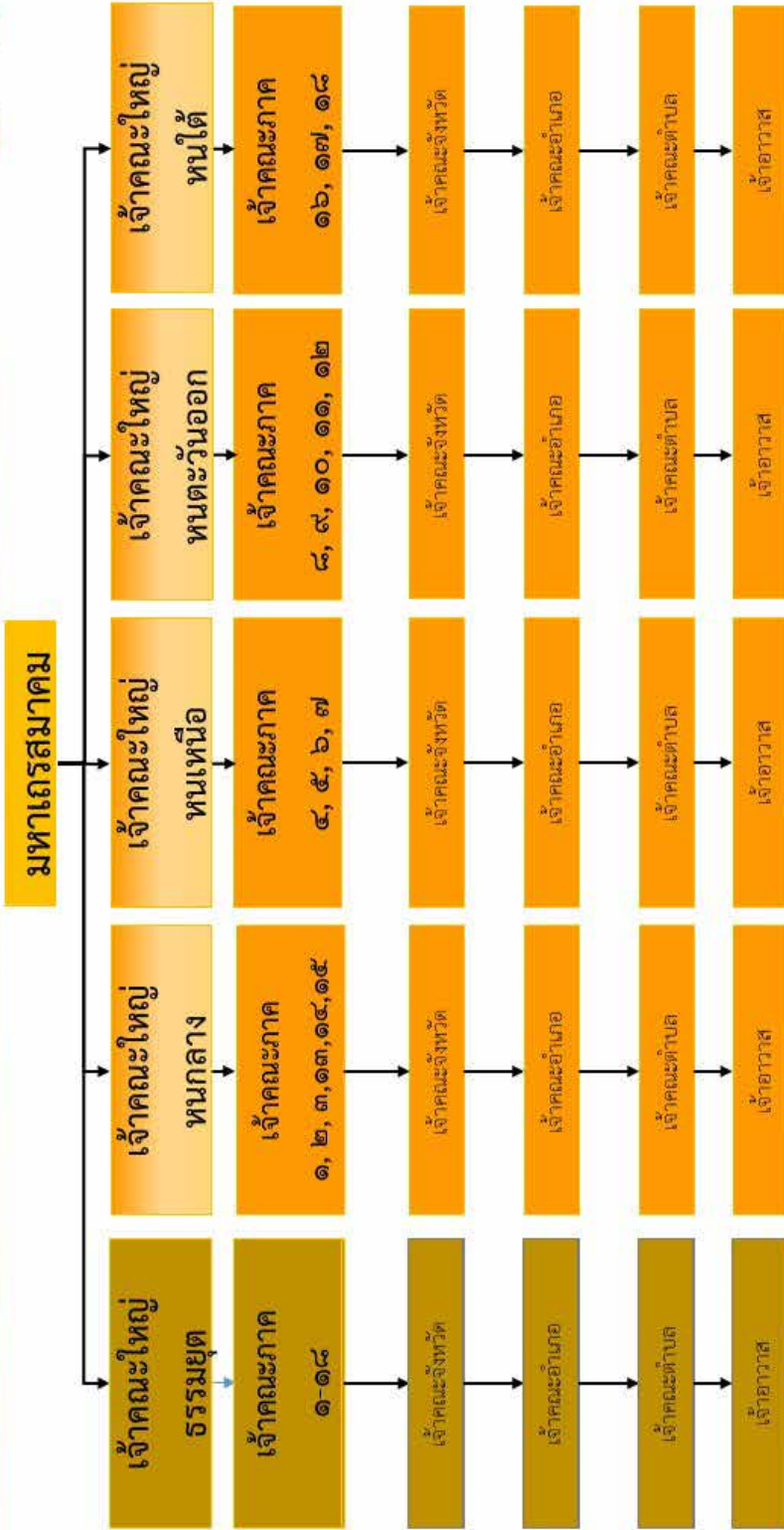
ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์

แผนที่ยุทธศาสตร์การปฏิบัติการพระพุทธศาสนา

พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

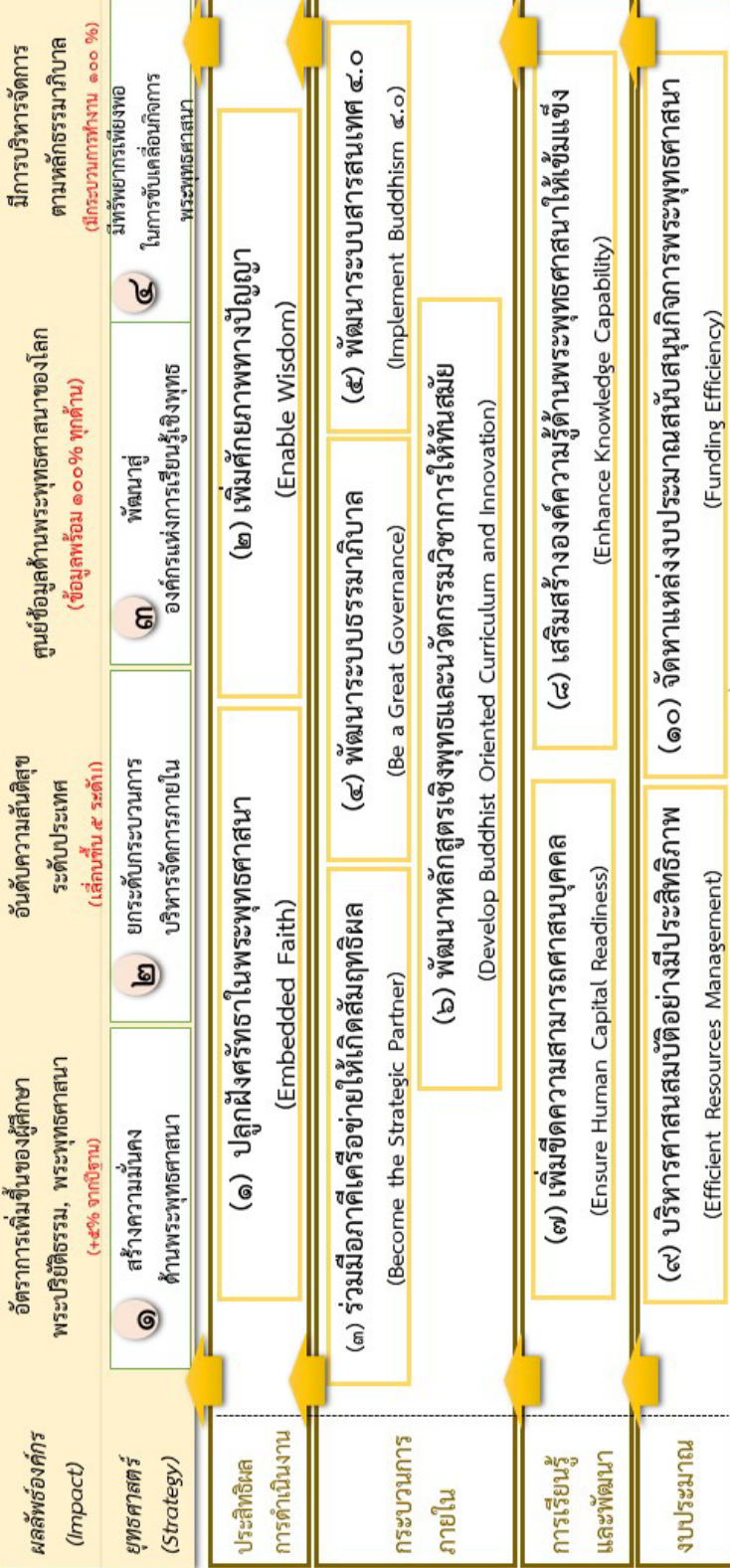

วิสัยทัศน์ (Vision)

: พุทธศาสนมั่นคง ดำรงศีลธรรม นำสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission) : ด้านปกครอง , ด้านศาสนศึกษา , ด้านศึกษาสงเคราะห์ , ด้านเผยแผ่ , ด้านสาธารณูปการ , ด้านสาธารณสงเคราะห์ , พัฒนาพุทธมณฑล

ค่านิยม (Core Value) : อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา สู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์

แผนแม่บทการปฏิบัติการพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ ๑ : สร้างความมั่นคงด้านพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย				
		๖๐	๖๑	๖๒	๖๓	๖๔
(๑) บล็อกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนา (Embedded Faith)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละการเพิ่มขึ้นขององค์กร/ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 	ปีฐาน	+๑๐	+๑๐	+๑๐	+๑๐
(๒) เพิ่มศักยภาพทางปัญญา (Enable Wisdom)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของผู้สอบผ่านนักธรรม/บาลี ร้อยละของผู้สอบผ่านธรรมศึกษา/บาลีศึกษา ร้อยละของผู้เข้าปฏิบัติธรรม 	ปีฐาน	+๑๐	+๑๐	+๑๐	+๑๐

ยุทธศาสตร์ ๒ : ยกระดับกระบวนการบริหารจัดการภายใน

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย				
		บ๐	บ๑	บ๒	บ๓	บ๔
(๓) ร่วมมือภาคีเครือข่ายให้เกิดสัมฤทธิ์ผล (Become The Strategic Partner)	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น (เครือข่าย = องค์กรทางศาสนา สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน) 	+ ๓๖	+ ๓๖	+ ๓๖	+ ๓๖	+ ๓๖
(๔) พัฒนาระบบธรรมาภิบาล (Be a Great Governance)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละกระบวนการทำงานได้รับการปรับปรุงตามหลักธรรมาภิบาล 	ปีฐาน	๔๐	๖๐	๘๐	๑๐๐
(๕) พัฒนาระบบสารสนเทศ ๔.๐ (Implement Buddhism ๔.๐)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละความสำเร็จของสารสนเทศพร้อมใช้ ๗ ด้าน 	ปีฐาน	๔๐	๖๐	๘๐	๑๐๐
(๖) พัฒนาหลักสูตรเชิงพุทธและนวัตกรรมวิชาการให้ทันสมัย (Develop Buddhist Oriented Curriculum and Innovation)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุง จำนวนนวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ 	ปีฐาน	๔๐	๖๐	๘๐	๑๐๐

แผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

๓๒

ยุทธศาสตร์ ๓ : พัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เชิงพุทธ

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย				
		๖๐	๖๑	๖๒	๖๓	๖๔
(๗) เพิ่มขีดความสามารถส่วนบุคคล (Ensure Human Capital Readiness)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละของศาสนบุคคลที่มีขีดความสามารถตามเกณฑ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน 	ปีฐาน	๓๐	๔๐	๕๐	๖๐
(๘) เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง (Enhance Knowledge Capability)	<ul style="list-style-type: none"> จำนวนองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาที่เพิ่มขึ้น (ด้านละ ๑ เรื่อง) 	ปีฐาน	๗	๗	๗	๗

ยุทธศาสตร์ ๔ : มีทรัพยากรเพียงพอในการขับเคลื่อนกิจการพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย				
		๖๐	๖๑	๖๒	๖๓	
(๙) บริหารศาสนสมบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Resources Management)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละความสำเร็จของการจัดทำฐานข้อมูลศาสนสมบัติ 	ปีฐาน	๔๐	๖๐	๖๓	๖๔
(๑๐) จัดหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนา (Funding Efficiency)	<ul style="list-style-type: none"> ร้อยละอัตราการคงอยู่ของกองทุนเพื่อกิจการพระพุทธศาสนา 	ปีฐาน	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐

แนวทางการขับเคลื่อน

แผนแม่บทการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาสู่การปฏิบัติ
(Vision to Action)

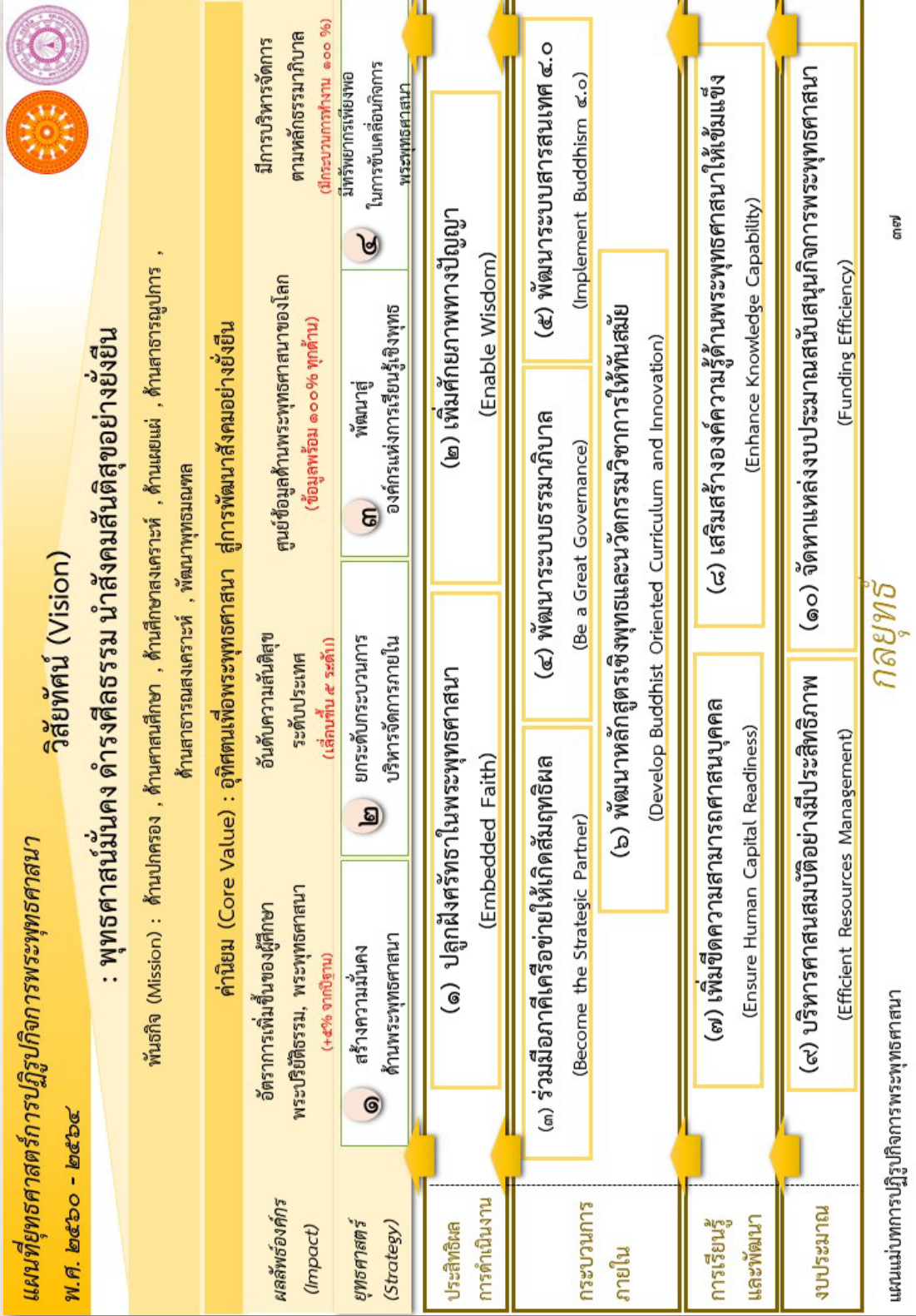
พุทธศาสนา
มั่นคงและยั่งยืน

บูรณาการแผนให้ได้
ประโยชน์สูง ประหยัดที่สุด

แปรกลยุทธ์สู่การปฏิบัติและ
วัดผลได้ชัดเจน

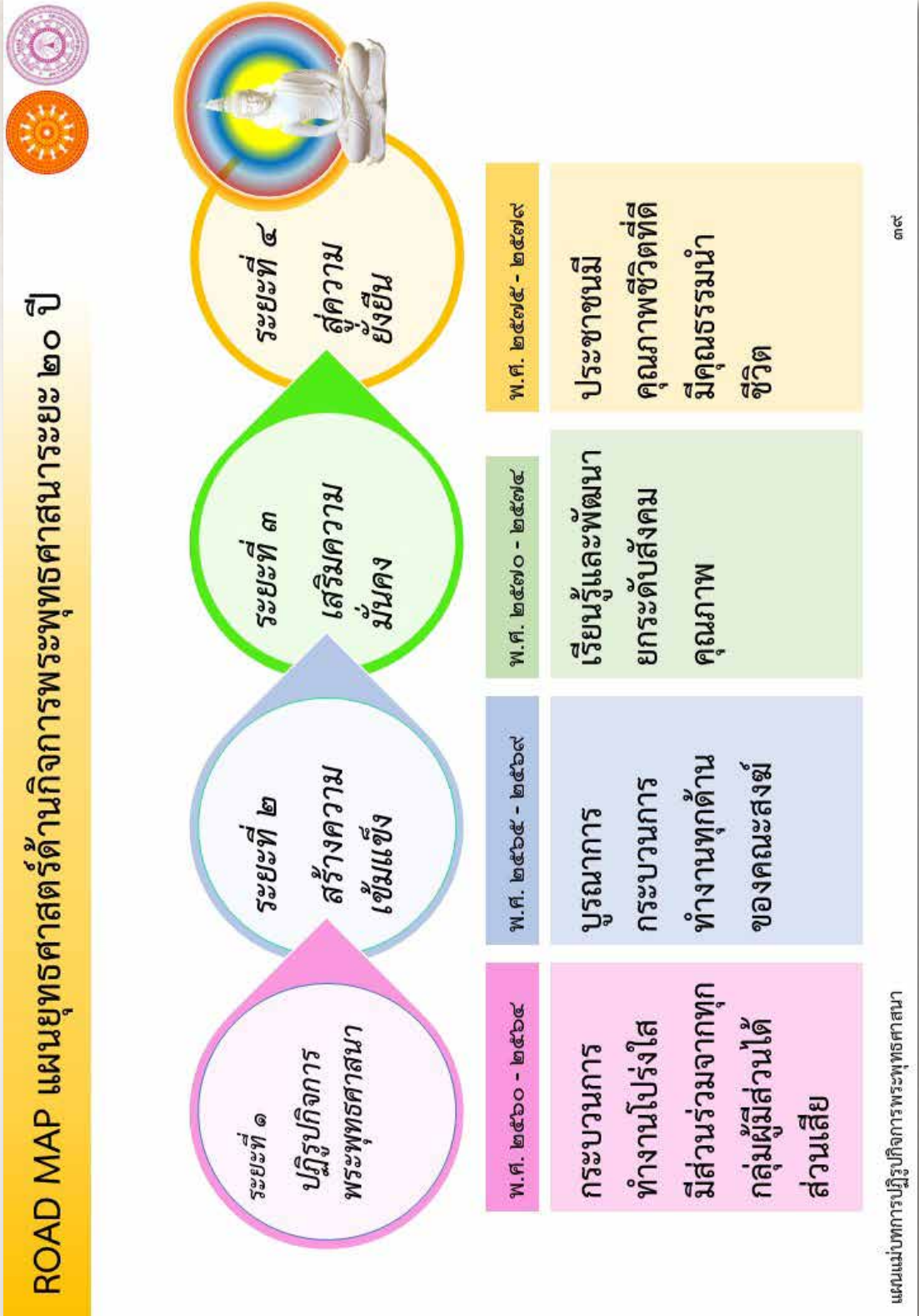
วิสัยทัศน์นำสู่
การวางแผนที่ชัดเจน

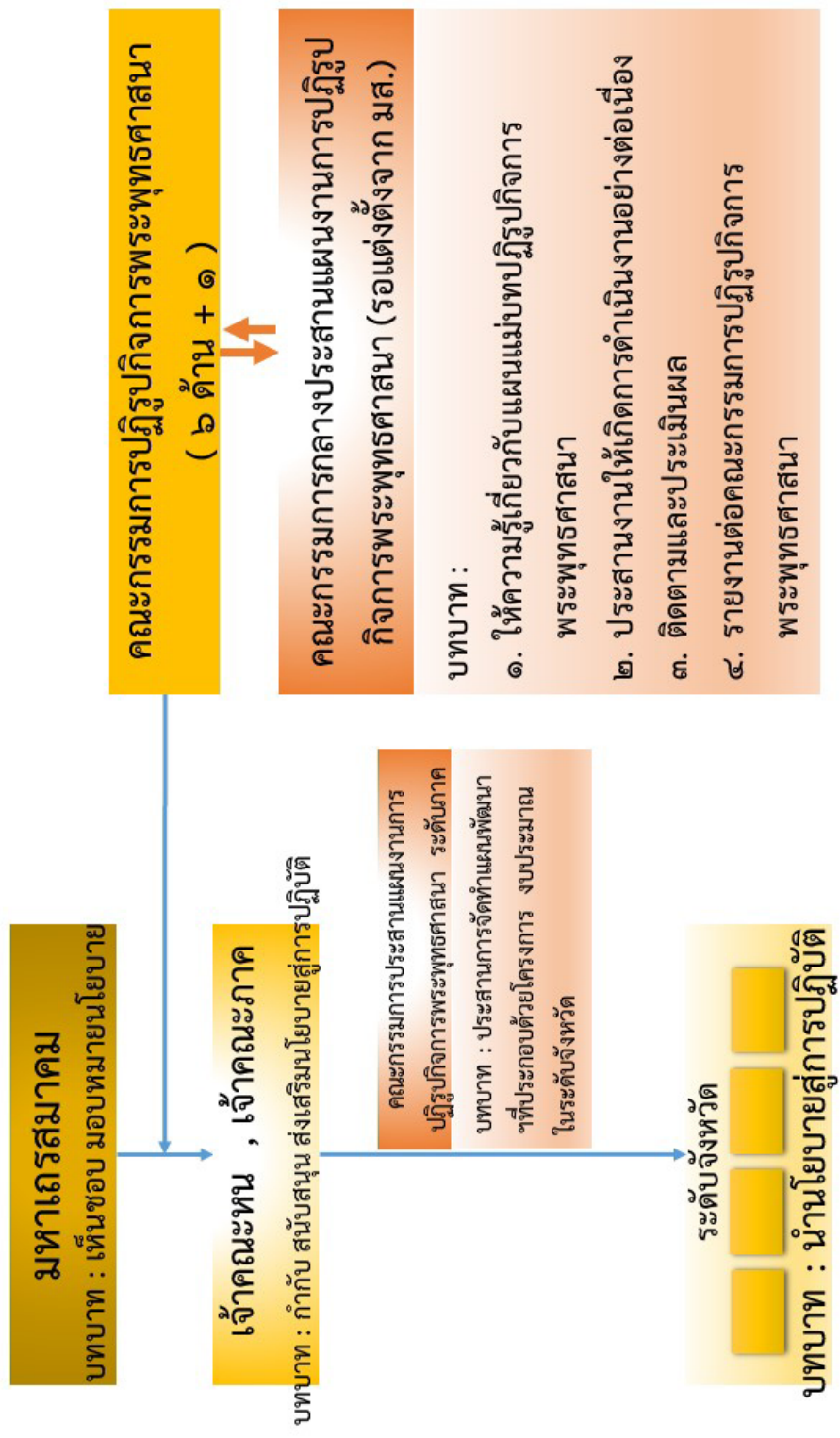
Road map การปฏิรูปตามแผนยุทธศาสตร์ระยะ ๕ ปี

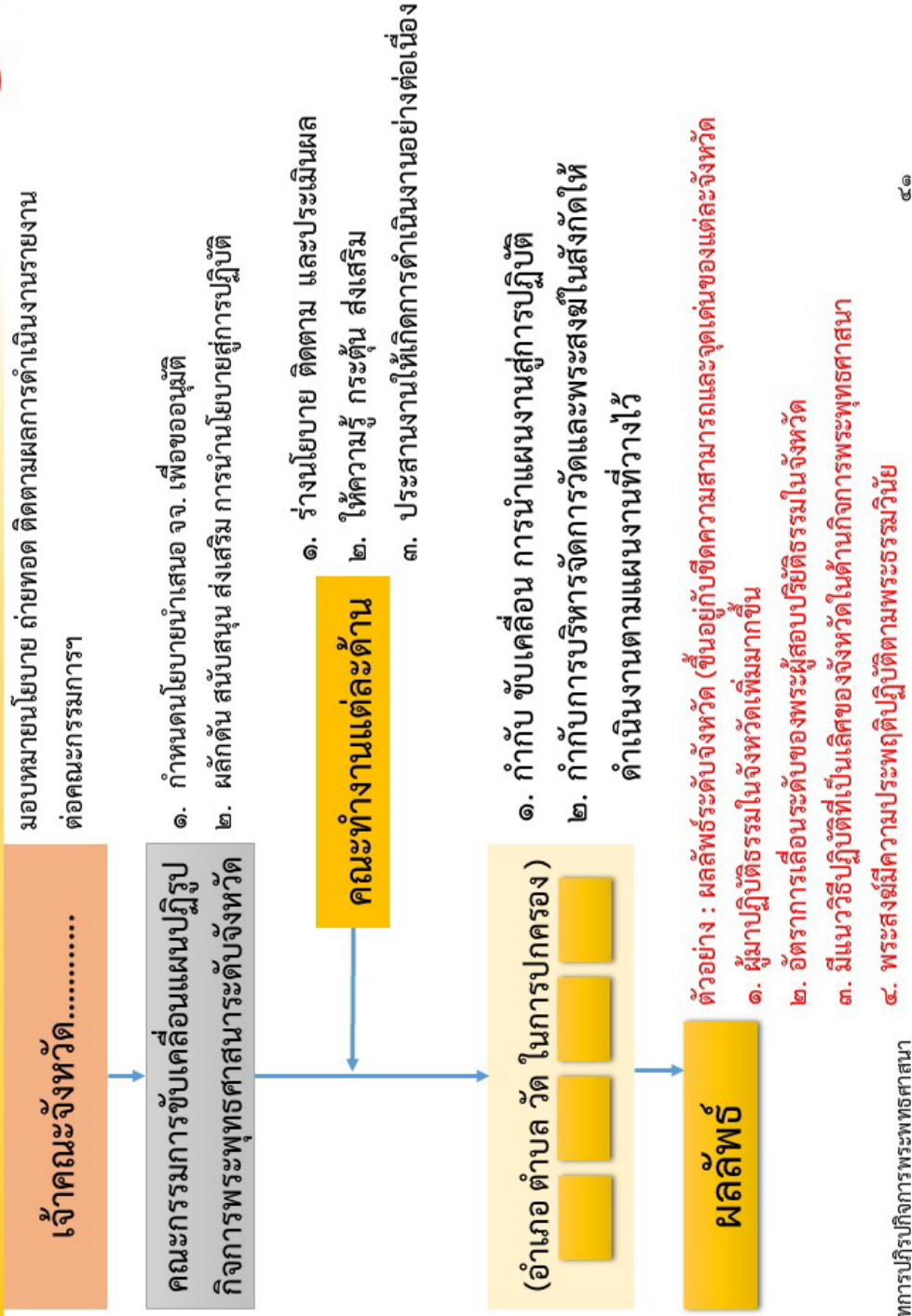

การขับเคลื่อนแผนปฏิรูปฯเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ

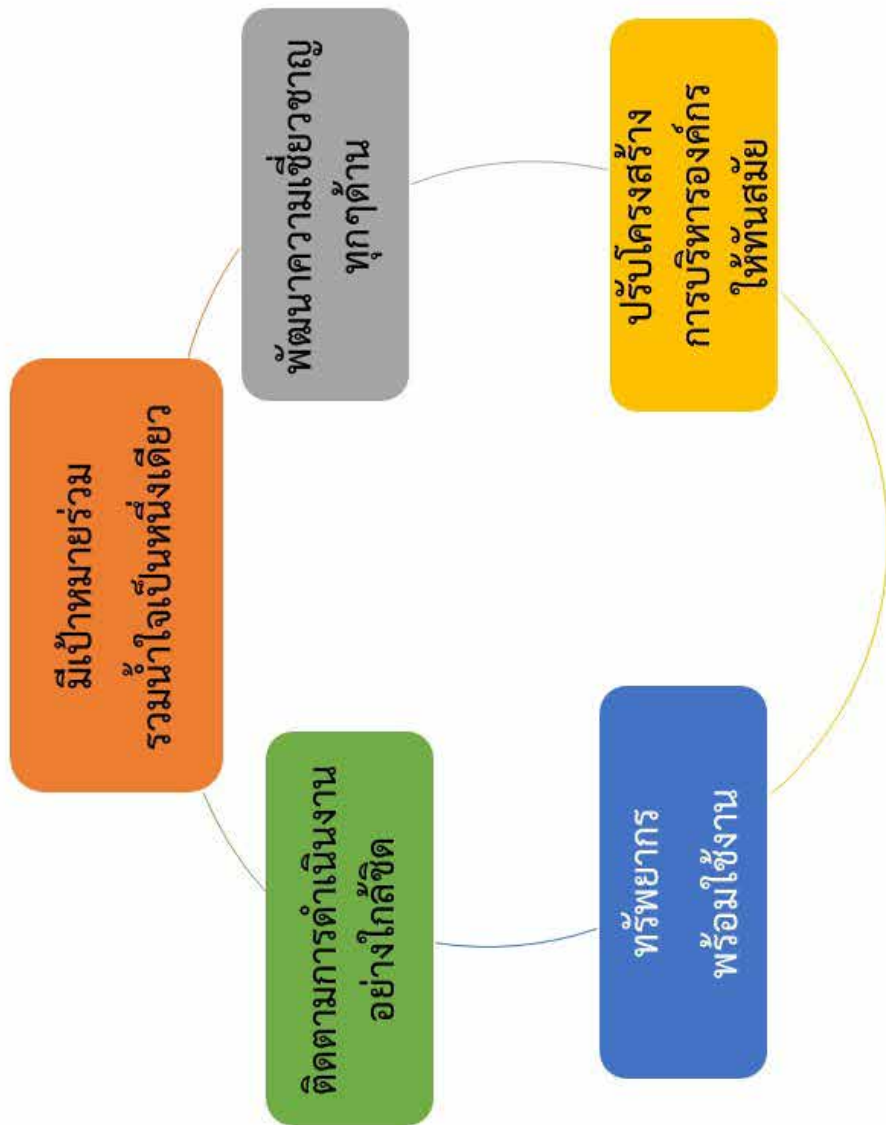

การขับเคลื่อนแผนปฏิรูปาเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ ระดับจังหวัด

ปัจจัยความสำเร็จ (Enable Success Factor)

พระพรหมวชิรญาณ ในฐานะประธานดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์

ได้ดำเนินการกำกับ สอดส่อง ดูแล แนะนำการสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม เกิดประโยชน์ต่อพระศาสนาและสังคม โดยให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้มีการสาธารณสงเคราะห์ตามความเหมาะสมของคณะสงฆ์ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนพระสงฆ์นักพัฒนาให้ทำงานร่วมกับเครือข่ายทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน

ทั้งนี้ ภายใต้หลักการสาธารณสงเคราะห์ ที่หมายถึง การจัดการอันเป็นสาธารณประโยชน์ ที่พระสงฆ์หรือวัดต่าง ๆ จัดทำอยู่ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น ๔ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ การเข้าไปบริหารจัดการ เป็นกิจการที่ดำเนินการหรือจัดทำโครงการขึ้นมาเอง ในลักษณะที่ทำเป็นกิจการประจำหรือชั่วคราว เช่น กิจการห้องสมุดเพื่อประชาชน การตั้งมูลนิธิ การตั้งกองทุน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือช่วยเหลือคราวประสบภัยพิบัติ การกำหนดเขตอภัยทาน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) เป็นต้น ซึ่งพระเข้าไปดำเนินการเอง

แนวทางที่ ๒ การเข้าไปสนับสนุน เช่น การพัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชน การจัดหาทุนเพื่อการสงเคราะห์ การช่วยเหลือทางราชการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น อาจเป็นการเกื้อกูลกิจการของภาครัฐ หรือของภาคเอกชนในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมส่งเสริมหน่วยงานอื่นที่ทำอยู่ก่อนแล้ว

แนวทางที่ ๓ การเข้าไปแสวงหาการมีส่วนร่วม เป็นการช่วยเหลือในส่วนของสาธารณสมบัติ โดยมุ่งเอาผลเพื่อส่วนรวมที่เป็นสาธารณที่เป็นวัตถุ เช่น การสร้างถนนหนทาง การขุดลอกคูคลอง การสร้างฌาปนสถาน การสร้างระบบประปาและระบบไฟฟ้า หรือเครื่องกำเนิดไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งเน้นที่สาธารณสมบัติส่วนรวมเป็นหลัก

แนวทางที่ ๔ การเข้าไปแบบให้เปล่า เช่น การช่วยผู้ประสบภัยพิบัติ ไม่ว่าจะเป็น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย การประสบอุบัติเหตุ การประสบภัยธรรมชาติ การสงเคราะห์คนชรา คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส หรือการสงเคราะห์โดยประการอื่น ๆ ทั้งในยามปกติและตามโอกาสที่มาถึง เป็นต้น ซึ่งเป็นความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

๗๒ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

พระพรหมวชิรญาณ ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม ได้เข้าไปมีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนกิจการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ในโครงการต่าง ๆ ซึ่งนำมาเสนอเพื่อเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

โครงการสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในนามมงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕๐ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ดำเนินการโดย มูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมี **พระพรหมวชิรญาณ** เป็นประธานโครงการฯ และประธานมูลนิธิ ดำเนินการที่บ้านปลาตุ๊ก ตำบลไทรน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดอุบลราชธานี

โครงการบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคมโดยความร่วมมือของบ้านวัด และราชการ (บวร.) ดำเนินการโดย มูลนิธิพระพุทธโลกนาถสุโขทัย วัดยางน้อย อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี **พระพรหมวชิรญาณ** เป็นประธานมูลนิธิ มีพื้นที่ในการดำเนินการโครงการคือ จังหวัดภาคอีสานตอนล่าง

แนวคิดพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม และบทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

พระสุธีรัตนบัณฑิต

เจ้าอาวาสวัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.

แนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงพัฒนาการของสังคมไว้ในคัมภีร์อัคคัญญสูตร ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปว่า เมื่อมนุษย์มีความปรารถนาที่จะดำรงชีวิตร่วมกันจึงได้กระทำกิจการน้อยใหญ่เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านกายและจิตใจ มารวมตัวกันเป็นสังคมเป็นหมู่คณะ เพื่อช่วยเหลือดูแลกันและกัน โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าจะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ต่อมาเมื่อบุคคลบางพวกบางหมู่ ได้มีการละเมิดในข้อตกลง ละเมิดกติกาของหมู่ชน เช่น ทำลายชีวิตและทรัพย์สิน มีการโกหกหลอกลวงว่าร้ายซึ่งกันและกันด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหา มานะ ทิฐิ ซึ่งเป็นพื้นฐานตามธรรมชาติของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก เมื่อบุคคลและสังคมเดือดร้อนเพราะการกระทำของบุคคลบางกลุ่ม จึงทำให้มีการแสวงหาระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกาที่จะทำให้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม ต่อมาจึงสมมติให้มีกษัตริย์ มีผู้ปกครอง และมีกระบวนการเพื่อให้คนในสังคมนั้นดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการพัฒนาคน และหากยังมีการล่วงละเมิดกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน จึงให้มีการลงโทษทางสังคม เพื่อให้สังคมและบุคคลดำรงชีวิตที่ดีต่อไปได้ โดยในตอนสุดท้ายของพระสูตรเรื่องนี้ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงความแตกต่างของมนุษย์ว่า เกิดขึ้นเพราะการกระทำและความประพฤติเท่านั้น ชาติกำเนิดไม่ใช่เครื่องบ่งชี้ถึงความดีและเลวของมนุษย์ได้ และหมู่สัตว์เหล่านั้นจะดีเลวก็ด้วยการกระทำของตนเองเป็นไปตามอำนาจแห่งการกระทำ^๑

^๑ที่.ปา. ๑๑/๖๓/๗๑-๘๘.

แนวความคิดการพัฒนาบุคคลและสังคมจึงเกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ “สังคมมีการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน” มีการพัฒนาบุคคลเพื่อให้เป็นผู้ที่มีการฝึกฝนตนเอง เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีอิสระจากเครื่องผูกมัดทั้งหลายอันเป็นกิเลสภายในของตนเอง มีการพัฒนาคนและสังคมเพื่อให้ระบบในสังคมมีความเกื้อกูลต่อการพัฒนาคน เป็นสังคมแห่งกัลยาณมิตรที่คอยส่งเสริมการพัฒนาคนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญา ให้บุคคลมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และพัฒนามนุษย์ไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

พระพุทธศาสนา มองว่า การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการที่เกื้อกูลต่อการพัฒนามนุษย์ กล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีสัมมาทิฐิ โดยจะต้องมีปัจจัยที่เกื้อกูล ๒ ประการ คือ หลักปรโตโฆสะและโยนิโสมนสิการ คำว่า ปรโตโฆสะ แปลว่า เสียงพร่ำสอนจากผู้อื่น หมายถึง การกระตุ้นหรือชักจูงจากบุคคลและสังคมภายนอก เช่น การแนะนำสั่งสอน การถ่ายทอด การให้ข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้จากผู้อื่น โดยเฉพาะส่วนที่ดิ่งามถูกต้อง ซึ่งเป็นความรู้หรือคำแนะนำจากบุคคลที่กัลยาณมิตรในระบบสังคมนั้น^๒ ความเป็นผู้มีกัลยาณมิตรนั้น มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นบุคคลที่มีศรัทธา มีศีล มีสุตะ คือเป็นพหูสูต มีจาคะและปัญญา การคบหาบุคคลหรือสังคมเช่นนั้น ย่อมนำพาบุคคลไปสู่การพัฒนาตนเองให้เข้าถึงความดิ่งาม ตามหลักการที่ดีของสังคมนั้น หลักปรโตโฆสะนี้ถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของบุคคล เช่น ผู้ที่เป็นบิดา มารดา ครู อาจารย์ นับว่าเป็นกัลยาณมิตรที่คอยแนะนำสั่งสอนให้เกิดทัศนคติ มุมมองที่ดีต่อการพัฒนาบุคคลและสังคม ส่วนคำว่า โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดถูกวิธีของบุคคล คือ การกระทำภายในใจโดยละเอียดถี่ถ้วน คิดพิจารณาถึงสิ่งทั้งหลายด้วยความเป็นเหตุเป็นผล พิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สวหาเหตุ จนตลอดสาเหตุต้นทาง แยกแยะพิเคราะห์ดูด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบ และโดยอุบายวิธีให้เห็นสิ่งนั้น ๆ ตามสภาพความเป็นจริงและความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย หลักโยนิโสมนสิการนี้ ถือว่าเป็นปัจจัยภายในของบุคคลที่จะทำให้อุบายวิธี

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลีธัมม์, ๒๕๕๕), หน้า ๕๖๓-๕๖๔.

รู้จักพิจารณาด้วยตนเองอย่างถูกวิธี มีความคิดของตนอย่างอิสระ สามารถมองเห็น
 สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง นำไปสู่สัมมาทิฐิ และเข้าถึงความเป็นจริงของสรรพสิ่ง

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาสังคมตามหลักพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นการ
 ส่งเสริมให้บุคคลและสังคมเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีกระบวนการพัฒนาทางศีล สมาธิ
 ปัญญา ไปสู่การงดเว้นจากการทำบาป การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการพัฒนาจิตใจ
 โดยมีเป้าหมายหลักคือ “การจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ตีร่วมกัน” ซึ่งกระบวนการพัฒนา
 สังคมนั้นจะประกอบด้วยการพัฒนาขั้นพื้นฐาน คือ กายภาวนา (การพัฒนาสภาพแวดล้อม
 ทางกายภาพ การพัฒนากายให้แข็งแรง) ศีลภาวนา (การพัฒนาด้านพฤติกรรมให้ทำ
 ในสิ่งที่เป็ประโยชน์เกื้อกูล ไม่เบียดเบียนทำลายหรือทำร้ายซึ่งกันและกัน ทั้งต่อชีวิต
 และทรัพย์สิน) จิตใจภาวนา (การพัฒนาด้านจิตใจให้เกิดความผ่องใส มีสมรรถนะ
 พร้อมที่จะกระทำความดีงามให้กับชีวิตและสังคม) และปัญญาภาวนา (การพัฒนา
 ด้านปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันกับสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่ติดอยู่กับอวิชา
 คือ ความรู้ไม่จริงหรือรู้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งและอนุมานว่าสิ่งนั้นจะเป็นเช่นนั้น)
 แนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา นี้ ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน”
 และ “การพัฒนาระบบที่เกื้อกูล” ที่หมายถึงการพัฒนาสังคมแห่งกัลยาณมิตรเพื่อให้
 บุคคลและสังคมมีความเกื้อกูลต่อกัน มีการแบ่งปันความสุข และการสร้างสรรค์
 ความดีงามภายใต้การเข้าใจถึงหลักความจริงของสรรพสิ่ง

เป้าหมายของการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีปัญญาเห็นแจ้ง สามารถทะลุผ่าน
 ความมืดมนแห่งอวิชา และมองเห็นเป้าหมายของชีวิตอย่างเหมาะสม เพื่อขจัด
 ความทุกข์ของมนุษย์ พระพุทธองค์มุ่งสอนให้มนุษย์แก้ไขความทุกข์กับความดับทุกข์
 ทรงเปรียบเทียบความรู้ (ธรรมะ) ที่พระองค์ตรัสรู้ว่ามีมากมายเหมือนใบไม้ที่อยู่ในป่า
 แต่ธรรมะที่มีความจำเป็นในการนำมาสอนเพื่อขจัดทุกข์นั้น เหมือนกับใบไม้ที่อยู่ในกำมือ
 ดังนั้น เป้าหมายของการพัฒนามนุษย์และสังคมมี ๓ ระดับ ดังนี้

๗๖ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

๑) เป้าหมายระดับต้น เป้าหมายที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน (ทิฐฐัมมิกัตถะ) ได้แก่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกายและความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค อายุยืน มีงานมีเงิน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนได้ในทางเศรษฐกิจ มีสถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม มีครอบครัวมีความสุข ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าเชื่อถือ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีสถานภาพที่ดีในสังคม มีเกียรติ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการมีชีวิตที่ดีในระดับที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ทั่วไปในชีวิตประจำวัน และการมีตัวตนอยู่ในสังคม การจะบรรลุถึงเป้าหมายระดับนี้ จะต้องประพฤติปฏิบัติด้วยหลักธรรมสำคัญ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน ในการทำงาน ความประหยัดอดออม รู้จักรักษาทรัพย์สินสมบัติที่หามาได้มิให้เสื่อม การรู้จักพบปะคบหาสมาคมกับคนดีแล้วนำเอาคุณสมบัติของคนดีมาเป็นแบบอย่าง และรู้วิธิตหาทรัพย์สินเงินทอง และรู้จักทางเสื่อมของเงินทอง แล้วใช้จ่ายทรัพย์สินตามความจำเป็น ผู้ที่จะบรรลุเป้าหมายของชีวิตในขั้นนี้ จะต้องปฏิบัติตามแนวทางแห่งธรรมอย่างถูกต้อง ก็จะได้รับผลคือความสุขความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

๒) เป้าหมายระดับกลาง ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า (สัมปรายิกัตถะ) ได้แก่ การมีคุณธรรมความดีงามทางด้านจิตใจ มีความสุขสงบใจ มีสุขภาพจิตที่ดี อันเป็นความสุขทางด้านจิตใจที่เกิดจากการประกอบคุณงามความดี มีความอบอุ่นซาบซึ้งใจ ไม่อ้างว้างเลือนลอย มีหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็งด้วยศรัทธา มีความภูมิใจในชีวิต สะอาดที่ได้ประพฤติแต่การอันดีงามด้วยความสุจริต มีความอิมใจในชีวิตมีคุณค่า ที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมา ด้วยน้ำใจอันเสียสละ มีความกล้าเชื่อมั่นใจ ที่จะแก้ไขปัญหานำชีวิตและภารกิจไปได้ด้วยปัญญา มีความโล่งจิตมั่นใจ มีทุนประกันภาพใหม่ ด้วยได้ทำไว้แต่กรรมที่ดี ซึ่งการมีองค์ประกอบของการมีชีวิตที่ดีในระดับที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่านี เป็นเรื่องความเจริญอกงามภายในของจิตใจ ต้องใช้ปัญญาพิจารณาจึงจะรู้ว่า มีความเจริญพัฒนามากน้อยเพียงไร การจะบรรลุถึงเป้าหมายในระดับนี้จะต้องประกอบด้วย ธรรม ๔ ประการ คือ ศรัทธา เชื่อมั่นในพระรัตนตรัย และคำสอนการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น มีศีล ประพฤติตนตามศีล ๕ จาคะ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และมีปัญญารู้แจ้งในสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป้าหมายระดับนี้นอกจากจะทำให้บุคคล

มีความสุขทางด้านจิตใจ มีคุณภาพจิตที่ดีแล้ว ยังส่งผลให้บุคคลได้พบกับความสุขในโลกหน้า คือ สุคติโลกสวรรค์ ตามความเชื่อทางพระพุทธศาสนาด้วย

๓) เป้าหมายระดับสูง อันเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุด (ปรัตถะ) หรือการมีชีวิตที่ดีในขั้นสูงสุด ซึ่งหมายถึงการมีชีวิตที่ดีในระดับที่สามารถอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ มีภูมิคุ้มกันในการเผชิญชีวิตทั้งในยามปกติและในยามวิกฤติได้อย่างสงบและเป็นฝ่ายได้กำไรอยู่เสมอ กระทั่งขั้นสูงสุด คือ การมีชีวิตที่เป็นอิสระจากความทุกข์ทั้งปวง สามารถดำเนินชีวิตด้วยปัญญาบริสุทธิ์ มีชีวิตที่สงบสุขอย่างแท้จริง เช่น ถึงถูกโลกธรรมกระทบถึงจะพบความผันผวนปรวนแปรก็ไม่หวั่นไหว มีใจเกษมศานต์มั่นคง ไม่ถูกความยึดติดถือมั่นบีบคั้นจิตใจ ให้ผิดหวังโศกเศร้า มีจิตโล่งโปร่งเบาเป็นอิสระ มีความสดชื่น เบิกบานใจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใส ไร้ทุกข์ มีความสุขที่แท้ การรู้เท่าทันและทำการตรงเหตุปัจจัยชีวิตหมดจดสดใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา^๓ โดยนัยนี้ ตามหลักพระพุทธศาสนาหมายถึง การเข้าถึงธรรมบรรลุถึงความหลุดพ้น คือ พระนิพพานอันเป็นความสุขอย่างยิ่ง (นิพพานํ ปรมํ สุขํ) วิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดได้จะต้องปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ได้แก่ สัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบ, สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ, สัมมาวาจา เจรจาชอบ, สัมมากัมมันตะ การงานชอบ, สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ, สัมมาวายามะ พยายามชอบ, สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ และสัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ เมื่อบุคคลฝึกฝนอบรมตนเองตามอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้แล้ว ย่อมบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ดังกล่าว พึงบรรลุได้ด้วยความสุขหรือด้วยข้อปฏิบัติที่มีความสุข มิใช่บรรลุด้วยความทุกข์ หรือด้วยข้อปฏิบัติที่เป็นทุกข์ ผู้ปฏิบัติจะต้องไม่ติดใจหลงไหลในความสุขที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ปล่อยให้ความสุขที่เกิดขึ้นนั้น ครอบงำจิตใจของตน ยังมีจิตใจเป็นอิสระ สามารถก้าวหน้าไปในธรรมเบื้องสูงต่อ ๆ ไป จนบรรลุความเป็นอิสระหลุดพ้นโดยบริบูรณ์ ซึ่งเมื่อบรรลุจุดหมายนั้นแล้ว ก็สามารถเสวยความสุขที่เคยเสวยมาแล้ว โดยที่ความสุขนั้น ไม่มีโอกาส ครอบงำจิตใจทำให้ติดพันหลงไหลได้

^๓ พระมหาวิฑูริย์ วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เอกสารประกอบศึกษาเรื่อง **พุทธเศรษฐศาสตร์: เศรษฐศาสตร์ มัชฌิมา การศึกษาเพื่อสันติภาพ**, (เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยสันถวนานาชาติ ไร่เชิญตะวัน, ๒๕๕๗)

อีกนัยหนึ่ง พระพุทธศาสนามองว่า ธรรมชาติของ “มนุษย์” นั้น เป็นเพียงสัตว์โลก ประเภทหนึ่งที่มีลักษณะแตกต่างออกไปจากสัตว์ประเภทอื่น ๆ ในโลก ข้อแตกต่างที่สำคัญมีหลายประการ ทั้งในด้านกายภาพ ชีวสังคม จิตใจ และสติปัญญา มนุษย์มีจินตนาการ มีอิสระทางความคิดที่กว้างไกล เป็นผู้มีใจสูงด้วยคุณธรรม มีความสามารถในการจัดการ และมีคุณสมบัติอื่น ๆ อีกมากมายที่สัตว์ประเภทอื่นในโลกไม่มี แต่หากพิจารณาอย่างรอบคอบจะพบว่า มนุษย์กับสัตว์อื่น ๆ มีลักษณะพื้นฐานร่วมกันอยู่หลายประการ คือ อาหาร การกิน การนอน สืบพันธุ์ และมีความกลัวภัยต่อสิ่งต่างๆ เป็นพื้นฐานดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “...อาหาร การนอน ความกลัวภัย เมถุนคือ การเสพงาม ทั้งสัตว์และมนุษย์มีอยู่เหมือนกันหมด ธรรมนั่นเองที่ทำให้คนต่างจากสัตว์ คนที่ไม่มีธรรมหรือเสื่อมจากธรรม จึงเสมอกันกับสัตว์...” ถ้ามองโดยนัยนี้ สามารถอธิบายความเป็นมนุษย์ใน ๒ มิติ คือ

๑) นัยแรก “มนุษย์” คือ “สัตว์” ที่มีความคล้ายกับสัตว์อื่น ๆ ในโลกที่มีความพึงพอใจกับสัญชาตญาณพื้นฐาน คือ การกิน นอน สืบพันธุ์ และมีความกลัวภัย มีความโลภ ความโกรธ ความหลง มีตัณหา มานะ ทิฐิ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอยู่ทั้งคนและสัตว์ ซึ่งเกิดจากการกระทบของประสาทสัมผัสทางกายภาพ หรือทางอายตนะ ภายในและภายนอก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ที่กระทบกับรูป เสียง กลิ่น รส ผัสสะ และอารมณ์ต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อธรรมชาติภายในของมนุษย์กระทบกับสิ่งเร้าภายนอกย่อมจะเกิดการปรุงแต่ง เกิดจินตนาการ มีความรู้สึกชอบ-ไม่ชอบ ดี-ไม่ดี หยาบ-ประณีต เป็นต้น ซึ่งเป็นตัวให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหา มานะ ทิฐิต่าง ๆ จนนำไปสู่การสร้างสมเป็นพฤติกรรมของบุคคลนั้นกลายเป็น “จริต” หรือ “สันดาน” ที่จะต้องมีการฝึกฝน เรียนรู้ เพื่อพัฒนาบุคคลให้เข้าถึงความดีงาม

๒) มนุษย์ คือ ผู้ที่มีใจประเสริฐ มีสติปัญญา สามารถพัฒนาตนเองในทางกายภาพ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เป็นผู้ที่สามารถฝึกฝนได้ เรียนรู้ได้ ใช้พลังความรู้ความสามารถนำไปสู่การจัดการที่ดี คิดได้ ทำได้ มีความรัก ความดีงาม ความสามัคคี รู้คุณ มีอิสรภาพ มีความบริสุทธิ์แห่งจิตใจและปัญญา จนสามารถเข้าใจและประพฤติตนให้อยู่เหนือสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ คือ มากกว่าการกิน นอน และสืบพันธุ์

ดังนั้น เป้าหมายของพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคม จึงเริ่มต้นด้วย “การพัฒนามนุษย์” หรือ “คนให้มีธรรมะ” เพื่อให้สามารถควบคุมกิเลสตัณหาของคนมิให้มีอำนาจเหนือตน มิให้นำเอากิเลสตัณหาของตนนั้นไปละเมิดชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือชีวิตอื่น ๆ หากมนุษย์ใช้ความโลภ ความโกรธ ความหลง ตัณหา มานะ ทิฐิ ที่มีอยู่โดยไม่มีการไตร่ตรอง มนุษย์ย่อมเป็นเสมือนสัตว์ เป็นมารร้าย เหล่าอสุรกาย ที่สามารถประหัตประหาร ปล้น ฆ่า ช่มชืด ทำลาย ทำร้ายซึ่งกันและกัน ไม่ต่างจากสัตว์ทั้งหลายที่แย่งกันกิน แย่งกันนอน สืบพันธุ์ เพื่อให้สมความต้องการของตนเอง แต่หากเมื่อมนุษย์ใช้สติปัญญา ความมีคุณธรรม จริยธรรม มีศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการดำรงชีวิต มนุษย์ย่อมจะเป็นดังเทพ เป็นพระพรหม หรือเป็นดังพระเจ้า ที่มีความรัก ความเมตตาต่อกัน มีความเอื้ออาทรที่จะทำให้โลกดูสวยงาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์จำเป็นต้องใช้ความดีในการดำรงชีวิตเพื่อพัฒนาชีวิตของตนเอง และให้สังคมเข้าสู่ความดีงาม หรือเพื่อการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน และยังช่วยกำกับกิเลสตัณหาของตนเองให้เบาบาง สร้างประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่นมากขึ้น

ความสำคัญของการพัฒนาสังคมเชิงพุทธ

นับตั้งแต่มนุษย์ได้มีการรวมตัวเป็นหมู่คณะ เป็นกลุ่มชนเล็กๆ อาศัยกันอยู่อย่างเรียบง่ายตามบริเวณเชิงเขา ทุ่งหญ้า ริมแม่น้ำ แล้วค่อยๆ พัฒนามาเป็นกลุ่มคน ชุมชน สังคมขนาดใหญ่ มีการสร้างบ้านเมืองจนเป็นเครือข่ายสังคม (Social Network) ที่โยงใยทั่วโลกเช่นในสังคมปัจจุบัน มนุษย์ได้เรียนรู้ฝึกฝนตนเอง ลองผิดลองถูกกับการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญ เหตุปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่มชนหรือสังคมนั้น ก็เพื่อตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของการดำรงชีวิต เช่น การแสวงหาและการแบ่งปันอาหาร การสร้างที่อยู่อาศัย การดูแลยามเจ็บไข้ได้ป่วย การช่วยกันปกป้องภัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ และการพึ่งพาทางด้านจิตใจในการที่จะเติมเต็มความรู้สึกของตนเองในเรื่องของความรัก ความผูกพัน การเรียนรู้ และตอบสนองต่อความเป็นมนุษย์อันเป็นสัญชาตญาณที่อยู่ภายในของมนุษย์ทุกคน ดังนั้น มนุษย์จึงได้ค้นหาวิธีการที่จะสร้างสรรค์พัฒนาสังคมให้น่าอยู่ เพื่อให้เกิดการพึ่งพาอาศัย “มีอยู่มีกิน” มีการจัดการสิ่งต่างๆ ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายคือการจัดการคุ้มครองชีวิตที่ดีและความสงบสุขภายในของบุคคลและสังคม

อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม ปัญหาที่ย่อมจะเกิดตามมาเสมอ ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่ ปัญหาที่ยิ่งจะมีมากและสลับซับซ้อนเป็นเงาตามตัว ปัญหาหนึ่งอาจจะกลายเป็นสาเหตุของอีกหลายปัญหาเกี่ยวโยงกันไปเป็นลูกโซ่ ถ้าปล่อยไว้ก็จะเพิ่มความรุนแรง เพิ่มความสลับซับซ้อน และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ยากต่อการแก้ไข ความสงบสุขของประชาชนในสังคมนั้นก็จะไม่มี “การพัฒนาสังคม” จึงเกิดขึ้นเพื่อมุ่งปรับปรุงส่งเสริมให้คนที่อยู่ร่วมกัน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งในด้านวัตถุและจิตใจอันจะทำให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองและสงบสุข แต่การที่บุคคลจะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน อย่างน้อยที่สุดจะต้องมีปัจจัยขั้นพื้นฐานที่ดีพอสมควร กล่าวคือ มีที่อยู่อาศัย มีอาหารเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพ มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มสมควรแก่สภาพและฐานะ เวลาเจ็บป่วย ควรจะได้รับการรักษาพยาบาล มีอาชีพมั่นคง มีรายได้เพียงพอแก่ค่าใช้จ่ายในการครองชีพ มีความรักใคร่สมานสามัคคีกันของสมาชิกในสังคมและปราศจากภัยคุกคามจากโจรผู้ร้าย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะเกิดมีขึ้นได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยอาศัยวิธีการทางสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าช่วย เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^๔

ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาสังคม จึงมีประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์ได้มีการดำรงชีวิตที่ดี มีการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน สามารถเติมเต็มความสุขและความรู้สึกที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า คนในสังคมนั้นสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้สังคมเกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคง เป็นต้น

นักปราชญ์หลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ สาเหตุที่ทำให้มนุษย์มาอยู่รวมกัน ในสังคมอย่างมีเป้าหมาย เช่น อริสโตเติล (Aristotle) นักปราชญ์ชาวกรีก กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social animal) โดยเขาเชื่อว่า โดยสภาพธรรมชาติของมนุษย์แล้ว จะต้องใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่น ๆ มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างอิสระตามลำพังได้ สังคมจึงเกิดขึ้น อริสโตเติลยังย้ำอีกว่า มนุษย์เพียงคนเดียวนั้น

^๔ สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, *การพัฒนาสังคม*, สืบค้นวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๗, จาก dnfe๕.nfe.go.th/ilp/so๐๒/so๒๐_๕.html

ไม่สามารถสืบเชื้อสาย ไม่สามารถป้องกันตัวเองและไม่สามารถหาเลี้ยงชีพอยู่ได้นาน อย่างไรก็ตามนักปราชญ์อีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่า สังคมเป็นผลของสัญญาที่มนุษย์ตกลงจัดทำขึ้นด้วยความสมัครใจของมนุษย์เอง วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสังคมก็เพื่อขจัดความโหดร้ายทารุณและความสับสนต่าง ๆ ตามสภาพธรรมชาติของมนุษย์ แนวคิดของนักปราชญ์กลุ่มนี้เรียกว่า “ทฤษฎีสัญญาประชาคม” (Social Contract Theories of Society) โดยทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นถึง สภาวะธรรมชาติของมนุษย์ (State of nature) ที่เชื่อว่า มนุษย์ในอดีตนั้นไม่ได้รวมตัวกันเป็นสังคมอย่างเช่นปัจจุบันนี้ หากแต่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติ แต่เนื่องจากสภาพความชั่วร้าย ความยุ่งยาก การเพิ่มจำนวนของมนุษย์ ตลอดจนการพัฒนาอารยธรรม จำเป็นให้มนุษย์ต้องละทิ้งธรรมชาติ และหันมาสัญญากันด้วยความสมัครใจที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมุ่งหวังที่จะได้รับความคุ้มครองและประโยชน์สุขเป็นการตอบแทน^๔

ส่วนนักปราชญ์ทางสังคมศาสตร์ เช่น โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) จอห์น ล็อก (John Locke) และฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) เชื่อว่า ก่อนที่มนุษย์จะมารวมกันเป็นสังคมนั้น มนุษย์มีชีวิตรอยู่ตามธรรมชาติซึ่งเป็นสภาพที่ปราศจากสังคม ปราศจากรูปแบบการปกครองหรือรัฐบาล เป็นสังคมที่ “ไร้รัฐ stateless” ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความยุติธรรม ไม่มีใครมีอำนาจเหนือใคร ปราศจากอำนาจกลาง (common power) มนุษย์ตามสภาวะธรรมชาติมีความต้องการมากกว่าเหตุผล ดังนั้น การใช้พลังกำลังจึงเป็นเครื่องมืออันเดียวที่จะควบคุมสิทธิของมนุษย์ตามธรรมชาติ ทำให้มนุษย์ตามสภาวะธรรมชาติมีความโหดร้าย มีความเห็นแก่ตัว อย่างไรก็ตาม เพื่อขจัดภาวะอันโหดร้ายดังกล่าว มนุษย์จึงสัญญาที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยค่อย ๆ ละทิ้งสภาวะธรรมชาติที่โหดร้ายเหล่านั้นเสีย ซึ่งปัจจัยที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม หรือการแสวงหาเป้าหมายของสังคม คือ

^๔ ธรรมนุญ เพ็งทอง, *วิวัฒนาการและโครงสร้างเกี่ยวกับสังคม*, สืบค้นวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๖, จาก <http://e-learning.tapee.ac.th/>

๘๒ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

๑) ธรรมชาติของมนุษย์เอง (Human Social nature) เพราะมนุษย์มีระยะของทารกยาวนาน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในวัยเยาว์ ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จึงจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันและอาศัยการอบรมเลี้ยงดูจากผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม

๒) ความต้องการของมนุษย์ในเรื่องของปัจจัยสี่ (Human needs) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักสำหรับการดำรงชีวิต บุคคลเพียงคนเดียวไม่อาจจะมีชีวิตอยู่ได้อย่างสะดวกและปลอดภัยจึงจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม

๓) มนุษย์เป็นสัตว์ทางวัฒนธรรม (Cultural creature) วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตในสังคมและเป็นมรดกแห่งสังคม มนุษย์สามารถเรียนรู้ สะสม วัฒนธรรมที่ดีและทิ้งวัฒนธรรมที่ไม่เป็นประโยชน์ การแยกตัวจากสังคมไปอยู่เพียงลำพังผู้เดียวย่อมไม่อาจเรียนรู้ ถ่ายทอดและเก็บรักษาวัฒนธรรมที่ดีได้สืบไป

๔) ความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน (Consciousness of Kind) หมายความว่า สังคมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รวมทั้งมองเห็นว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นลักษณะร่วมกันในระหว่างพวกเขาจึงมาอยู่กันเป็นกลุ่มก้อน โดยกลุ่มก้อนแรกคือครอบครัว

๕) ความต้องการความอบอุ่น ความปลอดภัย (Security) มนุษย์เมื่ออยู่คนเดียวไม่อาจมั่นใจในชีวิตและทรัพย์สิน แต่เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคม มนุษย์รู้สึกปลอดภัยอบอุ่น มั่นใจในชีวิตและทรัพย์สิน

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น สภาพของความเห็นแก่ตัวเอาแต่ได้ของปัจเจกบุคคล การไม่มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ปัญหาความแตกร้างในครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสื่อมถอยของศีลธรรม ปัญหาโสเภณี ปัญหาความยากจน เป็นต้น ล้วนส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคมในทุกมิติ เช่น ในแง่ของปัจเจกบุคคลย่อมทำให้ประชาชนมีสุขภาพจิตเสื่อมทรามลง สุขภาพบุคลิกภาพถดถอย ขาดสติปัญญา ความรอบรู้ในการแก้ไขปัญหาชีวิต ในแง่ของสังคมส่วนรวมสังคมขาดความสงบสุข เนื่องจากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในแง่ของเศรษฐกิจย่อมเป็นปัญหาระยะยาวอันเกิดจากพฤติกรรมของบุคคลในสังคม การว่างงาน การขาดรายได้ การประกอบอาชีพไม่สุจริต คุณภาพของบุคคลในสังคมย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

ของสังคมด้วย ดังนั้น การพัฒนาสังคมก็มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยใช้แนวคิด ความรู้ และวิธีการที่หลากหลาย การพัฒนาสังคมจึงเป็นทั้งกระบวนการและวิธีการที่จะนำสภาพการณ์ทางสังคมไปสู่ภาวะปกติ ที่เป็นความมั่นคง ยั่งยืน และสมดุล กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกนัยหนึ่งก็เพื่อตอบสนองความต้องการทางกายภาพ ความปลอดภัย ความอบอุ่น การแบ่งเบาภาระ การช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน การแก้ไขปัญหาในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม โดยมุ่งหวังเพื่อให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีกระบวนการจัดการและคุ้มครองชีวิตที่ดีร่วมกัน

สรุป การพัฒนาสังคมเป็นกระบวนการเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบของการกระทำที่กำหนดขึ้น โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอนเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล และการสร้างคุณภาพของสังคมที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาบุคคล หรือเป็นการสร้างคุณภาพของสังคมให้สังคมมีความเสมอภาค ยุติธรรม และมีดุลยภาพที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม โดยเป็นกระบวนการที่มีการดำเนินการไปตามแผนงาน มีระบบ มีขั้นตอน และมีวิธีการดำเนินการ เป็นขบวนการในรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคม เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่เป็นหมายหรือที่ดีกว่าเดิม โดยเฉพาะจุดมุ่งหมายของการพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่แท้สามารถจัดการวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีคุณค่า เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตและสร้างพลังของการเปลี่ยนแปลง

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคม

ตัวอย่างการศึกษากลุ่มพระสงฆ์พัฒนาเพื่อชีวิตและชุมชน ได้กำหนดขอบเขตกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นกรณีศึกษาไว้ ๒ ระดับ คือ

- ๑) พระสงฆ์ที่เป็นพระสงฆ์พัฒนาที่ดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (เชิงปัจเจกบุคคล) ในด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น อาทิเช่น
  - ๑) พระราชวิสุทธิประชาชนถ (อลงกต ติกขพลโณ) วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
  - ๒) พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม อำเภอมะเอนก จังหวัดตราด
  - ๓) พระครูพิทักษ์นันทคุณ

๘๔ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

(สงวน พันธชา) วัดอรัญวาส อำเภอมือง จังหวัดน่าน ๔) พระครูสุจินนันทกิจ (สมคิด จรณธมฺโม) วัดโป่งคำ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ๕) พระครูสุภาจารวัตร วัดท่าลาด จังหวัดยโสธร ๖) พระครูอมรชัยคุณ วัดสุขัคณาราม อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ๗) พระครูปลัดวรพล จิตคุโณ วัดควนกาหลง จังหวัดสตูล ๘) พระครูปลัดสุวัฒนวิศิษฏ์คุณ (วีรพล วีรภาโณ) และพระวิทย์ากร “ธรรมะอารมณ์ดี” วัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๒) กลุ่มหรือเครือข่ายพระสังฆพัฒนา จำนวนเครือข่ายได้แก่ ๑) เครือข่ายพระนักพัฒนาภาคเหนือ (สถาบันโพธิยาลัย) ๒) กลุ่มเสขิยธรรม ๓) เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม (พระครูโกวิทธรรมโสภณ แห่งวัดร่องเมิง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่) ๔) เครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย (พระครูสมุห์วิเชียรคุณธมฺโม) วัดเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๕) เครือข่ายพุทธชยันตีสังฆเพื่อสังคม (พระครูชฎี เมธงกูโร วัดทุ่งไผ่ อำเภอมือง จังหวัดชุมพร) ดังนี้

๒.๒.๑ พระสังฆพัฒนาที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

๑. พระราชวิสุทธิประชาณถ (อลงกต ดิกขปณฺโณ) เจ้าอาวาสวัดพระบาทน้ำพุ ตำบลเขาสามยอต อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาโท สาขาวิศวกรรมเครื่องกล มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย นักรธรรมชั้นโท สำนักเรียนวัดพระบาทน้ำพุ อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี ท่านได้ก่อตั้งโครงการธรรมรักษนิเวศน์ บ้านพักผู้ป่วยโรคเอดส์ระยะสุดท้าย ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ วัดพระบาทน้ำพุ ตำบลเขาสามยอต อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างจิตสำนึกของสังคม ให้มีเมตตาและมนุษยธรรมต่อผู้ป่วยเอดส์ที่ถูกละทิ้งจากครอบครัวและสังคม ให้ได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ให้ได้มีโอกาสสิ้นลมหายใจอย่างสงบสุข และไปสู่สุคติตามวิถีทางของชาวพุทธ ต่อมาท่านได้มีการดำเนินการกิจกรรมเพื่อผู้ป่วยโรคเอดส์อีกหลายกิจกรรม เช่น การก่อตั้งมูลนิธิธรรมรักษ การก่อตั้งและโครงการธรรมรักษนิเวศน์ ๒ ณ ตำบลดงดินแดง อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

๓๓ สำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนอนุบาลธรรมรักษ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ สำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบปัญหาจากโรคเอดส์ ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนธรรมรักษ์บริบาล ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อผลิตบุคลากรทางด้านการพยาบาลในการดูแลเด็กและผู้ป่วยโรคเอดส์ ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนแพทย์แผนไทยธรรมรักษ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อผลิตบุคลากรด้านแพทย์แผนไทยในการดูแลเด็กผู้ป่วยโรคเอดส์รวมถึงพระสงฆ์

ท่านได้รับรางวัลต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น รางวัลเกียรติยศ รางวัลมหิดลวรานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์รางวัลเสมาธรรมจักร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์รางวัลแสงเทียนส่องใจ พระองค์เจ้าโสมสวลีฯ พระราชทาน รางวัลคนดีศรีสังคม จากสโมสรโรตารี รางวัลพลเมืองดีเด่น จากสโมสรไลอ้อนส์ รางวัลบริการสังคมเพื่อคุณธรรม จากสำนักข่าวกรุงเทพมหานคร รางวัลน้ำใจงาม (ประจำปี ๒๕๔๗) เป็นต้น นอกจากนี้ ท่านยังได้รับการถวายปริญญาเกิตติศักดิ์หลายสาขา เช่น ปริญญาเอกคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปริญญาเอกคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปริญญาเอกคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาเอกคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปริญญาเอกคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาครุศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (จังหวัดลพบุรี) ปริญญาพุทธศาสตรคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น

๒. พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด วุฒิกการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔ นักธรรมชั้นเอก เป็นพระธรรมทายาท วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดปทุมธานี รุ่นที่ ๔ มีประสบการณ์เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรของชีวิต เผยแพร่เรื่องการใช้ประโยชน์จากจุลินทรีย์แก่บุคคลทั่วไปในจังหวัดตราดและต่างจังหวัด เป็นที่ปรึกษาด้านการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ท่านเป็นผู้ริเริ่มกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์

โดยส่งเสริมให้เกิดองค์การจัดหาทุนของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ และสร้างความเข้มแข็งในสังคมชนบท โดยประยุกต์เอาธรรมะสอดแทรกในการดำเนินงานการจัดตั้งกลุ่มได้รับการยอมรับและเห็นถึงผลดี จึงแพร่หลายครอบคลุมเกือบทุกตำบลในจังหวัดตราด นอกจากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์แล้ว พระสุบินยังร่วมกับชาวบ้านบ้านเปร็ดโน ประยุกต์เอาแนวคิดของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มาผนวกเข้าความร่วมมือในชุมชนบ้านเปร็ดโน เพื่อจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปร็ดโนขึ้น

ท่านการได้รับรางวัล/การเชิดชูเกียรติต่างๆ เช่น ได้รับพระราชทานรางวัลเสาเสมาธรรมจักร สาขาผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ รางวัลบุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขามิปัญญาท้องถิ่น จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับรางวัลคนดีศรีสังคม จากมูลนิธิหมู่บ้าน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โปรแกรมพัฒนาชุมชน

กิจกรรมและองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอด ท่านได้ให้ความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ การบริหารจัดการ การทำบัญชี การจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิก เรื่องการทำน้ำสกัดชีวภาพ การทำปุ๋ยหมัก โดยใช้คุณสมบัติของจุลินทรีย์ มีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ที่วัดไผ่ล้อม ตำบลบางพระ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวนมาก และมียอดเงินสะสมของกองทุนมากกว่า ๘๐๐ ล้านบาท

๓. พระครูพิทักษ์นันทคุณ (สงวน พันธุ์ชา) พระครูพิทักษ์นันทคุณ ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๑ ด้านปรัชญา ศาสนาและประเพณี ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดอรุณญาวาส ตำบลโนนเวียง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน จนถึงปัจจุบัน และในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน เป็นที่ปรึกษามูลนิธิอีกเมืองน่าน และพระธรรมทูต สาย ๔

พระครูพิทักษ์นันทคุณ ท่านได้ดำเนินการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยได้ร่วมมือกับพี่ชายซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน เริ่มกิจกรรมการอนุรักษ์ในหมู่บ้าน โดยออกสำรวจป่าและได้กันเขตป่าเป็น “ป่าสงวนของหมู่บ้าน” ออกกฎระเบียบการยึดไม้ การปรับสำหรับผู้ละเมิดกฎระเบียบและยังเป็นผู้ริเริ่มให้มีพิธีสืบชะตาต้นน้ำ โดยเฉพาะ “พิธีบวชป่า” ซึ่งได้

กลายเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์ป่าในปัจจุบัน และได้ดำเนินการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ประชาชน จนเกิดเครือข่ายร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแนวคิดในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำ ธรรมชาติให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องตลอดมาจนปัจจุบัน นอกจากนี้ได้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์ประสานงานพระธรรมทายาทจังหวัดน่าน ตั้งกลุ่มพุทธบุตรเพื่อให้การอบรมศีลธรรม จัดค่ายจริยธรรมแก่เยาวชน โดยเฉพาะการก่อตั้งกลุ่มฮักเมืองน่าน ที่ถือว่าเป็นประชาคมระดับรากหญ้า ปัจจุบันมีกลุ่มองค์กรเครือข่ายทั้งหมด ๘๘๕ กลุ่ม /องค์กร ทำให้มีศักยภาพที่แสดงบทบาทการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ส่วนด้านการเผยแผ่ศาสนาและวัฒนธรรม ได้มีการดำเนินโครงการพระธรรมทูตเฉพาะกิจในการออกเผยแผ่ให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และการปลูกจิตสำนึกชุมชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ในพื้นที่ห่างไกลในจังหวัดน่าน และการดำเนินโครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อนให้กับเด็กชาวเขาและเด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

พระครูพิทักษ์นันทคุณ ได้ถ่ายทอดแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชพรรณไม้ การดูแลรักษาพันธุ์ปลาและต้นน้ำ โดยการสอดแทรกในการเทศน์สั่งสอนทุกครั้งที่มีโอกาส ทั้งในสถานศึกษา และงานประเพณีต่างๆ โดยใช้สื่อต่างๆ ทั้งในรูปแบบของแผ่นพับ สไลด์ วิดีโอ เทปบันทึกเสียง และอุปกรณ์ประกอบการบรรยายหลากหลายชนิด โดยมีมูลนิธิฮักเมืองน่านเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเผยแพร่นโยบายและประสานให้เกิดการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ

กิจกรรมและผลงานที่เด่น เช่น ๑) การริเริ่มการสืบชะตาแม่น้ำน่าน ซึ่งถือเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเมืองน่าน นับว่าเป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง ๒) จัดตั้งกลุ่มองค์กรพัฒนาร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้ชื่อ “กลุ่มฮักเมืองน่าน” โดยดำเนินงานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมพื้นบ้าน ๓) จัดตั้งมูลนิธินันทคุณเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่อดีตเจ้าอาวาสวัดอรัญญาวาส และนำเอาดอกผลมาบูรณะวัด ใช้เป็นค่าอุปโภคบริโภคของภิกษุสามเณร และอุปการะศิษย์ในวัดให้ได้รับการศึกษา ๔) จัดทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ครอบครัวเข้มแข็งจังหวัดน่าน ด้วยโครงการ “ครอบครัวอรัญญาวาส เรียนรู้จุลินทรีย์กวีรักฤทธิยะในวัด” เพื่อให้พระในวัดได้มีโอกาสสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและต่อชุมชนโดยรอบ เป็นต้น

การได้รับการยกย่อง ท่านได้รับยกย่องจากสมาคมต่างๆ เช่น ปี ๒๕๓๒ ได้รับยกย่องสมาชิกของมูลนิธิ Ashoka ส่งเสริมนักพัฒนาทั่วโลกเป็นผู้เสียสละ ปี ๒๕๓๕ ได้รับพระราชทานใบประกาศเกียรติคุณจาก สมเด็จพระสังฆราช สาขาเผยแผร์พระพุทธศาสนาดีเด่น ได้รับพระราชทานธรรมจักรทองคำ สาขาพระพุทธศาสนากับการอนุรักษ์ ได้รับประกาศเกียรติคุณจากสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ สาขาศาสนาเพื่อการอนุรักษ์ ปี ๒๕๓๘ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม สาขากฎมปิฎญาชาวบ้าน จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี ๒๕๔๑ คณะกรรมการกองทุน ดร.ธีระ พันธุมวนิช มอบโล่เกียรติคุณรางวัลอนุสรณ์ ดร.ธีระ พันธุมวนิช เพื่อองค์การดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับคัดเลือกเป็นครูภูมิปัญญาไทย จากสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ ปี ๒๕๔๔ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทาน รางวัลลูกโลกสีเขียว “รางวัลเกียรติยศ” แก่เครือข่ายป่าชุมชนจังหวัดน่าน ปี ๒๕๔๘ ได้รับคัดเลือกประกาศเกียรติคุณ เครือข่ายชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างดีเด่น ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ซึ่งเป็นโครงการ ๓ ปีต่อเนื่อง) ได้รับรางวัลเพชรราชภัฏเพชรล้านนา ครั้งที่ ๙ สาขาสื่อสารมวลชน ด้านการอนุรักษ์และเผยแผร์วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

๔. พระครูสุจินนันทกิจ (สมคิด จรณธมฺโม) วัดบ้านโป่งคำ ตำบลดู่พงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน ท่านเป็นพระนักคิดและนักพัฒนา ท่านได้เห็นสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนเปลี่ยนแปลง มีการถางป่า ชาวบ้านเริ่มพึ่งปัจจัยภายนอกชุมชนมาดำรงชีวิต เกิดปัญหายาเสพติด การขายแรงงานต่างถิ่นและอื่นๆ ด้วยความมุ่งมั่นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา และเห็นปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงคิดหาวิธีการแก้ไขพร้อมกับการประยุกต์ใช้ภายใต้กลไกการพัฒนาตามนโยบายและแผนพัฒนาของรัฐที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน พระครูสุจินนันทกิจ เป็นศิษย์ของพระครูพิทักษ์นันทคุณ วัดอรัญญาวาส อำเภอมืออง จังหวัดน่าน ผู้ก่อตั้งกลุ่มฮักเมืองน่าน ท่านได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำโครงการวนเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเอง และการจัดการป่าชุมชนหมู่บ้าน ทำโครงการป่าชุมชน ตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อการ

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และจัดทำแปลงสาธิตป่า เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งกลุ่ม
ฮักเมืองน่าน เป็นเจ้าอาวาสวัดโป่งคำ ปี ๒๕๓๔ ถึงปัจจุบัน

ท่านได้เริ่มรณรงค์การปลูกป่า โดยใช้วิธีเล่านิทานให้เด็กประถมในโรงเรียนฟัง
และพาไปดูป่าสมบูรณ์ เปรียบเทียบกับป่าบ้านโป่งคำซึ่งมีสภาพเสื่อมโทรม จัดทำ
แปลงทดลองและเรือนเพาะชำ ตั้งกลุ่มเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จนนำไปสู่
การขยายพื้นที่ป่าชุมชนของหมู่บ้านจำนวน ๑๒,๐๐๐ ไร่ ภายใต้โครงการ “บิณฑบาตป่า”
เริ่มให้แนวคิดว่าจะพระเณรที่จะลาสิกขาบท จะต้องปลูกต้นไม้เท่ากับจำนวนอายุตัวเอง
ถึงจะให้ลาสิกขาบท เป็นกุศโลบายให้ดูแลต้นไม้เหมือนชีวิตตนเอง ตั้งกลุ่มออมทรัพย์
เพื่อการพัฒนา ตั้งกลุ่มย้อมสีธรรมชาติ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน ๖๐ คน มีชุมชน
เครือข่าย ๑๒ ชุมชน โครงการฟื้นฟูดินบนพื้นที่สูง ปัจจุบันเป็นกลุ่มเกษตรธรรมชาติ
แบบผสมผสาน จัดตั้งกลุ่มภูมิปัญญาด้านสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง หรือโครงการ
สมุนไพรใกล้ตัว จัดตั้งกลุ่มหัตถกรรมไม้กวาดหญ้าดอกก้าง จัดตั้งกองทุนข้าวเปลือกเพื่อ
แก้ไขปัญหาความยากจน จัดตั้งโรงสีข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ จัดตั้งกลุ่มศิลปินพื้นบ้าน
เพื่อสืบสานวัฒนธรรม และเป็นคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนบ้านโป่งคำ
เป็นหัวหน้าทีมวิจัย กระบวนการพัฒนาผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติของกลุ่มสตรีทอผ้า
ย้อมสีธรรมชาติ นอกจากนี้ ท่านจัดทำโครงการสวนป่าผสมผสาน เป็นการสาธิตให้เห็น
ถึงความสัมพันธ์ระหว่างต้นไม้ที่มีอยู่ในธรรมชาติ กับพืชการเกษตรที่เหมาะสมกับ
สภาพภูมิศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยป่ายืนต้นประเภทสูงให้ผลระยะยาว ชั้นที่สองเป็น
พืชพุ่มให้ผลระยะกลาง เช่น ลำไย ขนุน ส้มโอ มะม่วง ลิ้นจี่ ฯลฯ ชั้นที่สามเป็นพืชอาหาร
และพืชใกล้ครัว เช่น ช่า ตะไคร้ ขมิ้น หวาย ไม้ไผ่ ไพร ตำลึง ฯลฯ นอกจากทำแปลงสาธิต
ท่านยังได้หนุนเสริมให้เกิดกลุ่มเยาวชน โดยคาดหวังว่าเยาวชนน่าจะเป็นสื่อกลางระหว่าง
ท่านกับผู้ปกครอง เป็นกำลังสำคัญในอนาคตที่จะฟื้นฟูและรักษาผืนป่าของหมู่บ้าน
ท่านมีนิทานสนุกแฝงแง่คิดมากมายมาฝาก ระหว่างพาเดินป่าทุกวันพระที่ตรงกับ
วันเสาร์และวันอาทิตย์ นอกจากนั้น ยังจัดทัศนศึกษา พาเยาวชนไปเดินป่านอกพื้นที่
ที่มีสภาพอุดมสมบูรณ์ แล้วกลับมาเปรียบเทียบกับป่าบ้านตนเอง ซึ่งสามารถสร้างสำนึก
แก่เยาวชนได้ไม่น้อย และต่อมาเยาวชนเหล่านี้ก็เริ่มเป็นกระบอกเสียงไปพูดคุยกับ

ผู้ปกครอง ประจวบกับแปลงสาธิตเริ่มผลิดอกออกผล พี่พันธ์ดกคืน หน่อไม้เริ่มออก เห็ดงอกตลอดปี ท่านเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามาเก็บกิน

รางวัลและผลงานที่ได้รับ รางวัลดีเด่น ผู้บำเพ็ญประโยชน์ด้านการศึกษา นอกโรงเรียน กรรมการศึกษานอกโรงเรียน โสรางวัลศูนย์การเรียนรู้ดีเด่นภาคเหนือ รางวัล ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๒ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

๕. พระครูสุภาจาวรวัฒน์ แห่งตำบลนาโใส่ อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร ท่านได้ริเริ่มงานพัฒนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนด้วยวิถีการสาธารณสุข ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองในการรักษาสุขภาพ โดยใช้สมุนไพรภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการก่อตั้งชมรมหมอพื้นบ้าน กลุ่มสมุนไพร ขยายสู่การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ คือ ป่าไม้และแหล่งน้ำ กลุ่มเกษตรธรรมชาติ และการส่งเสริมดูแลสุขภาพของกลุ่มพระสงฆ์และมีกระบวนการทำงานด้านการพัฒนา คือ การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์โดยใช้ความร่วมมือจากประชาชนเป็นสำคัญ โดยเริ่มพัฒนาจากการพัฒนาทางวัตถุสู่วิถีชีวิตที่พึ่งพาธรรมชาติ

พระครูสุภาจาวรวัฒน์ได้มีการนำหลักพุทธธรรมมาสู่กระบวนการพัฒนาชุมชน ด้วยการปลูกฝังธรรมะในจิตใจ คือ การหล่อหลอมความคิดและทัศนคติ ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิต หลักธรรมทั้งหลายสอนให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายไม่อยู่โดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์สอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เมื่อต้องการผลเช่นใด ก็ต้องสร้างเงื่อนไขหรือเหตุปัจจัยเช่นนั้น ฉะนั้น การพัฒนาจิตใจของชาวบ้านให้เห็นถึงบาปบุญคุณโทษและพิษภัยของอบายมุขต่างๆ พระครูสุภาจาวรวัฒน์ ต้องใช้ความสามารถทำให้ชุมชนมีจิตสำนึกที่ดี ด้วยการสอนแทรกธรรมะ การอบรม การบรรยายอย่างไม่ย่อท้อ โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาและการจัดกิจกรรมการพัฒนาจิตใจ ทำให้ชุมชนส่วนใหญ่ได้เห็นโทษของอบายมุข โดยการให้ชุมชนได้รับรู้ถึงปัญหา และหาทางแก้ไขร่วมกัน จากจุดเริ่มต้นจนก่อตั้งและดำเนินการกระตุ้นให้ชาวบ้านรู้จักพึ่งตนเอง เข้าไปหาชุมชนพร้อมกัน การนำหลักศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องช่วยชี้นำเพื่อสร้างที่พึ่งและความเข้มแข็งให้กับตนเอง การแนะนำของ

พระครูสุภาจารย์วัฒน์ที่ยึดการพัฒนาาร่วมกับหลักธรรม คือ ให้ชุมชนมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เอื้อเพื่อช่วยเหลือกัน มีความจริงใจต่อกัน เป็นการเชื่อมโยง กิจกรรมการพัฒนามาสู่หลักธรรมเพื่อผลแห่งความยั่งยืน การมีน้ำใจมีความจริงใจต่อกัน ที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น การรวมกลุ่มเพื่อให้เห็นว่าสามารถนำหลักธรรมไปปฏิบัติร่วมกับ กิจกรรม ไม่ต้องให้ชาวบ้านรู้ว่าเขากำลังปฏิบัติข้อไหนอย่างไร ให้เขาลงมือทำเอง เพราะถ้ายังจนยังทุกข์อยู่ ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะพร่ำสอน ดังนั้น จึงต้องใช้บทบาท ในการกระตุ้นด้านจิตใจ เช่น การกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาที่ชุมชนกำลัง ประสบอยู่ เช่น ความยากจนและการขาดความเข้มแข็งของชุมชน การกระตุ้นให้เห็น ถึงสาเหตุปัญหาและการเชื่อมโยงปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา แนะนำวิธีการแก้ปัญหาโดยการ สร้างศักยภาพของชุมชน โดยผ่านกระบวนการกิจกรรมกลุ่ม การรวมกลุ่มในการ แก้ปัญหา กระตุ้นให้เห็นผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มและชุมชนหลังการแก้ปัญหา ด้วยกระบวนการ กลุ่ม มีการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนที่เข้มแข็งต่อไป

นอกจากนี้ ท่านยังส่งเสริมให้ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการ นำหลักธรรมมาเป็นตัวเชื่อม ถือว่าเป็นจุดสร้างศูนย์รวมหรือสร้างความสามัคคี พระครูสุภาจารย์วัฒน์ส่งเสริมคุณธรรมด้านนี้ เป็นการนำหลักศาสนาและหลักพัฒนา เข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างให้เห็นผล โดยแทรกหลักธรรมะ เข้ากับหลักการพัฒนาเป็นข้อปฏิบัติของกลุ่ม เช่น คนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต้องเป็น ผู้เลิกอบายมุขได้ หรือกำลังพยายามที่จะเลิกอบายมุข โดยใช้หลักศีล ๕ เข้ามากำกับว่า ต้องมีสัจจะ มีความจริงใจต่อสิ่งที่ตนกล่าวไว้แล้ว หลักธรรมทั้งหลาย เช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหัตถ์ ๔ อปริหานิยธรรม ๗ จึงต้องนำมาร่วมทำกิจกรรมโดยเสมอ ไม่ได้ขาด เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น ระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรมร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคี ทำให้ชุมชนสามารถลดละเลิกอบายมุขได้ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ทำให้จิตใจที่เศร้าหมองไม่เห็นความดีกลับเห็นเป็นความดี ทำให้จิตใจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๖. พระครูอมรชัยคุณ อมรปถิโย (หลวงตาแฮร์ พเนจรพัฒนา) เจ้าอาวาส วัดสุขัยคุณาราม หมู่ที่ ๖ ถนนสุขุมวิท ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เจ้าคณะตำบลสีคิ้ว เขต ๑ ประธานศูนย์เรียนรู้วัดอาศรมธรรมทายาท (องค์กรสาธารณประโยชน์) ผู้อำนวยการศูนย์ปรียัติธรรมและธรรมศึกษาประจำตำบลสีคิ้ว และเป็นคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.)

พระครูอมรชัยคุณ ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี ๒๕๕๕ ประเภทสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สาขาสงเคราะห์ประชาชนและชุมชน และได้เข้ารับพระราชทาน “เสาเสมาธรรมจักร” จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา ประจำปี ๒๕๕๕ ผลงานการพัฒนาที่โดดเด่น ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเป็นผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา อาทิ จัดทำโครงการ “สวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน” ได้รับงบประมาณจากกองทุนชุมชน (SIF) จัดทำโครงการ “แผนแม่บทในเขตจังหวัดนครราชสีมา” และโครงการ “อนุรักษ์ป่าเพื่อชาวโคราช” ได้รับงบประมาณจากกองทุนชุมชน (SIF) จัดทำโครงการ “สถาบันพระสังฆพัฒนาโคราช” จัดทำโครงการ “จัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาองค์กร บวร. ท้องถิ่นให้ยั่งยืนประจำปี” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม และจัดทำโครงการ “ถอดองค์ความรู้เครือข่ายพระสงฆ์เพื่อการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

๗. พระครูปลัดวรพล จิตคุโณ วัดควนกาหลง ตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ท่านได้ดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนด้วยภูมิหลังในวัยเด็กที่ขัดสนยากไร้ และมีพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งพิง จึงมีความประสงค์จะทดแทนคุณพระพุทธศาสนา ประกอบกับมีความประทับใจการเทศนาอบรมของพระอาจารย์ที่อบรมดูแล จึงตั้งใจศึกษาหลักธรรมคำสอนเพื่อนำมาใช้ในการเผยแผ่ให้แก่คนในสังคม อนึ่ง ในช่วงเวลาสามปีที่ได้ลาสิกขาเพศไปใช้ชีวิตเป็นฆราวาส และประกอบอาชีพเป็นครูสอนโรงเรียนมัธยม ก็ได้ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็ก โดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

จึงมีความเชื่อว่า พระสงฆ์สามารถเป็นต้นแบบอบรมคุณธรรมจริยธรรมได้ดี จึงตัดสินใจอุปสมบทอีกครั้ง และตั้งใจเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่คนทุกกลุ่มวัย พยายามแสวงหาเนื้อหาข้อมูลความรู้ วิธีการใหม่ ๆ และสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย มีการจัดตั้งสถานีวิทย์ชุมชน และสถานปฏิบัติธรรมเพื่อให้คนที่ได้รับฟังธรรมะ สามารถฝึกปฏิบัติพัฒนาจิตได้ตามลำดับขั้น ตลอดจนมีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายศาสนาในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคน โดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินงานเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมให้กับคนในสังคม ให้สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยและกาลสมัย มีแนวคิดการดำเนินงานด้านการพัฒนา ศึกษาข้อมูลสถานการณ์ของสังคมเพื่อกำหนดบทบาทของพระสงฆ์ให้เหมาะสม เชื่อมโยงประสานทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สนองตอบกิจการคณะสงฆ์ โดยการเผยแผ่ศาสนาเชิงรุกสู่กลุ่มคนวัยต่าง ๆ มีการประยุกต์ใช้ศาสตร์และศิลป์สมัยใหม่อย่างเท่าทัน

ผลงานการพัฒนาชุมชน เช่น ได้รับใบประกาศและโล่เกียรตินิคุณผู้ทำคุณประโยชน์ด้านการแนะแนวชีวิตและสังคม จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับพระราชทานรางวัลเสมาธรรมจักร ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาภายในประเทศ ของกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับเข็มเกียรตินิคุณ “ต้นแบบคนดีศรีแผ่นดิน” ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จาก ผู้ว่าราชการจังหวัดสตูล ได้รับเกียรติบัตรผู้ทำคุณประโยชน์ต่อกระทรวงวัฒนธรรม ระดับจังหวัดด้านศาสนาจากกระทรวงวัฒนธรรม ได้รับเกียรติบัตรคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดีเด่นจากเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสตูล กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับโล่เกียรตินิคุณ สาขาพัฒนาชุมชน ของวิทยาลัยชุมชนสตูล จาก ฯพณฯ พลอากาศเอก สุวรรณรัตน์ องคมนตรี ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติคนดี ด้านมีคุณธรรมจริยธรรม จากวิทยาลัยเกษตรสตูล โรงเรียนอนุบาลสตูล โรงเรียนอนุบาลควนกาหลง ในงานมหกรรมวิชาการ ๑๐๐ ปีการศึกษาสตูล เป็นต้น

๘) พระครูปลัดสุวัฒนวชิรคุณ (วีรพล วีรญาโณ) พระวิทยากร “ธรรมะ อารมณดี” วัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ด้วยกระทรวงวัฒนธรรมได้ประกาศ ตั้งสถาบันส่งเสริมและเผยแพร่งานพระศาสนาแห่งประเทศไทย ประกาศเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๔๗ โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ในคราวประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๔๗ วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๗ โดยมีวิสัยทัศน์และภารกิจ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม นำหลักธรรมคำสอนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ล้ำสมัยในสังคมโลก บนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปลุกฝัง ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง และเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเพิ่มศักยภาพ และแหล่งพัฒนางานวิชาการของ พระธรรมวิทยากร ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายพระธรรมวิทยากรทั่วประเทศ สร้างความ เข้มแข็งให้พระธรรมวิทยากร ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่เด็กเยาวชนทั่วประเทศ โดยมีพระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร เป็น ผู้อำนวยการสถาบันฯ และอธิบดีกรมการศาสนา เป็นเลขาธิการสถาบันส่งเสริมและ เผยแพร่งานพระศาสนาแห่งประเทศไทย

๒.๒.๒ เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ

ประวัติความเป็นมา เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ ก่อตั้งขึ้นภายหลัง วิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยที่ก่อนหน้านี้เครือข่ายพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาชุมชน อยู่ในหมู่บ้านจะกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วไป เป็นการรวมตัวที่ไม่ใช่ลักษณะเครือข่าย ทางสังคมมากนัก ทั้งนี้ พบว่าเครือข่ายที่สำคัญที่นำมาสู่การรวมตัวเป็นเครือข่าย พระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ ได้แก่ กลุ่มสังฆพัฒนาชุมชนล้านนา ซึ่งรวมตัวกันโดยการ ริเริ่มและสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่องโดยมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท ของวัดป่าดาราภิรมย์ เครือข่ายการเรียนรู้ของพระสงฆ์ที่ทำงานด้านเอดส์ ที่องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ทำงานด้านเอดส์เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กลุ่มพระสงฆ์ อีกรเมืองน่าน ริเริ่มโดยพระครูพิทักษ์นันทคุณ ในฐานะเจ้าคณะอำเภอสันติสุข และ รับผิดชอบงานพระธรรมทูตเฉพาะกิจ ได้ชักชวนพระในเขตปกครองและพระที่ทำงาน

พระธรรมทูตเฉพาะกิจให้มาทำงานร่วมกัน พระในกลุ่มที่สำคัญ ได้แก่ พระสมคิด จารณธมโม วัดโป่งคำ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน พระปลัดบุญชวน เตชธมโม วัดห้วยซ้อ อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน เป็นต้น กลุ่มพระสงฆ์รุ่นใหม่ในโครงการพระธรรมจาริกที่ส่วนใหญ่ทำงานพัฒนาอยู่ในเขตหมู่บ้านชาวเขาทั่วภาคเหนือ ได้มีการรวมตัวเรียนรู้ทักษะการทำงานใหม่ ๆ ซึ่งต่อมาได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มหลวม ๆ ได้แก่ พระเกียรติศักดิ์ กิตติภทโท วัดศรีโสดา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ พระสมคิด สุจิตโต อาศรมฯ แม่อุสุ อำเภอน้ำสองยาง จังหวัดตาก พระชาติ คุณโกโร อาศรมฯ แม่ยางसान อำเภอมะแจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ สามเณรกวีพร ธรรมชาติ อาศรมฯ แม่ทะเล อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และพระชุมพล ศรีมันตะ อาศรมฯ ห้วยนา อำเภอบางยาว จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นต้น และที่สำคัญ และเป็นกลไกกลางในการขับเคลื่อนและรวมตัวคือพระสงฆ์ที่อยู่ในสถาบันการศึกษาของสงฆ์ ที่สนใจงานพัฒนาชุมชนสังคม ได้แก่ พระมหา ดร.บุญช่วย สิริธโร พระมหาพิระพงษ์ พลวีโร พระมหาบันเทิง ปญฺธิโต จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดสวนดอก อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ และพระชยสร สมบุญโญ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดเจติยหลวง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

เครือข่ายพระนักพัฒนาชุมชนภาคเหนือ มีการทำหน้าที่บนหลักการที่ว่า “พุทธธรรม นำปัญญา พัฒนาท้องถิ่น” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- ๑) เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายโครงการวิจัย/การพัฒนาเพื่อท้องถิ่นของพระสงฆ์
- ๒) เพื่อทบทวนบทบาทและสถานภาพของพระสงฆ์ที่ทำงานพัฒนาในชุมชนท้องถิ่น
- ๓) เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาพี่เลี้ยงนักวิจัยและฝึกอบรมพระสงฆ์ เพื่อทำโครงการวิจัยและการพัฒนาร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
- ๔) เพื่อเป็นแหล่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาโครงการวิจัย ตลอดจนประสานความร่วมมือกับสถาบันวิจัยและพัฒนาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยของพระสงฆ์ในท้องถิ่นตามหลักพุทธธรรม

- ๕) เพื่อเป็นศูนย์บริการข้อมูล เผยแพร่ข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการจัดประชุมสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย และการพัฒนาเพื่อท้องถิ่น

อิทธิพลทางสังคมของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ: พระสงฆ์เพื่อสังคม

ความสำเร็จจากการดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ เกิดจากความสามารถในการการปรับตัว และปรับบทบาทในการทำงานด้านพระพุทธศาสนาของตนเอง ภายใต้วิธีคิดที่ว่าหากพระสงฆ์ยังสามารถปรับและนำหลักธรรมะวิธีการสอนที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน พระสงฆ์จะได้รับความเคารพนับถือและความศรัทธา จากความสามารถรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาของชุมชนได้ ทั้งในด้านปัญหาพื้นฐานและปัญหาด้านจริยธรรม นำหลักธรรมความเชื่อในทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาพร้อมกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แนวทางดังกล่าวไม่เป็นเพียงเกิดผลต่อชุมชนด้านศีลธรรม ต่อประชาชนตามเป้าหมายของศาสนาเท่านั้น ยังทำให้เกิดการรวมกลุ่มและรู้สึกในความสำนึกร่วมกันที่จะดำเนินกิจกรรมต่อกลุ่ม ทำให้ชุมชนเกิดการพึ่งตนเองในด้านการสร้างกลุ่มได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชุมชน โดยพระสงฆ์ได้ปรับบทบาทในการเข้าถึงชุมชน เข้าไปรับรู้ปัญหาของชุมชน เช่น ปัญหาความยากจน และความไม่สามัคคีในชุมชน โดยได้หยิบยกเอาปัญหาเหล่านี้มาเป็นสื่อกระตุ้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ชุมชน โดยอาศัยหลักพระพุทธศาสนาจากการเรียนรู้ชุมชนมาใช้เพื่อแก้ปัญหาชุมชนได้อย่างลงตัว โดยการปลูกฝังหลักคุณธรรมคือ มีความซื่อสัตย์ ความเห็นใจเพื่อนชุมชนด้วยกัน ความพร้อมเพรียงเป็นกฎเกณฑ์ยึดเหนี่ยวจิตใจ

การใช้การรณรงค์และแนะนำสั่งสอนชุมชน ถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สำคัญของการขับเคลื่อนเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ โดยที่ผ่านมามีการเน้นการพัฒนาจิตใจให้ลด ละ เลิก อบายมุข ตลอดจนการประสานความขัดแย้งในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีกลมเกลียวกันมากขึ้น เป็นการนำชุมชนด้วยการสื่อด้วยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยทำกิจกรรมชุมชน ประชาชนสนใจในกิจกรรมทางศาสนามาร่วมกัน ความเลื่อมใสศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อพระสงฆ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พวกเขา

ยอมรับความเป็นผู้นำ ความเลื่อมใสศรัทธานี้เกิดจากความสำนึกว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีศีลธรรมและความบริสุทธิ์ นอกจากนี้ ท่านยังเป็นผู้เสียสละเพื่อชุมชนส่วนรวมอย่างแท้จริง และความสุจริตใจโดยเอื้อประโยชน์ให้ผู้อื่น เช่น เสียสละสั่งสอนกลุ่มเยาวชนคนหนุ่มสาว และเทศนาสั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวบ้านทั่วไป ย่อมรู้สึกรู้ว่า ท่านมีความฉลาดในเรื่องหลักธรรมที่สามารถนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินการพัฒนา สามารถแก้ปัญหาในเรื่องการดำเนินชีวิตได้ด้วยหลักธรรม

เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาภาคเหนือ พยายามส่งเสริมให้ชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการนำหลักธรรมมาเป็นตัวเชื่อม ถือว่าเป็นจุดสร้างศูนย์รวมหรือสร้างความสามัคคี เป็นการนำหลักศาสนาและหลักพัฒนาเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างให้เห็นผล โดยแทรกหลักธรรมเข้ากับการพัฒนาเป็นข้อปฏิบัติของกลุ่ม เช่น คนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มต้องเป็นผู้เลิกอบายมุขได้ หรือกำลังพยายามที่จะเลิกอบายมุข โดยใช้หลักศีล ๕ เข้ามากำกับ ว่าต้องมีสัจจะ มีความจริงใจต่อสิ่งที่ตนกล่าวไว้แล้ว หลักธรรมทั้งหลาย เช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อปริหานิยธรรม ๗ จึงต้องนำมาร่วมทำกิจกรรมโดยเสมอไม่ได้ขาด เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีคุณธรรมโดยผ่านกิจกรรมร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคี ทำให้ชุมชนสามารถลดละเลิกอบายมุขได้ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ทำให้จิตใจที่เศร้าหมอง ไม่เห็นความดีกลับเห็นเป็นความดี ทำให้จิตใจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

๒.๒.๓ กลุ่มเสขิยธรรม

ประวัติความเป็นมา การพัฒนาประเทศให้มีความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ เช่น ความอ่อนแอของชุมชนรากหญ้า ความเสื่อมโทรมของธรรมชาติ ความเสื่อมทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ตลอดจนความอ่อนแอทางจริยธรรม และสติปัญญาของสังคม เป็นต้น ซึ่งนับวันจะมีความซับซ้อน รุนแรง และยากที่จะเยียวยา ขณะเดียวกันสถาบันสงฆ์ก็ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของรัฐ และกระแสทุนนิยมบริโภคนิยม ทั้งยังขาด

การตรวจสอบดูแลซึ่งกันและกัน ระหว่างคฤหัสถ์กับบรรพชิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับ ชุมชน หรือสังคม จึงทำให้สถาบันสงฆ์เชื่อมโทรม และนับวันจะอ่อนแอยิ่งขึ้น

กระทั่งบัดนี้อาจเรียกได้ว่า คณะสงฆ์ได้สูญเสียบทบาทในการเป็นผู้นำทางสติ ปัญญา และจิตวิญญาณของสังคมไปแล้วอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางวิกฤตการณ์ ดังกล่าว ยังมีพระภิกษุสงฆ์และแม่ชีอีกจำนวนหนึ่ง ที่ยังคงทำหน้าที่สาวกตามแนวทาง พระบรมศาสดา ด้วยการเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจและสติปัญญา ให้กับชุมชนและสังคม มาอย่างต่อเนื่อง หลายท่านพำนักอยู่ในชนบทห่างไกล ทำงานร่วมกับชาวบ้านและชุมชน สร้างความเข้มแข็ง และพึ่งพิงตนเองได้ ให้กับชุมชนรากหญ้า อาทิ พระครูพิพิธประชานาถ (หลวงพ่อนาน) พระครูสุภาจารวัฒน์ พระครูเกษมธรรมรังษี (หลวงพ่อดำ) พระครูบรรพตสุวรรณกิจ (หลวงพ่อดำเขียน) และพระครูพิทักษ์นันทคุณ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหลายท่านที่ทำงานด้านวิชาการ เผยแผ่และชี้แนะ ตลอดจนเสนอแนะทางออกจาก วิกฤตการณ์ต่าง ๆ ภายใต้อารมณ์คิด หลักการ และแนวทางแห่งศาสนธรรม เช่น พระศรีปริยัติโมลี พระมหาเจิม สุวโจ พระโกศล ปริบูรณ์ และพระไพศาล วิสาโล เป็นต้น ท่านดังกล่าวนี้ และเพื่อนภิกษุ แม่ชีอีกหลายรูป ยังคงทำงานหลากหลาย เช่น การสร้างรากฐานของ เศรษฐกิจชุมชน การอนุรักษ์ป่า และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ตลอดจนจัดการศึกษาเพื่อชุมชน ที่ด้อย การอบรมจิตใจ และการส่งเสริมการแพทย์พื้นบ้าน อยู่ทั้งในชุมชนเมืองและในชนบท

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) องค์การภายใต้ มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป ได้อาราธนาพระสงฆ์ที่กล่าวถึงหลายรูป มาประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือสังคม และยังถือเป็นโอกาสให้ท่าน ได้เจริญสมาธิภาวนาร่วมกัน อันจะเป็นการเกื้อกูลกำลังใจต่อกันและกันได้ ในโอกาส ต่อไป ในกรณีนี้หลายท่านเห็นพ้องว่าพระสงฆ์ที่ทำงานในลักษณะนี้ ควรรวมตัวเป็น “เครือข่าย” เพื่อเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน อันจะทำให้งานประยุกต์ใช้หลักศาสนธรรม กับชีวิตและสังคม มีความยั่งยืนและสามารถเป็นร่วมเงาให้กับสังคมต่อไป จึงได้พร้อมใจกัน ก่อตั้ง “กลุ่มเสขิยธรรม” ขึ้น ด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ส่งเสริมการประยุกต์ใช้ หลักศาสนธรรมให้เกื้อหนุนต่อการพัฒนาตนเอง สังคม และธรรมชาติให้ก้าวพ้นวิกฤตการณ์ ทั้งหลายอย่างเป็นรูปธรรมและสมสมัย และนอกจากจะเกื้อกูลระหว่างนักบวชชาย – หญิง

แล้ว ก็ควรขยายผลไปสู่สังคมวงกว้างด้วยดังที่ระยะต่อมา “กลุ่มเสขิยธรรม” ได้เปิดรับสมาชิกทั้งที่เป็นพระสงฆ์ สามเณร แม่ชี และอุบาสกอุบาสิกา

อิทธิพลทางสังคมของกลุ่มเสขิยธรรม: ธรรมนำทางเพื่อแสวงหาและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น

กลุ่มเสขิยธรรมมีพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกและมีส่วนร่วมในเครือข่ายกว่า ๖๐๐ รูป มีสมาชิกที่เป็นแม่ชีและอุบาสกอุบาสิกากว่า ๑๐๐ รูป/คน ท่านเหล่านี้ นอกจากจะมีกิจกรรมพบปะ ประชุม และภาวนาร่วมกันเป็นประจำทุกปีแล้ว ยังมีบทบาทร่วมกับกลุ่มการพัฒนาที่น่าสนใจ เช่น

๑) บทบาทด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมประสานผู้สนใจจากหลายฝ่าย และหลายกลุ่มอาชีพ ทั้งนักบวชและฆราวาสให้เกิดความตื่นตัวและสนใจต่อวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนจัดเดินป่าเพื่อภาวนาและศึกษาข้อเท็จจริงในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ กลุ่มฯ ยังเป็นตัวจักรสำคัญในการรณรงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการธรรมยาตราเพื่อฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา โครงการเดินเท้าต้านไฟป่าที่จังหวัดลพบุรี และโครงการธรรมยาตราเพื่ออนุรักษ์ลุ่มน้ำลำปะทาว จังหวัดชัยภูมิ ตลอดจนธรรมยาตราเพื่อรักษาลำน้ำโขง เป็นต้น

๒) บทบาทด้านจิตวิญญาณและการภาวนา กลุ่มเสขิยธรรมได้จัดอบรมสมาธิภาวนา รวมถึงการเดินป่าศึกษาธรรมทุกปี อีกทั้ง ยังริเริ่มให้มีการภาวนาระหว่างศาสนา ในสถานที่ชุมนุมทางการเมือง เช่น การภาวนาระหว่างศาสนาที่ลานหอยเสียบ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ร่วมกับผู้คัดค้านโครงการท่อก๊าซ - โรงแยกก๊าซ ไทย - มาเลเซีย และงานภาวนาระหว่างศาสนา

๓) บทบาทด้านสื่อ การเผยแพร่ศาสนธรรม และการประยุกต์พิธีกรรม กลุ่มเสขิยธรรมจัดพิมพ์หนังสือเล่ม (pocket book) และได้จัดทำวารสารราย ๓ เดือน ชื่อ จดหมายข่าว “เสขิยธรรม” ตีพิมพ์ครั้งละ ๓,๕๐๐ ฉบับ ออกวางตลาด และส่งถึงสมาชิก ตลอดจนมอบให้วัด หอสมุด และโรงเรียนในชนบท ซึ่งขาดงบประมาณสนับสนุน ทั่วประเทศ ทั้งที่มีการร้องขอ และที่กลุ่มฯ พิจารณามอบให้โดยตรง นอกจากนี้ กลุ่มเสขิยธรรม

๑๐๐ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

ยังจัดทำเว็บไซต์ www.sekhiyadhamma.net ขึ้น เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนสถานการณ์ความเป็นไปของพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังให้การสนับสนุนกลุ่มพุทธศาสนิกศึกษาจัดทำเว็บไซต์ buddhadasa.org เพื่อเผยแพร่ผลงานและคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุอีกด้วย นอกจากนี้ ยังร่วมกับองค์กรพันธมิตร เช่น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มูลนิธิโกมลคีมทอง เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย กลุ่มพุทธศาสนิกศึกษา โครงการเวทีสุขภาพคนจน สมัชชาคนจน และกลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติภาพ ตลอดจนองค์กรจากศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม เป็นต้น จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยน และเรียนรู้ร่วมกันระหว่างศาสนา ตลอดจนการใช้ศาสนธรรม เพื่อแสวงหาทางออกจากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น การจัดเวทีเสวนา อภิปราย หรือปาฐกถาทางศาสนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งยังประยุกต์พิธีกรรม และกิจกรรมทางศาสนาให้มีเนื้อหาสาระและสมสมัย เช่น การจัดผ้าป่าเสขิยธรรม การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำโขง และกิจกรรมรำลึกชาติกาล ตลอดจนมรดกกรรมของท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น

๒.๒.๔ เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม

ประวัติความเป็นมา เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม ก่อตั้งขึ้นภายใต้ฐานคิดว่าที่ว่า โลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้สภาพสังคมโลกเปลี่ยนไป ทุกประเทศต่างเริ่มปฏิเสธการดำรงอยู่อย่างเอกเทศกลายเป็นวังเข้าหากัน และมีการปฏิสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ระหว่างกันเพื่อความอยู่รอดอย่างมีเสถียรภาพ เช่นเดียวกับสังคมไทยที่พบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยขึ้นอยู่กับการปะทะกันของสิ่งภายนอกที่เข้ามากระทบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต แนวคิด ค่านิยม เทคโนโลยี และวัฒนธรรมใหม่ จนเกิดผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพสังคม ความสัมพันธ์ของคนในสังคม วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมซึ่งปัญหาดังกล่าว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องล้วนตระหนักและได้กำหนดกลยุทธ์ ทุ่มความพยายามในการดำเนินงานเพื่อกู้รากฐานทางวัฒนธรรม และจิตวิญญาณของสังคม พร้อมทั้งระดมพลังความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายของสังคม ให้เข้ามาผนึกพลังกันเป็น “เครือข่าย” ขบวนการเฝ้าระวัง

ทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การป้องกันแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมอย่างถึงรากถึงโคนนั้น จำเป็นที่ต้องมีโลกทัศน์ใหม่ในการมองสังคมวัฒนธรรมด้วยความตื่นตัวผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการคิดแสวงหาคำตอบที่หลากหลายอยู่นอกเหนือระบบที่เคยมีมา ซึ่งควรมีลักษณะการมองให้ไกล ใช้เรียนรู้วิธีหลาย ๆ แนวทางที่แตกต่างกันออกไป มีการวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อจุดประกายใหม่ ๆ ทางความคิดที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้านแบบผสมผสาน โดยขณะนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จึงได้ดำเนินโครงการเครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรมขึ้นภายใต้การสนับสนุนงบประมาณแผ่นดิน

อิทธิพลทางสังคมของเครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม: เครือข่ายวัฒนธรรมคู่ศีลธรรม

การดำเนินงานของเครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม ได้ก่อให้เกิดการจัดทำหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม การคัดเลือกและประสานงานพระสงฆ์เข้าร่วมโครงการ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาวัฒนธรรม และความสำคัญตลอดจนแนวทางสร้างเครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม การจัดการความรู้ด้านกิจกรรมการพิทักษ์วัฒนธรรมของพระสงฆ์ และกรอบคิดในการพัฒนาโครงการเพื่อการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม: ออมทรัพย์/ชุมชนสัมพันธ์ การอนุรักษ์สืบสานดนตรี/การเล่นท้อ่งถิ่น การพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น การบูรณาการวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น ท้ายที่สุดการขับเคลื่อนเครือข่ายในระดับพื้นที่ ได้ก่อให้เกิดโครงการพัฒนาที่สำคัญ ๆ เช่น โครงการประเพณีอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมล้านนา โครงการประเพณีอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านดนตรี โครงการประเพณีอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย โครงการประเพณีอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านพิธีกรรม โครงการประเพณีพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม โครงการประเพณีอบรมศีลธรรม โครงการประเพณีฐานข้อมูลทางวัฒนธรรม เป็นต้น

๑๐๒ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

๒.๒.๕ เครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย

ประวัติความเป็นมา เครือข่ายพระสงฆ์ด้านเอดส์ในประเทศไทยจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างตัวแทนองค์กรศาสนา พุทธ คริสต์ อิสลาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยการสนับสนุนขององค์กรบรรเทาทุกข์แห่งคริสตจักรนอร์เวย์ (NCA) เป็นจุดเริ่มต้นเครือข่ายองค์กรศาสนา ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานความร่วมมือเพื่อทำงานด้านเอดส์ร่วมกัน หลังจากนั้นได้มีการเสนอตัวแทนของแต่ละศาสนา เข้ามาเป็นคณะกรรมการเครือข่ายศาสนา ในเบื้องต้นมีตัวแทนจากศาสนาละ ๓-๕ คน เพื่อเป็นคณะทำงานในการขับเคลื่อนและวางแผนในการทำงานร่วมกัน จากนั้นได้มีการประชุมวางแผนในส่วนของคณะกรรมการ เพื่อให้แต่ละศาสนาได้มีการวางแผนจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อหาแนวทางการผลักดันให้เกิดเครือข่ายแต่ละศาสนาในระดับประเทศ มูลนิธิของเครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย จะตั้งอยู่ที่วัดดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นฐานเดิมในการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ โดย “มูลนิธิเครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย” ใช้อักษรย่อว่า “มคพอท.” มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า “THE FOUNDATION OF BUDDHIST MONK NETWORK ON AIDS IN THAILAND” ใช้อักษรย่อว่า “FMNAT.” การจัดตั้งมูลนิธิพระสงฆ์ด้านเอดส์ จากการที่ได้มีการก่อตั้งเครือข่ายพระสงฆ์ด้านเอดส์ในประเทศไทยขึ้น มีการประชุมระหว่างคณะทำงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องหลายครั้ง มีความเห็นว่าเครือข่ายพระสงฆ์ควรจัดตั้งเป็นมูลนิธิ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- ๑) ระดมทุนจากหน่วยงานต่างๆ มาจัดสรรอย่างเป็นระบบเพื่อการทำงานด้านเอดส์ของพระสงฆ์
- ๒) เป็นหน่วยงานที่รองรับแหล่งทุนต่างๆ ที่จะเข้ามาเพื่อสนับสนุนการทำงานด้านเอดส์ และพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในการทำงานด้านเอดส์
- ๓) เป็นหน่วยงานรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนารูปแบบการทำงานของพระสงฆ์ (Model) ที่ดี และเป็นตัวอย่างให้พื้นที่อื่น ๆ ได้ และนำไปขยายผลให้แก่วัดในพื้นที่อื่น ๆ ที่ต้องการทำงาน

มูลนิธิตั้งอยู่ที่วัดดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นฐานเดิมในการทำงานของเครือข่ายพระสงฆ์ มูลนิธิเครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ คือ

- ๑) เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหาเอดส์ของเครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย
- ๒) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการสร้าง และพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ในเครือข่ายพระสงฆ์ด้านงานเอดส์ในประเทศไทย
- ๓) เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์กิจการด้านสาธารณประโยชน์สาธารณกุศล
- ๔) มูลนิธิไม่ดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

๒.๒.๖ เครือข่ายพุทธชยันตี - สังฆะเพื่อสังคม

ประวัติความเป็นมา เนื่องในมหาธีรมหาภิสมัยพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้มีการเฉลิมฉลองปฏิบัติบูชาในช่วงระหว่างวิสาขบูชา ๒๕๕๓ - วิสาขบูชา ๒๕๕๖ เป็นเวลา ๓ ปีเต็มนั้น ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญที่เหล่าพุทธบริษัท ทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์จากทิศทั้ง ๔ ของประเทศไทยได้มาประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานในมิติด้านพุทธศาสนากับสังคมจากกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นกัลยาณมิตรระหว่างกัน จนสามารถรวมกลุ่มกันก่อเกิดเป็นเครือข่ายของพุทธบริษัทที่ทำงานทางสังคมภายใต้ชื่ออันเป็นมงคลสูงสุดว่า “เครือข่ายพุทธชยันตี - สังฆะเพื่อสังคม” อันมีความหมายถึงการรวมกลุ่มกันของพุทธบริษัทอย่างเข้มแข็งสามัคคีโดยธรรมประดุกตั้งสังฆะ ที่ออกมาทำงานสร้างสรรค์ธัมมิกสังคม หรือทำให้เกิดสังคมที่เป็นไปในครรลองแห่งพุทธธรรม อันถือเป็นการร่วมประกาศชัยชนะแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในการตรัสรู้อรุณโอรุณ ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก โดยทุกท่านเห็นพ้องกันว่าจะถือว่าเครือข่ายพุทธชยันตี - สังฆะเพื่อสังคมจะได้ก่อกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการในวันวิสาขบูชา ๒๕๕๔ นี้ เพื่ออุทิศถวายแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในวาระสำคัญ ๒๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ อันจะเป็นการร่วมเฉลิมฉลองปฏิบัติบูชาพร้อมกันกับชาวพุทธทั่วโลกโดยมีวัตถุประสงค์ คือ

๑๐๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

๑. เพื่อร่วมเฉลิมฉลองวาระสำคัญมหามงคลสมัย พุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในแนวทางการปฏิบัติบูชาเป็นสำคัญ

๒. เพื่อเจริญรอยตามแบบอย่างแห่งสังฆะที่สามัคคีกันโดยธรรม ในการผสมผสานความร่วมมือพระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ ที่ทำงานในมิติด้านพุทธศาสนากับสังคมในภูมิภาคต่าง ๆ ให้เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายอย่างเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน

๓. เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียนองค์ความรู้ จากประสบการณ์การทำงานด้านพุทธศาสนากับสังคม ระหว่างกันและกันของสมาชิกเครือข่าย เพื่อต่อยอดพัฒนาการทำงาน และสื่อสารออกสู่สาธารณะ

๔. เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ระหว่างสมาชิกเครือข่าย ตามหลักสังคหัตถุธรรม ให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสังคมทางโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการเจริญงอกงามในธรรมวินัยแห่งบวรพุทธศาสนา

๕. เพื่อรวมพลังกันดำเนินงาน หรือขับเคลื่อนประเด็นทางพุทธศาสนากับสังคมที่เป็นประโยชน์สาธารณะ

โดยมีการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เช่น เวทีสมัชชาคุณธรรม ๔ ภาค สมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ โครงการก่อตั้งเครือข่ายสังฆะเพื่อสังคม ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โครงการพุทธอาสาวิชาชีพ โครงการผ้าป่าความดี ปาฐกถาพุทธชยันตีสังฆะเพื่อสังคม นอกจากนี้ยังดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ เช่น พุทธศาสนากับการศึกษา พุทธศาสนากับเด็กและเยาวชน พุทธศาสนากับงานด้านสาธารณสุข พุทธศาสนากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พุทธศาสนากับชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียง พุทธศาสนากับวัฒนธรรม พุทธศาสนากับการผลิตสื่อและการสื่อสารสาธารณะ พุทธศาสนากับศาสนสัมพันธ์ เป็นต้น

เป้าหมายของกลุ่มพระสังฆพัฒนาเพื่อชีวิตและสังคม

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มพระสังฆพัฒนามีเป้าหมายหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การพัฒนาสังคม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน การสงเคราะห์ชุมชนและการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา-วัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

- ๑) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยวิธีแห่งการปฏิบัติในเชิงการพัฒนาสังคม
- ๒) การนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๓) การพัฒนาและฟื้นฟูชนบท เพื่อให้ชุมชน สังคมมีความเข้มแข็ง ยั่งยืน
- ๔) การจัดสวัสดิการชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสงเคราะห์ชุมชนสังคม
- ๕) การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาและปฏิรูปคณะสงฆ์โดยการแสดงถึงความประหัยัดเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองและสังคม
- ๖) การส่งเสริมด้านจิตวิญญาณและการภาวนาต่อสาธารณชน
- ๗) การจัดการศึกษาทางเลือกและการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาส
- ๘) การดูแลผู้ป่วยเอดส์
- ๙) การสื่อสาร การเผยแผ่ศาสนธรรม และการประยุกต์พิธีกรรมให้สอดคล้องกับยุคสมัย
- ๑๐) การจัดการด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตและความเป็นอยู่
- ๑๑) การส่งเสริมสันติภาพและสันติวิธี
- ๑๒) การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และเครือข่ายทางสังคม
- ๑๓) เพื่อนำเสนอแนวทางและรูปแบบการพัฒนาสังคมตามหลักพุทธธรรม
- ๑๔) การป้องกัน แก้ไข เหยี่ยวยาปัญหายาเสพติด
- ๑๕) การส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน
- ๑๖) การอนุรักษ์ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม
- ๑๗) การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างศาสนา
- ๑๘) การสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ฯลฯ

๑๐๖ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับการพัฒนาชีวิตและสังคม เพื่อให้บุคคลพึ่งพาตนเองได้ มีการยึดมั่นในความดี มีการช่วยเหลือแบ่งปัน สร้างความผูกพันด้วยกิจกรรมการพัฒนา มีการสื่อสารเพื่อให้คนเข้าถึงสัจธรรมด้วยวิถีการปฏิบัติจากการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคม โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม

รูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการของพระสังฆพัฒนาเพื่อชีวิตและสังคม

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการองค์กรของพระสังฆพัฒนามีการดำเนินการใน ๔ รูปแบบใหญ่ คือ

๑) **การบริหารจัดการตามหลักพุทธธรรม** กลุ่มพระสังฆพัฒนามองว่า หลักพุทธธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการชีวิตและการพัฒนาสังคมได้ เพราะฉะนั้น จึงเน้นการบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายด้วยการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้เกิดกิจกรรมการพัฒนา เช่น การนำหลักสังคหวัตถุ ๔ มาดำเนินการด้านการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังนำหลักธรรมมาเป็นเครื่องเตือนสติ จิตใจของผู้คนในสังคมให้เห็นคุณเห็นโทษของการบริโภคนิยมให้มีการดำเนินการพัฒนาชีวิตตามหลักพุทธศาสนา ดังนั้น การบริหารจัดการองค์กรจึงเป็นไปโดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่จึงเป็นไปตามแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาสังคม คือ การฝึกตนของบุคคล การช่วยเหลือพึ่งพา และความสามัคคีของชุมชน

๒) **การบริหารจัดการตามหลักการหน้าที่ของพระสงฆ์** พระสังฆพัฒนามองว่าการทำหน้าที่ของพระสงฆ์ คือ การปฏิบัติตามพระธรรมวินัย การเผยแผ่พุทธธรรม และการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้น การบริหารจัดการตนเองและองค์กรจึงเป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ คือ ปฏิบัติตนและพัฒนาสังคม โดยได้ดำเนินการตามหลักสาธารณสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ มีค้อยู่เกี่ยวข้องกับ การปกครองทางคณะสงฆ์ แต่ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากพระเถระผู้ใหญ่ในการพัฒนาสังคมซึ่งก็พบว่า มีการดำเนินการร่วมกับคณะสงฆ์เป็นอย่างดี

๓) การบริหารจัดการตามภารกิจและเป้าหมาย (เชิงประเด็นกิจกรรมและเครือข่าย) พระสงฆ์พัฒนานั้น ส่วนใหญ่ทำงานเป็นเครือข่ายในการพัฒนาร่วมภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้น การบริหารจัดการจึงเป็นเรื่องของเครือข่ายการทำงาน และตามประเด็นกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายวัฒนธรรม เครือข่ายด้านช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น โดยใช้กลไกของเครือข่าย คือ การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร การติดตามประเมินผล และการทำกิจกรรมร่วมกัน

๔) การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ เนื่องจากพระสงฆ์พัฒนา ท่านมีพื้นที่ดำเนินการในภูมิภาคต่างๆ ทั้งภาคเหนือ อีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ เช่น กลุ่มฮักเมืองน่าน กลุ่มเสขิยธรรม เป็นต้น ดังนั้น การบริหารจัดการจึงดำเนินการในพื้นที่โดยมีการปรับประยุกต์เข้ากับบริบทของพื้นที่ ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการวางแผนร่วมกับชุมชน ภาครัฐ เอกชน เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อการพัฒนาในประเด็นกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

๓.๑.๒ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมของพระสงฆ์พัฒนาเพื่อชีวิตและชุมชน

จากการศึกษาในกลุ่มพระสงฆ์พัฒนาเพื่อชีวิตและชุมชน ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และกลุ่มพระสงฆ์ ได้แก่ พระสงฆ์ที่ได้ดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เช่น พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต ติกขปัญโญ) วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี พระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม อำเภอมะนัง จังหวัดตราด พระครูพิทักษ์นันทคุณ (สงวน พันธุ์ชา) วัดอรุณวาส อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน เป็นต้น และกลุ่ม/เครือข่ายพระสงฆ์พัฒนา เช่น เครือข่ายพระนักพัฒนาภาคเหนือ (สถาบันโพธิยาลัย จังหวัดเชียงใหม่) กลุ่มเสขิยธรรม เครือข่ายพระสงฆ์ด้านสิ่งแวดล้อม เครือข่ายพระสงฆ์พิทักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น พบว่า พระสงฆ์พัฒนาเหล่านี้ ได้มีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมที่เน้นการนำไปเพื่อการใช้ในชีวิตประจำวัน และการพัฒนาสังคมมาเป็นแนวทางในการพัฒนากลุ่มและกิจกรรม เช่น หลักอิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ อาภิโมกคิยธรรม ๕ หลักไตรสิกขา เป็นต้น โดยนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนาบุคคลและสังคม และมุ่งเน้นให้บุคคลพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการ

๑๐๘ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

พึ่งพาตนเองในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีสติปัญญาในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย และมุ่งพัฒนาสังคมให้มีการปฏิบัติเพื่อเกื้อกูลต่อเพื่อนมนุษย์ ด้วยการสงเคราะห์ การช่วยเหลือดูแลผู้คนที่ยังลำบากหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม โดยมีหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคคลชุมชน และสังคม ดังนี้

หลักพุทธธรรมในการพัฒนาสังคม

- ไตรสิกขา (พัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา)
- อิทธิบาท ๔ (ธรรมแห่งความสำเร็จ)
- สังคหวัตถุ ๔ (ธรรมแห่งการเกื้อกูล)
- อาทีโภคิย ๕ (หลักการใช้สอยทรัพย์)
- สามัคคีธรรม ฯลฯ

การประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดการพัฒนา

- การพัฒนาที่ยั่งยืน
- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- วัฒนธรรมท้องถิ่น
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป้าหมายและผลที่คาดหวัง

- การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม
- การเสริมสร้างจริยธรรมพื้นฐานของบุคคล
- การพึ่งพาตนเองของบุคคลและสังคม
- การพัฒนาสังคมให้มีการเอื้ออาทรต่อกัน
- การเสริมสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์
- การพัฒนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญา
- การสร้างประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะ
- การสร้างภาคีเครือข่าย
- การมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะ
- การเสริมสร้างสวัสดิการสังคม

ผลที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและต่างประเทศ

- มีการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ
- เกิดเครือข่ายพระพัฒนากลุ่มสังฆะสมถะทรัพย์มากกว่า ๕๐๐ กลุ่ม วงเงินหมุนเวียนกว่า ๑ พันล้านบาท
- เกิดการพัฒนาสวัสดิการชุมชนโดยพระสงฆ์เป็นแกนนำ เกิดเครือข่ายภูมิปัญญาในทุกจังหวัด
- มีการพัฒนาชุมชนในมิติของวัฒนธรรม ภูมิปัญญา มีมูลนิธิของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ฯลฯ

หลักธรรมที่พระสังฆพัฒนาได้นำมาใช้ในการพัฒนาบุคคลและสังคมนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นธรรมที่ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติทางสังคม เช่น การให้ทาน การบำเพ็ญประโยชน์ ร่วมกัน การเสริมสร้างความสามัคคีของหมู่คณะ การพัฒนาอาชีพ รายได้ การเสริมสร้าง กำลังใจ การประหยัด อดทน อดออม เป็นต้น ซึ่งเป็นการนำหลักธรรมไปเสริมสร้างให้ ประชาชนได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ดังตัวอย่างของพระสุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด ที่ท่านนำหลักอาทิโกคิยธรรม (หลักการใช้สอยทรัพย์) มาส่งเสริมกิจกรรม การออมทรัพย์จนเกิดกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ทั่วประเทศ ท่านพระครูพิทักษ์นันทคุณ แห่งกลุ่มอภัยเมืองน่าน วัดอรัญวาสี จังหวัดน่าน ท่านได้หลักภูมิปัญญาการบวชป่าของ พระพุทธศาสนา มาส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการจัดการและการอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่ จังหวัดน่าน พระราชวิสุทธิประชาณาถ (อลงกต) แห่งวัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี ได้นำ หลักสังคหวัตถุ มาสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น พระสังฆพัฒนาเหล่านี้ ได้ปฏิบัติ ธรรมในลักษณะของการเกื้อกูล สงเคราะห์ต่อชุมชน โดยมองรากฐานแห่งความเป็น ชุมชนที่จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างพระสงฆ์ ชาวบ้าน และภาคีเครือข่ายในการ ที่จะพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง มีการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง แนวคิดสิทธิชุมชน เป็นต้น มาผสมผสานกับหลักพุทธธรรมในการพัฒนาบุคคล และสังคม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดเครือข่ายการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการชุมชน การออมทรัพย์ของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ พระสงฆ์ โดยเฉพาะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ของพระอาจารย์สุบิน ปณีโต จังหวัดตราดนั้น ได้รับการยอมรับและขยายงานไปยังพระสงฆ์ทั่วประเทศ โดยมีกลุ่มออมทรัพย์มากกว่า ๕๐๐ กลุ่ม มีวงเงินหมุนเวียนมากกว่า ๑ พันล้านบาท (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ, ๒๕๕๔)

นอกจากนี้ พระสังฆพัฒนายังได้มีการประยุกต์ศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา ไปจัดกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การบวชป่า การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ผลที่เกิดขึ้นทำให้พระสงฆ์นักอนุรักษ์หลายรูปได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ซึ่งเป็นรางวัล ที่มอบให้บุคคลที่มีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ชุมชน มีการพึ่งพาตนเองในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการด้าน

๑๑๐ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

วัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรม ที่พระสงฆ์มีบทบาทอย่างยิ่งในการจัดการและการอนุรักษ์มรดกของชาติ ทำให้เกิดการสร้างศิลปกรรมของชาติภายในวัดและสถานที่สำคัญอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาบุคคลและสังคมอย่างแท้จริง

โดยสรุปพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม หากนับย้อนหลังไปในประวัติศาสตร์ไทย พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน โดยมีพระภิกษุสงฆ์เป็นบุคลากร/กลไกที่สำคัญในการสืบทอดเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ชุมชนบนฐานความสมณะสันโดษ ได้ทำหน้าที่หลักเป็นศูนย์รวมการเรียนรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม เป็นแหล่งความรู้ทางโลก อันได้แก่ ศิลปวิทยาการทั้งปวง และความรู้ อันได้แก่ หนทางการครองเรือนการประพฤติให้อยู่ในศีลธรรมเป็นการเอื้อเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันอนาคต กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะเผยแผ่แก่เยาวชนของชนชั้นสูง หากแต่ยังเผื่อแผ่แก่บุตรหลานของประชาชนชาวบ้านทั่วไป ทั้งมีการส่งเสริมปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุผลนิพพานเป็นคติที่หมาย เป็นการส่งเสริมความสุขในทุกระดับ ความสำคัญเหล่านี้มีหลักฐานชัดเจน สามารถย้อนไปได้ถึงยุคหนึ่งที่คุณคนได้รู้จักสุขภาวะ จนนำมาตั้งเป็นชื่ออาณาจักรรุ่งอรุณแห่งความสุขหรือการเกิดขึ้นแห่งความสุข (สุขโขทัย) ผู้คนมีความสุขแท้ด้วยปัญญาเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง แม้แต่ในยุคที่บ้านเมืองวิฤติ เราก็ได้เห็นบทบาทของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการกู้วิฤติ เยียวยาฟื้นฟูประเทศชาติบ้านเมือง

แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และการปรับตัวเพื่อรับวัฒนธรรมในยุคใหม่ จากประเทศแถบตะวันตก นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ระยะ ๆ จนถึงแนวคิดประเทศพัฒนาหลังสงครามโลก และการสร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา วัด อันเคยเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนตลอดจนพุทธบริษัท ก็ค่อยถูกทอดทิ้งไปทีละน้อยๆ ทั้งโดยจงใจและไม่เจตนา โดยเฉพาะพระสงฆ์ได้แยกออกไปจากสังคมส่วนใหญ่จนเป็นเหมือนส่วนที่ไม่สำคัญ ไม่ได้ทำประโยชน์ให้เป็นรูปธรรมนอกจากพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อต้องการปรับตัวกับผู้คนที่เน้นการพึ่งพิงวัตถุภายนอกเป็นหลัก

ปัจจุบัน คนในสังคมโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านหรือชาววัดถูกครอบงำความคิดด้วยระบบทุนนิยม บริโภคนิยม วัตถุนิยม ทำให้ผู้คนโดยทั่วไปที่ไม่มีภูมิคุ้มกันทางความคิด ตกอยู่ภายใต้กระแสของสังคมโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบบั้พฤติกรรมของผู้นำศาสนาวิปริตไปจากหลักพระธรรมวินัย จนหลายครั้งร้ายแรงจนถึงทำพระธรรมวินัยให้วิปริต ตลอดจนการสื่อสารพุทธธรรมแก่ศรัทธาประชาชนที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง ทำให้ไม่ได้ประโยชน์อะไรจากศาสนาอย่างแท้จริง เป็นเหตุให้เสื่อมความศรัทธาไม่เห็นความสำคัญของศาสนา มีความเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องโบราณของเก่าล้าสมัย และบุคลากรของศาสนาซึ่งนับวันจะรุนแรงมากขึ้น แม้จะมีของหน่วยงาน กลุ่มองค์กร วิทยากร ที่มีความหลากหลาย ทั้งภาครัฐ ภาคศาสนา ภาคประชาชนและเอกชน มีการเผยแผ่หลักศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ กันอย่างกว้างขวาง แต่โดยมากมักมุ่งเน้นการเผยแพร่ที่เป็นทางการยึดรูปแบบเดิม ๆ มากกว่าจะมีกระบวนการส่งเสริมให้นำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตปกติ ส่งเสริมให้จดจำได้มาก มากกว่าจะส่งเสริมให้เกิดการนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวัน

ในขณะที่อีกด้านหนึ่งปัญหาทั่วโลกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม ได้ทำให้นานาชาติได้กลับมาทบทวนวิถีแห่งการพัฒนาในศตวรรษที่ผ่านมา จนเห็นได้ว่าเราต้องมีการปฏิบัติกระบวนทัศน์ทั้งการเรียนรู้นิใหม่ อันเนื่องมาจากปัจจัยที่ซับซ้อน (Chaos) จนเห็นไว้การแก้ไขปัญหาวิถีตรรกะแบบเดิมทั่วไปไม่สามารถแก้ไขได้แล้ว จนเกิดกระแสปรับตัวในการเปลี่ยน กระบวนทัศน์ความคิดใหม่ ในระดับจิตปัญญา ทำให้เกิดกระแสแห่งความตื่นตัวทางจิตวิญญาณหรือการตื่นรู้ใหม่ ขณะที่กระแสแห่งความตื่นตัวของพระพุทธศาสนามีมากขึ้น เป็นปรากฏการณ์ในโลกตะวันตก ในการประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อความตื่นรู้ และนำมาประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาสังคมวิกฤติต่าง ๆ ดังกรณี เหตุการณ์ ๑๑ กันยายน สึนามิ น้ำท่วม เป็นต้น ที่ได้ทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของชีวิตใหม่ ที่นอกไปจากบริโภคนิยมแบบเดิม โดยเฉพาะปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันมีแนวคิดรากฐานจากพระพุทธศาสนา ในการแก้ไขปัญหาโลก ดังนั้น การประยุกต์ใช้แนวคิด หลักการทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาบุคคลและสังคม จึงเป็นกระแสการพัฒนาอีกทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาที่มีความซับซ้อนในสังคมปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การสร้างประโยชน์และความสุขร่วมกัน

โครงการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ต้นแบบ ในความอุปถัมภ์ของ พระพรหมวชิรญาณ ประธานกรรมการฝ่ายสาธารณสุขสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

๑. มูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ โดยพระราชานุญาต

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น)

เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมา พระสงฆ์ในชนบทของประเทศไทย เวลาอาพาธจะเข้ารับการรักษาสุขภาพที่โรงพยาบาลท้องถิ่นในอำเภอหรือในจังหวัดของตน ปะปนและแออัดกับคนไข้ทุกหัตถ์ ซึ่งมีจำนวนมากอยู่แล้วจนเตียงและห้องไม่เพียงพอ อันเป็นภาพที่ไม่เหมาะสม และในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ ก็จะเข้าไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลสงฆ์ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็มีปัญหาในเรื่องหาที่พำนักก่อนเข้าโรงพยาบาล รวมถึงปัญหาค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น ค่าพาหนะและภัตตาหาร ตลอดถึงจะต้องหาพระเถระผู้ใหญ่ให้การรับรองเข้าโรงพยาบาล เป็นต้น

ปัญหาเรื้อรังตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคือ พระสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ในประเทศ ต่างประสบความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นอันมาก เพราะฉะนั้น จึงต้องการให้มี “โรงพยาบาลสงฆ์” ขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขจัดชั้นตอนปัญหาต่าง ๆ ในการบำบัดอาพาธของพระสงฆ์ และเพื่อแบ่งเบาภาระของโรงพยาบาลท้องถิ่น ในการบำบัดโรคภัยไข้เจ็บของประชาชนในชนบทด้วย ด้วยเหตุนี้ คณะสงฆ์และประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเจ้าคณะจังหวัด ๒๐ จังหวัด ทั้งสองนิกายเป็นประธาน จึงเห็นควรรณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันบริจาคต้นทุนก่อสร้างตามกำลัง ก่อนที่จะได้รับความสนับสนุนจากรัฐบาล

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ทรงทราบถึงปัญหาและทรงตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับโครงการสร้างโรงพยาบาลนี้ เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษามหาชिरาลงกรณ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พร้อมพระราชทานนามโรงพยาบาลนี้ว่า “โรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหาชिरาลงกรณ” และได้เสด็จฯ พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ไปทรงวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาลแห่งนี้ ที่บ้านปลาตุก หมู่ ๓ ตำบลไทรน้อย อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดโรงพยาบาลแห่งนี้

๑๑๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

กำเนิดมูลนิธิ

เพื่อให้กิจกรรมและโครงการสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ ดังกล่าว ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการโครงการฯ จัดตั้งมูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ ขึ้นเพื่อสนับสนุนโครงการฯ โดยได้รับอนุญาตจากทางราชการ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เลขที่อนุญาต ต.๔๘๑/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๕

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน โดยเน้นการรักษาผู้ป่วย ทั้งทางร่างกายและจิตใจของโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ
๒. เพื่อเป็นกองทุนสำหรับการสนับสนุนการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ งานวิจัย และค้นคว้าและการพัฒนาบุคลากรของโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ
๓. เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ซึ่งพิการ ทูพพลภาพ ยากไร้ ชราภาพ และไม่มีรายได้เพียงพอ
๔. เพื่อให้การสนับสนุนและส่งเสริมสถานพำนักพักฟื้นและปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ อาพาธ
๕. เพื่อร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์
๖. ไม่ดำเนินการเกี่ยวข้องกับการเมืองแต่ประการใด

ผลการดำเนินงานของมูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ

มูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ ได้ดำเนินการจัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ปัจจุบันได้ดำเนินการโครงการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๑๖ โครงการ เป็นโครงการที่ได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จำนวน ๑๔ โครงการ และโครงการที่กำลังดำเนินการอีกจำนวน ๒ โครงการ ดังต่อไปนี้

๔.๑ โครงการที่ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีจำนวน ๑๔ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการด้านการแพทย์ รักษาพยาบาลฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ป่วยที่เป็นพระภิกษุ สามเณร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒๐ จังหวัด เพื่อให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาพยาบาลฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยและประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบอย่างมีคุณภาพ โดยจัดให้มีบริการเพื่อรองรับการส่งต่อผู้ป่วยสาขาต่าง ๆ เพื่อเป็น ศูนย์ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ต่างๆ ถ่ายทอด องค์ความรู้และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ทักษะการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาและ ฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์สาขาต่าง ๆ แก่แพทย์และบุคลากรทางด้านสุขภาพ ในสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชน และเพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการโรงพยาบาล รูปแบบใหม่ ให้มีความคล่องตัวเหมือนเอกชน และอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ใช้งบประมาณ ดำเนินการ ๖๔๘,๐๒๗,๐๔๙.๖๗ บาท

๒. โครงการสร้างสถานพำนักพักฟื้นพระสงฆ์อาหาร เจริญพระเกียรติ ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) มีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา เพื่อเป็นสถานที่พำนักให้การดูแลก่อนและหลังการรักษาเพื่อพักฟื้นของ พระภิกษุ สามเณร ด้วยการดูแลแบบองค์รวม เพื่อเป็นสถานธรรมศึกษาของพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นสถานที่ให้คำปรึกษาและอบรมทางด้านจิตใจของ ผู้ป่วยและประชาชน เพื่อเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมของพระภิกษุ สามเณร

๑๑๖ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสุขสงเคราะห์

ด้านวิปัสสนากัมมัฏฐาน ขณะอาพาธ และเพื่อเป็นต้นแบบของการรักษาผู้ป่วยแบบครบวงจร ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ใช้งบประมาณดำเนินการ ๒๐,๘๔๓,๐๐๐ บาท

๓. โครงการหน่วยแพทย์พระราชทานเคลื่อนที่สำหรับพระภิกษุ สามเณร ในพระราชูปถัมภ์ฯ เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เนื่องในมหามงคลวโรกาสพระชนมพรรษาครบ ๘๔ พรรษา (๗ รอบ) ในปี พุทธศักราช ๒๕๕๔ เพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณและน้อมรำลึก ในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศ และทรงเป็นองค์เอกอัคร ศาสนูปถัมภกพระพุทธศาสนาโดยตลอดรัชสมัย เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร เกิดความ ตื่นตัว ตระหนักและเห็นความสำคัญ ให้ความสนใจเข้ารับการตรวจสุขภาพตามชุดสิทธิ ประโยชน์หลักตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ทราบปัจจัยเสี่ยงในการที่จะเกิดภาวะเจ็บป่วยในอนาคตของตนเอง เพื่อให้เกิดความตื่นตัว และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงเหล่านั้น เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ในกลุ่มที่มีปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ และที่มีภาวะโรคได้รับการให้คำปรึกษาที่ เหมาะสม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่ ได้รับทราบและสามารถวิเคราะห์สภาวะสุขภาพของชุมชน อันจะนำไปสู่การร่วมกันกับ ผู้นำชุมชนและประชาชน ในการวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของชุมชนได้ตาม ความเป็นจริง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลการตรวจสุขภาพประจำปีกับฐานข้อมูล การเข้ารับบริการสุขภาพที่สถานบริการที่เป็นระบบ เพื่อให้บริการด้านดูแลสุขภาพอนามัย การแพทย์ แก่พระภิกษุ สามเณร ทั่วประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ของมหาเถรสมาคม และเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ และโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ โดยเน้นการแพทย์แผนปัจจุบัน แพทย์แผนไทย และแพทย์แผนจีน ควบคู่กันไป ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑๕,๕๗๗,๙๙๕ บาท

๔. โครงการผ่าตัดหัวใจทั่วโลก เทิดพระเกียรติในหลวงทั่วหล้า ๘๔ พรรษา มหาราชา เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๔ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ โดยการผ่าตัดหัวใจให้กับผู้ป่วยทั่วโลก เพื่อให้ผู้ป่วยจากประเทศยากไร้ สัมผัสได้ถึงพระเมตตาบารมี มีโอกาสได้เข้ารับการผ่าตัดหัวใจ โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศไทย และเพื่อสรรค์สร้างช่วงเวลาพิเศษของประชาชนไทยทั่วประเทศ ได้ร่วมสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ ทางด้านการแพทย์ เพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ใช้งบประมาณดำเนินการ ๓๕,๒๕๓,๕๒๖.๙๘ บาท

๕. โครงการหนังสือ “พระอัจฉริยภาพ ๘๔ พรรษา นวมินทรมหาราชา” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๔ เพื่อเผยแพร่โครงการพระราชดำริไปยังพสกนิกรทั่วประเทศ ผ่านหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้พสกนิกรได้ซาบซึ้งถึงพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน ที่ทรงพระวิริยะอุตสาหะ และพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหาให้กับราษฎร เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่มีต่อพสกนิกรชาวไทยผู้ด้อยโอกาส และผู้อาศัยในถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ ทรงเป็นพระผู้ให้ พระราชบิดาของพสกนิกรชาวไทย อย่างแท้จริง เพื่อแสดงออกถึงความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทยต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑,๖๙๘,๐๙๐ บาท

๖. โครงการนวัตกรรมการสร้างเสริมสุขภาพพระภิกษุ สามเณร อย่างยั่งยืน เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อค้นหานวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ทำให้พระภิกษุ

๑๑๘ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

สามเณร มีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บที่สามารถป้องกันได้ และเป็นแบบอย่างของผู้นำจิตวิญญาณที่มีวัตรปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถทำบุญในพระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในเรื่องอาหารที่จัดถวายพระ สิ่งของที่ถวาย เพื่อส่งเสริมให้มีวัดที่สมบูรณ์ในทางธรรม มีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสมสำหรับศึกษาและปฏิบัติธรรม สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นแบบอย่างของสังคมในชุมชนอย่างยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมความเจริญ ความเข้มแข็ง และความมั่นคงของประเทศทางด้านพระพุทธศาสนา ใช้งบประมาณดำเนินการ ๒,๒๐๒,๓๐๔.๖๘ บาท

๗. โครงการฝึกอบรม “การพัฒนาสุขภาพพระสงฆ์ให้ยั่งยืนแบบองค์รวมสำหรับถวายความรู้แก่พระสังฆาธิการ ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้พระสงฆ์มีความรู้เบื้องต้นและสามารถดูแลรับผิดชอบสุขภาพอนามัยของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของสังคมด้านสุขภาพอนามัย สามารถให้คำแนะนำแก่ประชาชน ชุมชนได้อย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้พระพุทธศาสนาของชาติแข็งแกร่งและมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวัดให้มีศักยภาพในการประยุกต์และผสมผสานหลักพุทธธรรมให้เกื้อกูลต่อการสร้างสุขภาวะทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคมให้เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม และเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา หลักการบูรณาการพุทธธรรม กับระบบบริการสาธารณสุขแบบองค์รวม ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๘. โครงการ “ผ่าตัดข้อเข่าข้อสะโพก เพื่อพระภิกษุสามเณร นักบวชในศาสนาต่างๆ และผู้ยากไร้ เฉลิมพระเกียรติ ฯ เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๖ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล

อดุลยเดช ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๖ พรรษา ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๖ โดยการผ่าตัดข้อเข้าข้อสะโพกให้กับพระภิกษุ สามเณร นักบวชในศาสนาต่างๆ และผู้ยากไร้ทั่วโลกเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร นักบวชในศาสนาต่าง ๆ และผู้ยากไร้ทั่วโลก สัมผัสได้ถึงพระเมตตาบารมี มีโอกาสได้เข้ารับการเปลี่ยนข้อสะโพกข้อเข้า โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศไทย และเพื่อสร้างสรรค์ช่วงเวลาพิเศษของประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ ได้ร่วมสร้างกุศลอันยิ่งใหญ่ทางการแพทย์ และเพื่อน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นพระราชกุศลแด่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ใช้งบประมาณดำเนินการ ๒๕,๐๒๑,๑๗๖.๕๐ บาท

๙. โครงการจัดตั้งสถาบันพรหมวชิรญาณ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ ๕ รอบ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการตรวจ การวินิจฉัย การรักษาและการส่งเสริมสุขภาพใช้วิทยาศาสตร์การแพทย์แผนไทยและศาสตร์การแพทย์แผนจีน เพื่อพระภิกษุ สามเณร และประชาชน โดยให้บริการ ๒ ศูนย์ คือ ศูนย์พรหมวชิรญาณ คลินิกการแพทย์แผนไทย-จีน สาขาวัดยานนาวา และสาขามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑๖,๕๗๙,๙๘๑.๑๐ บาท

๑๐. โครงการแสดงพระธรรมเทศนา ถวายตู้ยาสามัญประจำวัดพร้อมเวชภัณฑ์ ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อพระภิกษุ สามเณร และนักบวชในศาสนาต่าง ๆ ถวายเป็นพระราชกุศล พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๗ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๒ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ทรงเจริญพระชันษา ๙ ชันษา ๒๙ เมษายน ๒๕๕๗ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในวโรกาสทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๗ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ทรงเจริญพระชนมายุ ๖๒ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ ทรงเจริญพระชันษา ๙ ชันษา ๒๙ เมษายน

๑๒๐ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

๒๕๕๗ เพื่อนำปัจจัยบูชาภัณฑ์เทศน์สร้างตึยพร้อมยาสามัญประจำวัดและเวชภัณฑ์ฯ ไว้ใช้เพื่อการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของพระภิกษุ สามเณร และนักบวช ในศาสนาต่าง ๆ ถวายประจำวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะเกิดประโยชน์อย่างยิ่งในยามที่ วัดประสบอุทกภัย เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างของสังคมด้านสุขอนามัย สามารถให้คำแนะนำแก่ประชาชนในชุมชนได้อย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ ทำให้พระพุทธศาสนาของชาติแข็งแรงและมั่นคงยั่งยืนสืบไป เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา และเกิดการบูรณาการพุทธธรรมกับระบบ สาธารณสุขแบบองค์รวม ความเอื้ออาทร และเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์และหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน ใช้งบประมาณดำเนินการ ๓๕๔,๒๒๐ บาท

๑๑. โครงการเทศกาลผ้าป่ามหากุศล เพื่อถวายตึยพร้อมยาสามัญประจำวัด และเวชภัณฑ์ เพื่อพระภิกษุ สามเณร ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ ถวายเป็นพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศ ในขณะนั้น) ในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๖๓ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยมีวัดอุปประสงค์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เถลิงพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสา ธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในโอกาสทรงเจริญพระชนมายุ

๖๓ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้บริจาคปัจจัยจัดทำตู้ยาพระราชทานถวายวัดต่าง ๆ ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ และเพื่อให้วัดมีตู้ยาพร้อมยาสามัญประจำวัดและเวชภัณฑ์ไว้ใช้ เพื่อการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของพระสงฆ์ ใช้งบประมาณดำเนินการ ๗๔,๕๗๙ บาท

๑๒. โครงการถวายตู้ยาพร้อมยาสามัญประจำวัดและเวชภัณฑ์ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ในพระอุปถัมภ์ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถวายเป็นพระราชกุศล เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เพื่อให้วัดมีตู้ยาพร้อมยาสามัญประจำวัดและเวชภัณฑ์ ไว้ใช้เพื่อการดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นของพระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของสังคมด้านสุขอนามัย สามารถให้คำแนะนำและสงเคราะห์แก่ประชาชน ชุมชน ได้อย่างถูกต้อง เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้พระพุทธศาสนาของชาติแข็งแรงและมั่นคงยั่งยืนตลอดไป และเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์กลางการศึกษา หลักการบูรณาการพุทธธรรมกับระบบบริการสาธารณสุขแบบองค์รวม ใช้งบประมาณดำเนินการ ๖๘,๙๒๗,๕๗๑.๖๓ บาท

๔.๒ โครงการที่กำลังดำเนินการ มีจำนวน ๒ โครงการ ดังนี้

๑. โครงการสร้างสถาบันวิจัยและพัฒนาสมุนไพร “เฉลิมพระเกียรติ มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมายุครบ ๘๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อเป็นแหล่งต้นแบบตัวอย่างด้านการเกษตรพอเพียง ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและอนุรักษ์พันธุ์ไม้สมุนไพรที่หายาก สมุนไพรที่มีประวัติรักษาโรค สมุนไพรที่ใช้ในทางสาธารณสุขมูลฐาน และสมุนไพรที่ประชาชนนิยมใช้ เป็นสถานที่สำหรับปลูกเพาะพันธุ์กล้าไม้

๑๒๒ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

สมุนไพรร และเป็นที่สาธิตการทดลองใช้สมุนไพรรพื้นบ้าน เพื่อใช้ในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสมุนไพรร เป็นแหล่งศึกษาวิจัยและพัฒนาแปรรูปสมุนไพรร ให้ยาเพื่อใช้ในการบำบัดและรักษาผู้ป่วย เป็นแหล่งทัศนศึกษาและเผยแพร่แลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประโยชน์และโทษที่ควรระวังของสมุนไพรร ตลอดจนการใช้สมุนไพรรให้ถูกต้องและปลอดภัยแก่ผู้ป่วยและประชาชน ใช้งบประมาณดำเนินการ ๑,๓๘๔,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๒. โครงการ “ผ่าตัดหมอนรองกระดูกสันหลัง เพื่อพระภิกษุ นักบวชในศาสนาต่างๆ และผู้ยากไร้” เณริณพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสสมหามงคล เณริณพระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเณริณพระเกียรติ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร เนื่องในโอกาสสมหามงคลเณริณพระชนมพรรษา ๖๕ พรรษา วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐ เพื่อให้ผู้ป่วยโรคหมอนรองกระดูกสันหลังเคลื่อนกดทับเส้นประสาทที่ยากไร้และครอบครัวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ สัมผัสได้ถึงพระเมตตาบารมีมีโอกาสได้รับการผ่าตัดรักษา โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของประเทศไทย เผยแพร่พระบารมีและพระเกียรติคุณให้แผ่ไพศาลไปทั่วโลกและทุกสารทิศ และเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของมูลนิธิฯ โรงพยาบาลพญาไท ๒ และประชาชนทั่วไปในการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ร่วมกัน ให้ความสำคัญต่อความรับผิดชอบต่อสังคมและคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของสังคม ใช้งบประมาณดำเนินการ ๒๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท

ผลการดำเนินงานโครงการก่อสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ไปทรงวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๔๕ และมูลนิธิโรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหาวชิราลงกรณ ได้ดำเนินการจัดสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหาวชิราลงกรณ บ้านปลาตุ๊ก หมู่ ๓ ตำบลไร่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี บนพื้นที่ ๗๑ ไร่ โดยก่อสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ ในส่วนที่ ๑ ระยะที่ ๑ ซึ่งประกอบไปด้วย

- อาคารผู้ป่วยนอก-อุบัติเหตุ ซึ่งประกอบด้วย ชั้น ๑ ห้องเอกซเรย์ ห้องผ่าตัด ห้องตรวจ ห้องการเงิน ห้องเก็บยา ห้องลงทะเบียน ห้องอุบัติเหตุ ชั้น ๒ ฝ่ายบริหาร กลุ่มงานการพยาบาล กลุ่มทันตกรรม กลุ่มงานพยาธิวิทยา ฝ่ายพัสดุ และห้องประชุม ชั้น ๓ หอผู้ป่วย ๔๕ เตียง ชั้น ๔ หอผู้ป่วย ๔๕ เตียง

- อาคารบริการ บริการ ๒ ชั้น ประกอบด้วย คริว อาหาร ซักฟอก นึ่งกลาง และพัสดุ
- อาคารพักแพทย์ ๒๐ ยูนิต ๖ ชั้น
- วิหารพระพุทธนิโรคนทรายชัยวัฒน์จตุรทิศ
- รั้วคอนกรีตบล็อกล้อมรอบโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช

รวมงบประมาณในการก่อสร้างระยะที่ ๑ เป็นเงิน ๑๐๘,๐๐๗,๓๒๔ บาท

ต่อมามูลนิธิฯ ได้ส่งมอบโครงการก่อสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช ส่วนที่ ๑ ระยะที่ ๑ ให้กับกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๘ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขได้พิจารณาแล้ว เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดใกล้เคียง มีโรงพยาบาลให้บริการด้านสาธารณสุขเพิ่มขึ้นและได้รับการดูแลรักษาพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงสาธารณสุขจึงรับโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช เป็นโรงพยาบาลที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุข และให้บริการระยะแรก จำนวน ๙๐ เตียง เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๘ และในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๐ มูลนิธิฯ ได้มอบโครงการก่อสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช ส่วนที่ ๑ ระยะที่ ๒ ซึ่งประกอบด้วย อาคารอเนกประสงค์ ๒ ชั้น พร้อมงานครุภัณฑ์, ทางเดินเชื่อมระหว่างอาคารผู้ป่วยนอก-อุบัติเหตุ, อาคารอเนกประสงค์และอาคารบริการ ๒ ชั้น, ประปาภายนอก, ไฟฟ้าภายนอก, ระบบรวมรวมน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสีย (๔๐๐ เตียง), อาคารพักพยาบาล ๒๐ ยูนิต ๓ ชั้น ๑ หลัง, ตกแต่งภายในห้องผู้ป่วยพิเศษ ชั้น ๓, ๔ จำนวน ๑๐ ห้อง, ตกแต่งห้องประชุม ชั้น ๒ จำนวน ๑ ห้อง, ห้องประชุม อาคารอเนกประสงค์, ถนน ค.ส.ล. ถนนลูกรัง ขนาด ๖x๔๕๐ เมตร, ป้อมยาม, ทำป้ายภายนอก ภายในอาคารอเนกประสงค์ และพุทธสถานพรหมวชิรญาณ พร้อมห้องน้ำชาย/หญิง

๑๒๔ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

รวมงบประมาณที่มอบให้กระทรวงสาธารณสุข (ระยะที่ ๒) เป็นเงิน ๗๒,๗๕๗,๒๘๑.๖๗ บาท

วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระอิสริยยศในขณะนั้น) ได้เสด็จฯ เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดโรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหาวิชราลงกรณ (ขนาด ๔๐๐ เตียง) ณ บ้านปลาตุก หมู่ ๓ ตำบลไรรื่น้อย อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี

สรุปล้างก่อสร้างและอื่น ๆ ที่มูลนิธิฯ ได้ดำเนินการให้กับโครงการก่อสร้างโรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหาวิชราลงกรณ มีดังนี้

๑. อาคารผู้ป่วยนอก-อุบัติเหตุ ๔ ชั้น, อาคารบริการ ๒ ชั้น และอาคาร พักแพทย์ ๒๐ ยูนิต ๖ ชั้น	เป็นเงิน	๑๐๑,๓๐๐,๐๐๐	บาท
๒. อาคารอเนกประสงค์ ๒ ชั้น	เป็นเงิน	๒๒,๘๐๒,๘๐๐	บาท
๓. อาคารพักพยาบาล ๓ ชั้น	เป็นเงิน	๔,๙๖๐,๐๐๐	บาท
๔. อาคารโรงซักฟอก	เป็นเงิน	๒,๑๕๐,๐๐๐	บาท
๕. วิหารพระพุทธนิรโรคันตราย ชัยวัฒน์จตุรทิศ และรั้วคอนกรีตบล็อก ล้อมรอบโรงพยาบาล ๕๐ พรรษามหา วิชราลงกรณ	เป็นเงิน	๗,๐๘๑,๙๐๐	บาท
๖. รั้วศูนย์สมุนไพรมะลิ้มพระเกียรติ มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา	เป็นเงิน	๓,๒๓๐,๐๐๐	บาท
๗. เสาธงสูง ๔๕ เมตร (ตรงกับ ปีพุทธศักราชที่ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร	เป็นเงิน	๓,๐๐๕,๓๐๐	บาท

(พระอิสริยยศในขณะนั้น)

ทรงมีพระชนมายุครบ ๕๐ พรรษา

พ.ศ.๒๕๔๕

๘.	สนับสนุนวัสดุ-ครุภัณฑ์ ทางการแพทย์ที่จำเป็น	เป็นเงิน	๑๐,๐๐๐,๐๐๐	บาท
๙.	ทางเดินเชื่อม	เป็นเงิน	๒,๕๐๐,๐๐๐	บาท
๑๐.	ประปาภายนอก	เป็นเงิน	๓,๕๕๐,๖๐๐	บาท
๑๑.	ไฟฟ้าภายนอก	เป็นเงิน	๗,๓๕๔,๔๐๐	บาท
๑๒.	ระบบรวบรวมน้ำเสียและบำบัดน้ำเสีย	เป็นเงิน	๙,๕๕๗,๙๐๖.๖๗	บาท
๑๓.	ตกแต่งภายในห้องผู้ป่วยพิเศษ ชั้น ๓-๔ จำนวน ๑๐ ห้อง, ห้องประชุม ชั้น ๒ จำนวน ๑ ห้อง และห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์	เป็นเงิน	๖,๘๐๒,๑๗๕	บาท
๑๔.	ถนน ค.ส.ล., ถนนลูกรัง, ป้อมยาม, ทำป้ายภายนอก และป้ายภายใน อาคารอเนกประสงค์	เป็นเงิน	๒,๖๑๐,๒๐๐	บาท
๑๕.	เครื่องล้างฟิล์มเอกซเรย์อัตโนมัติ และเครื่องพิมพ์ชื่อผู้ป่วยลงบน แผ่นฟิล์มเอกซเรย์	เป็นเงิน	๔๑๕,๐๐๐	บาท
๑๖.	ซุ้ม-ป้าย ภายในโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มทวชิราลงกรณ	เป็นเงิน	๖๖๔,๖๐๐	บาท
๑๗.	ขณะนี้มูลนิธิฯ ได้สนับสนุนโครงการ พัฒนามาตรฐานด้านอาคารและ สภาพแวดล้อมโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มทวชิราลงกรณ	เป็นเงิน	๗๙๔,๓๖๘	บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น			๑๘๘,๗๙๘,๒๔๙.๖๗	บาท

๑๒๖ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

ปัจจุบันโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ในพระสังฆราชูปถัมภ์ฯ ได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติมดังนี้

๑. อาคารพำนักพักฟื้นพระสงฆ์อาพาธ เฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์	เป็นเงิน	๒๐,๘๔๓,๐๐๐	บาท
๒. อาคารรักษาพยาบาลผู้ป่วย ๙ ชั้น	เป็นเงิน	๓๒๐,๒๘๔,๐๐๐	บาท
๓. อาคารพักพยาบาล ๓๒ ยูนิต ๔ ชั้น	เป็นเงิน	๒๕,๘๐๐,๐๐๐	บาท
๔. อาคารพักเจ้าหน้าที่ ๗ ชั้น ๙๖ ห้อง	เป็นเงิน	๖๔,๕๙๐,๐๐๐	บาท
๕. อาคารพักสำเร็จรูปบ้านน็อคดาว์น	เป็นเงิน	๓๘๐,๐๐๐	บาท
๖. ต่อเติมอาคารซักฟอก (๑)	เป็นเงิน	๔๙๙,๐๐๐	บาท
๗. ต่อเติมอาคารซักฟอก (๒)	เป็นเงิน	๗,๖๐๐,๐๐๐	บาท
๘. ต่อเติมหลังคาหน้าห้องโถงธนาคาร (อาคารบริการ ๒ ชั้น)	เป็นเงิน	๕๕,๐๐๐	บาท
๙. อ่างดักฝุ่นคอนกรีต (อาคารซักฟอก)	เป็นเงิน	๒๙,๘๐๐	บาท
๑๐. อ่างดักฝุ่นคอนกรีต (อาคารซักฟอก)	เป็นเงิน	๒๙,๘๐๐	บาท
๑๑. อ่างดักฝุ่นคอนกรีต (อาคารซักฟอก)	เป็นเงิน	๒๙,๘๐๐	บาท
๑๒. ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (หน้าอาคารพำนักพักฟื้นพระสงฆ์อาพาธ เฉลิมพระเกียรติ ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์)	เป็นเงิน	๒๑๐,๐๐๐	บาท
๑๓. ระบบประปาบาดาล ขนาด ๑๒ ลูกบาศก์เมตร	เป็นเงิน	๑,๓๐๐,๐๐๐	บาท
รวมเป็นเงินทั้งสิ้น		๔๔๑,๖๕๐,๔๐๐	บาท

สรุปผลการดำเนินงานของโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช นครราชสีมา

๑. ข้อมูลการบริการผู้ป่วยนอก (OPD)

ปริมาณการเข้ารับบริการผู้ป่วยนอก (จำนวนครั้ง) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๓ และเริ่มคงที่หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ และเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อยในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ สำหรับการพยากรณ์แนวโน้มในอนาคตคาดว่าจำนวนการรับบริการจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อยเฉลี่ย ๓-๕% ต่อปี หรืออาจมากกว่านั้น ทั้งนี้ จากเหตุผลสนับสนุนที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นเรื่องนโยบายการเพิ่ม Node บริการ ให้ระบบการส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชนต้องผ่าน Node แม่ข่ายก่อนเข้ามาแอดที่โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ หรือนโยบายพัฒนาระบบบริการตาม Service plan โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาศักยภาพในสาขาหลัก เช่น อายุรกรรม ศัลยกรรม ศัลยกรรมกระดูก กุมารเวชกรรม และวิสัญญี (ยกเว้นสาขาสูติศาสตร์ที่ไม่มีการบริการตั้งแต่เปิดบริการ) ที่มีความพร้อมในการให้บริการในอนาคตจึงเป็นเหตุผลสนับสนุนในการเพิ่มปริมาณการรับบริการผู้ป่วยนอก

สำหรับปริมาณงานบริการผู้ป่วยนอกปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (ตุลาคม - ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙) จำนวนการเข้ารับบริการทั้งสิ้น ๑๗๓,๓๐๙ ครั้ง จำนวนผู้รับบริการ ๕๒,๘๔๓ คน เฉลี่ยการเข้ารับบริการ ๓.๒๗ ครั้ง/คน และคาดว่าเมื่อสิ้นปีงบประมาณจะมีปริมาณการเข้ารับบริการเพิ่มมากกว่าปี ๒๕๕๘

๒. ข้อมูลการบริการผู้ป่วยใน (IPD)

แนวโน้มของผู้รับบริการผู้ป่วยในมีจำนวนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๕๔ และเริ่มมีจำนวนคงที่ประมาณ ๘,๐๐๐- ๑๐,๐๐๐ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นต้นไป เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวมีโครงการผ่าตัดต่อกระดูก จึงมีการ Admitted ผู้ป่วยต่อกระดูกมากขึ้น

ข้อมูลบริการในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ (ตุลาคม - ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๙) มีผู้ป่วยในทั้งสิ้น ๑๐,๕๘๑ คน จำนวนวันนอนรวมทั้งสิ้น ๓๗,๙๖๒ วัน เฉลี่ยคนละ ๓.๕๘ วันนอน/คน อัตราครองเตียง ๘๐.๓๔% ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการใช้เตียงจริง ๆ ที่ ๑๒๐.๕๑% จากจำนวนเตียง ๑๕๐ เตียง ทั้งหมดที่เปิดให้บริการในขณะนี้ ส่วนแนวโน้มในอนาคตคาดว่าผู้ป่วยในระยะต่อไปน่าจะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีโครงการพัฒนาศักยภาพบริการในแผนก ICU การเพิ่มห้องพิเศษ การเปิดหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม และการเปิดหอผู้ป่วยเฉพาะด้าน ศัลยกรรมกระดูก เป็นต้น

๑๒๘ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

๓. ข้อมูลการบริการพระสงฆ์อาพาธ

๓.๑ ข้อมูลบริการพระสงฆ์อาพาธประเภทผู้ป่วยนอก (OPD)

เป้าหมายการก่อตั้งโรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรราช เพื่อบริการดูแลพระสงฆ์อาพาธ ซึ่งนับจากการเปิดให้บริการในปี ๒๕๔๘ เป็นต้นมาตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี พบว่าในช่วง ๒ ปีแรกของการเปิดให้บริการ จำนวนผู้รับบริการเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วจากจำนวน ๗๖ ราย ในปี ๒๕๔๙ เป็น ๑,๐๒๘ ราย ในปี ๒๕๕๐ และเพิ่มเป็น ๓,๕๖๓ ราย ในปี ๒๕๕๑ และเพิ่มเป็นจำนวนสูงสุดในปี ๒๕๕๒ และ ๒๕๕๔ จำนวน ๓,๙๕๗ ราย และ ๓,๙๖๘ ราย ตามลำดับ ก่อนที่แนวโน้มของผู้รับบริการจะคงที่เฉลี่ยประมาณ ๓,๗๑๘ ราย จากปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘

สาเหตุการป่วยของพระสงฆ์ กลุ่มผู้ป่วยนอก ๑๐ อันดับ

ปัญหาสุขภาพของพระสงฆ์จากการรวบรวมข้อมูลบริการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - ๒๕๕๘ พบว่า พระภิกษุส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในกลุ่มของโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคไตเรื้อรัง อาการท้องผูกอาหารไม่ย่อย และในกลุ่ม Chronic Obstructive Pulmonary Disease เป็นต้น

๓.๒ ข้อมูลบริการพระสงฆ์อาพาธประเภทผู้ป่วยใน (IPD)

นับจากการเปิดให้บริการในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปี พบว่า กลุ่มผู้รับบริการที่เป็นพระภิกษุเข้ารับบริการในแผนกผู้ป่วยใน (IPD) จำนวน ๒,๖๔๘ ราย เฉลี่ยปีละ ๒๖๕ ราย หรือ ๒๒ รายต่อเดือน โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ มีผู้รับบริการสูงเกินค่าเฉลี่ยจำนวน ๖๖๙ ราย รองลงมาคือปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวน ๓๔๖ ราย พบว่า การให้บริการสงฆ์อาพาธในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ มีจำนวน ๑,๑๖๒ รูป มารับบริการ ๓,๙๗๐ ครั้งในรอบปี เฉลี่ยการเข้ารับบริการ ๓.๔ ครั้ง/รูป ต่อปี เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปริมาณการเข้ารับบริการในช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. ๒๕๕๘ พบว่า จำนวนรูปที่เข้ารับบริการเพิ่มขึ้น ๓.๖๕% และจำนวนครั้งเพิ่มขึ้น ๑๒.๗๒% และเมื่อคิดสัดส่วนระหว่างผู้ป่วยนอกทั้งหมดในช่วงเวลาเดียวกันกับผู้ป่วยที่เป็นพระภิกษุ พบว่า จำนวนครั้งการเข้ารับบริการของพระสงฆ์อาพาธมีสัดส่วนร้อยละ ๑.๙๖

โครงการบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของบ้าน วัด และราชการ (บวร.)

จรต ภิกขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย
“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงพากันจาริกไป
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อชนหมู่มาก
เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก”

หลักการและเหตุผล

นับตั้งแต่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว บทบาทของพระพุทธองค์ได้ทรงสั่งสอนภิกษุสงฆ์ สาวก อุบาสก อุบาสิกา มนุษย์ ชาย หญิง ทุกชั้นวรรณะ ทั้งกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ชวานา จัณฑาล ทั้งคหบดี และขอทาน ไม่เว้นแม้กระทั่งพวกโจร พระองค์ได้ทรงหว่านดวงประทีปอันรุ่งโรจน์ ส่องโลกให้คลายความมืดมน บรรลุถึงความสว่าง พระพุทธองค์ได้เสด็จไปในที่ต่างๆ แวดล้อมไปด้วยอริยสงฆ์สาวก ณ ที่นั่น กงทัฬหกรรมได้อุบัติขึ้น และได้ชักธงแห่งสังฆธรรมที่ชื่อว่า “อหิงสา ปรม ธมโม” แล้ว ยাত্রาเข้าสู่บ้านเมืองชนบทน้อยใหญ่ในชมพูทวีปประกาศพระพุทธศาสนาให้ละทิ้งความเชื่อถือองมงายอันไร้เหตุผล ขจัดความเป็นผู้โหดร้ายทารุณต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ ร่วมกันนั้นก็ได้ให้ความสงบความร่มเย็นเป็นสุข ให้ปกคลุมไปทั่วผืนดินแดนแห่งนั้น ความดีงามที่อุบัติขึ้นคือ ความใส่ใจในความสงบ อันเกิดจากการเว้นขาดจากการข่มเหงเบียดเบียนกัน ลักฉ้อล่อลวงกัน กลับเป็นผู้ชยัน มีความหมั่นเพียรในหน้าที่การงาน มีความสันโดษรู้จักยินดีด้วยของ ๆ ตน ไม่คิดล่อลวงช่วงชิงของคนอื่นและประการที่สำคัญที่สุดคือ **ความเป็นผู้ตื่นจากความเขลาในปัญหาแห่งชีวิตทั้งปวง** พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ปลุกชาวโลกให้ตื่นจากความหลงผิด ความมัวเมา และเป็นแบบอย่างในการสร้างสุขภาวะในทุกมิติ อีกทั้งได้ประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นพระผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ พระปัญญาคุณ - ทรงรู้ดี รู้ชอบสิ้นเชิง ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง, พระบริสุทธิตุณ -

พระหฤทัยของพระองค์บริสุทธิสะอาด ปราศจากเครื่องเศร้าหมองด้วยประการทั้งปวง, พระกรุณาคุณ - ทรงเมตตา สงสารสรรพสัตว์ ทรงสงเคราะห์ชาวโลก สงเคราะห์พุทธบริษัท สงเคราะห์ญาติ ด้วยการแนะแนวทางปฏิบัติให้ถึงความสุข สงบเย็น เป็นพระนิพพาน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นแบบอย่างในการสร้างสุขภาวะแก่คนทั้งชาติ ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** พระองค์ทรงหลักทศพิธราชธรรมปกครองไพร่ฟ้าราษฎรให้รู้รักสามัคคี อยู่เย็นเป็นสุข ทรงผนวชในพระพุทธศาสนา ทรงประกาศหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ นำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีเป็นความ สุข มั่งคั่ง ยั่งยืน

นับตั้งแต่วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ ตลอดระยะเวลา ๑๓ ปี ที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทุกหนทุกแห่ง ด้วยดวงพระหฤทัยที่มุ่งมั่นจะเข้าไปถึงทุกข์ของราษฎรนี้เอง ที่ทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดเริ่มต้นจากงานวิจัยชีวิต ซึ่งในหลวงเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยพระองค์เอง การบุกป่าฝ่าดง ขึ้นเขาลงห้วย ลุยโคลน ทำให้เข้าใจผืนแผ่นดินประเทศไทยทุกตารางนิ้วและเข้าถึงความจริงของผู้คนทุกภาค เพราะแหล่งข้อมูลของในหลวงคือประชาชนคนทุกข์ยาก ตั้งแต่เด็กเลี้ยงวัว

๑๓๒ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

กลางทุ่ง ครุบ้านนอกที่รู้ความเป็นไปของชาวบ้าน ผู้ใหญ่บ้านบนดอยสูงเทียมเมฆ จนถึงชายมุสลิมชายแดนใต้ ไม่มีความทุกข์ใดบนแผ่นดินที่ไม่ทรงมองเห็น การเสด็จลงไปเห็นจริงด้วยพระองค์เอง และด้วยพระปรีชาญาณอันเฉียบแหลมทำให้หยั่งรู้ในชะตากรรมของประเทศ ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนี้ และเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในวันข้างหน้า จึงทำให้มีพระบรมราโชบายว่า “การจะแจกสิ่งของ หรือเงินแก่ราษฎรเป็นการช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ยั่งยืน การช่วยประชาชนให้อยู่รอดได้ต้องให้อาชีพให้เขาพึ่งตนเองได้”

ด้วยเหตุนั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อช่วยเหลือราษฎรกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่เพิ่งเริ่มต้นขึ้น แต่ได้ถูกวางเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศอย่างยาวนาน ตั้งแต่พระองค์ทรงราชย์จนถึงปัจจุบัน คนไทยจำนวนมากติดปากกับคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” คำว่าพอเพียงจึงกลายเป็นกระแสที่ใครต้องพูดถึง แต่จะมีสักกี่คนที่เข้าใจ เข้าถึง และนำไปปฏิบัติ และจะมีสักกี่คนที่เปลี่ยนชีวิต จิตใจ มาเดินตามรอยเท้าของพ่ออย่างแท้จริง “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อช่วยเหลือราษฎรกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ จากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มาทรงงานต่อ” เป็นแบบอย่างให้คนไทยได้เดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทอย่างแท้จริง

พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีชาติภูมิที่จังหวัดอุบลราชธานี ได้ริเริ่มและวางรากฐานจัดตั้งมูลนิธิพระพุทธโลกนาถสุโขทัย วัดยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, ส่งเสริมการศึกษา, การรักษาพยาบาลแก่พระภิกษุ สามเณร, ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีประเพณีไทย, การสาธารณประโยชน์, สาธารณสงเคราะห์, การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสัมมาชีพ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และส่งเสริมให้เด็กเยาวชน คนในชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ละแวกนอบายมุข และสิ่งเสพติด อีกทั้งยังได้จัดตั้งศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ จังหวัดอุบลราชธานี ขึ้นในปี

พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมด้านจิตใจ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ด้วยการนำศาสตร์พระราชา และเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือรักษาชาติ บำรุงชาติ ปกป้องแผ่นดินถิ่นเกิด ให้เด็กเยาวชน คนในชุมชนจังหวัด อุบลราชธานี และใกล้เคียง ก้าวเดินตามรอยเท้าของพ่อ ด้วยการปฏิบัติบูชา เพื่อให้พบกับความจริงที่ว่า เศรษฐกิจพอเพียงหาใช้สิ่งอื่นใดไม่ แต่หากคือรูปธรรมของความรัก อันยิ่งใหญ่ที่ในหลวงทรงมอบเป็นมรดกชิ้นเอกของแผ่นดิน มรดกแห่งปัญญาที่จะปกป้อง ลูกหลานและประชาชนให้รอดพ้นจาก (อวิชชา) ความโง่ ความไม่รู้ ทำให้พันทุกข์ มีความสุขจากการพึ่งตนเองอย่างบูรณาการกับภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม พระ ครู หมอ พ่อ แม่ เด็ก เยาวชน คนในชุมชน ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมป้องกันปัญหา ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมพัฒนาหมู่บ้าน ชุมชน ให้มีสุขภาวะสังคมที่ดี โดยผ่านโครงการต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง อาทิ โครงการปลูกต้นกล้าคุณธรรมแก่ เด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป โดยในแต่ละปีจะมีผู้เข้ารับการฝึกอบรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ คน, โครงการเยาวชนอาสาค้นหาความดี, โครงการฝึกอบรมเยาวชน อาสาพัฒนากลุ่มคนดี, โครงการรวมใจทำความดี พื้นวิถีการให้ต่อระยะที่หนึ่ง และระยะที่สอง, โครงการการบำบัดฟื้นฟูจิตใจผู้ติดยาเสพติดระบบสมัครบำบัด, โครงการเสริมทักษะครอบครัวให้ทรงประสิทธิผล, โครงการเสริมทักษะการตัดสินใจทำทนายชีวิตวัยรุ่น, โครงการการอบรมคุณธรรมเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ป่าชุมชนที่ยั่งยืน, โครงการถนน

๑๓๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

สายวัฒนธรรม นำสู่ทาน ศิล ภาวนา, โครงการการส่งเสริมผู้สูงวัยให้แก่อายุมีคุณค่า ฆราวาสมีคุณภาพ, โครงการ ๘๔ วัน ๘,๘๘๔ คน ละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส เทิดไท้ องค์ราชัน, โครงการรวมใจปลูกคุณธรรมในบุคคล สร้างชุมชนคุณธรรมสวัสดีการ, โครงการความร่วมมือของ (บวร) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ๖๐ หมู่บ้าน ของจังหวัดอุบลราชธานี, โครงการตุ๋ยาสามัญประจำวัดเฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษามหาชिरาลงกรณ, โครงการสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดลโครงการนำศาสตร์พระราชามาเขียนเป็นตำราลงบนแผ่นดินถิ่นเกิด โดยมี ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี, ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ, มูลนิธิชัยพัฒนา จังหวัดนครนายก และวัดมงคลชัยพัฒนา จังหวัดสระบุรี เป็นต้นแบบ และให้การสนับสนุน ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ มาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ได้เป็นแบบอย่างในการร่วมมือกับวัดในจังหวัดอุบลราชธานี จัดโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพมาทุกปี จนถึงปัจจุบันมีวัดในจังหวัดอุบลราชธานีเข้าร่วมโครงการ คิดเป็นร้อยละ ๘๒ ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานกรมอนามัยจาก แบบอย่างทั้ง ๔ คือ

๑. พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเป็นแบบอย่างในการสร้างสุขภาวะแก่มวลมนุษยชาติ ได้สร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นแก่โลก สร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่สังคม สร้างความอบอุ่นให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัว สร้างความสุขสงบเย็น เป็นพระนิพพาน ให้เกิดขึ้นแก่จิตใจ ทรงสงเคราะห์โลก (โลกตถจริยา) สงเคราะห์พุทธสาวก (พุทธตถจริยา) สงเคราะห์ญาติ (ญาติตถจริยา)

๒. พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นแบบอย่างให้ประชาชนคนไทย อยู่ดี มีสุข รู้รักสามัคคี ด้วยหลักทศพิธราชธรรม และให้เข้าถึงเศรษฐกิจพอเพียง ทางสายกลาง เป็นการจัดสมดุลชีวิตด้วยกระบวนการทางปัญญาจนเกิดความพอเพียง พอดี ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นปรัชญาแก่มหาชน ทำให้มีความสุข พึงพาตนเองได้

๓. พระพรหมวชิรญาณ ได้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ การศึกษา การสาธารณสงเคราะห์ ด้วยการปลูกคุณธรรม สร้างชุมชนคุณธรรม พระสงฆ์

นักพัฒนาและภาคีเครือข่ายในจังหวัดอุบลราชธานี ได้ร่วมกันสร้างพลังชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชน จนเกิดผลดี มีประโยชน์สร้างเสริมสุขภาวะในหลายมิติ ต่อหมู่บ้านชุมชน อาทิ มิติด้านสุขภาวะ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ เป็นต้น

๔. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ได้เป็นแบบอย่างในการร่วมมือกับวัดในจังหวัดอุบลราชธานี จัดโครงการวัดส่งเสริมสุขภาพมาทุกปี จนถึงปัจจุบันและจากการติดตามประเมินผล ถอดบทเรียน พบว่าโครงการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมา ทำให้ได้องค์ความรู้และเกิดผลดีมีประโยชน์ สร้างเสริมสุขภาวะในหลายมิติต่อหมู่บ้านชุมชน อาทิ มิติด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ เป็นต้น

เนื่องในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๗๐ ปี และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระชนมายุ ๖๐ พรรษา พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี พระสงฆ์นักพัฒนา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม พระ ครู คลัง ช่าง หมอ พ่อ แม่ เด็กเยาวชน คนในชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ได้นำองค์ความรู้ดังกล่าวมาบูรณาการ จัดทำเป็นโครงการบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร) ใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ โดยใช้มิติด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ ให้จังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้นแบบในการสร้างสุขภาวะโดยความร่วมมือของ (บวร) แล้วประสานขยาย ขยายผลสู่พื้นแผ่นดินภาคอีสานตอนล่าง ประกอบไปด้วยจังหวัดยโสธร อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และกาฬสินธุ์ ที่ทำงานด้านสุขภาวะอยู่แล้วจึงได้จัดโครงการนี้ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางและนโยบายของคณะกรรมการสาธารณสุขแห่งชาติ (สช.) ตามที่ได้มอบหมายให้สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ (สป.พส.) ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมสุขภาวะ ร่วมกับหน่วยงานและภาคีต่าง ๆ ผ่านโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งภาคประชาสังคม เพื่อสร้างความ

๑๓๖ พระสงฆ์กับงานสาธารณสุขสงเคราะห์

เป็นธรรมทางสุขภาวะในสังคมไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และนอกจากนี้ ยังสนองต่อนโยบายของรัฐบาลปัจจุบัน ในการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยส่งเสริมบทบาทและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคม ในการร่วมกันพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๗๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๙ เฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระชนมายุ ๘๔ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ ๖๐ พรรษา โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์นโยบายที่จะสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ ในการพัฒนาสุขภาวะทาง

สังคมใน ๔ หน่วยงานหลักในจังหวัดอุบลราชธานีคือ ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมมือกันด้านบุคลากร องค์ความรู้ เครือข่ายพื้นที่เป้าหมาย สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุก ด้วยมิติ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ แบบบูรณาการ

๒. เพื่อพัฒนาวัดในฐานะศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบที่มีฐานเรียนรู้ด้านสุขภาพ

๓. เพื่อพัฒนาแกนนำพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคมรุ่นใหม่

๔. เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบแก่สาธุชนที่สนใจ

๕. เพื่อติดตามประเมินผลและถอดบทเรียน ทำวิจัย การดำเนินงานของโครงการ อันสะท้อนถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะทางสังคมในพื้นที่จริง

๖. เพื่อขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบ ไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมาย และตัวชี้วัดที่สำคัญ

๑. นโยบายสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมใน ๔ หน่วยงานหลักในจังหวัดอุบลราชธานีคือ ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมมือกันด้านบุคลากร องค์ความรู้ เครือข่ายพื้นที่เป้าหมาย สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุกด้วยมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ แบบบูรณาการ และมีการดำเนินงานในพื้นที่ โดยปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ จำนวน ๔๖ ชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ จำนวน ๒๔ ชุมชน (รวมทั้งสิ้น ๗๐ ชุมชน)

๑๓๘ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

๒. เกิดวัดในฐานะศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบ ที่พระสงฆ์มีบทบาทในการสร้างสุขภาวะแก่สังคมประเทศ ด้วยการนำหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา อาทิ หลักกุศลธรรม ๔, หลักสัปปุริสธรรม ๗, มรรคมืองค์แปด หรือศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น มาประพடுத்தปฏิบัติจนเกิดผลดีเป็นความสุข สงบเย็นแก่จิตใจ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม พร้อมทั้งมีฐานเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพที่มีความสะอาด ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น เป็นสุข มีบุคลากรประจำฐานเรียนรู้ทั้ง ๔ ด้าน ที่มีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีความพร้อมต่อการศึกษาเรียนรู้ คูงาน และมีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้ มีระบบข้อมูลสารสนเทศ มีสื่อการสอน อาทิ แผ่นพับ power point บอร์ด นิทรรศการวารสาร DVD วีดีโอ สปอร์ตวิทยุ สปอร์ตโทรทัศน์ สกู๊ป ข่าวมัลติมีเดีย Facebook เว็บไซต์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง

๓. มีแกนนำพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคมรุ่นใหม่ รวมถึงอาสาสมัครประจำวัด หมู่บ้านทั่วไป ในจังหวัดอุบลราชธานีให้มีศักยภาพ มีอุดมการณ์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนสุขภาวะต้นแบบ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ จำนวน ๗๐๐ รูป/คน

๔. องค์กรความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบแก่สาธารณชนที่สนใจ มีการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น TV วิทยุ เว็บไซต์ Facebook

๕. มีการติดตามประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินงานของโครงการ อันสะท้อนถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะทางสังคม ในพื้นที่จริงลักษณะของการวิจัยแบบครบถ้วน ๓ มิติ (คน/เรื่องราว/พื้นที่) เพื่อประมวลผลและเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณะ และใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาต่อยอดโครงการ

๖. มีการขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบไปยังพื้นที่อื่น โดยมีเป้าหมายในภาคอีสานตอนล่าง ๙ จังหวัด เพื่อให้เป็นศูนย์เครือข่ายที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางเดียวกับศูนย์หลักแก่กลุ่มเป้าหมายสำหรับคนทุกเพศทุกวัย ในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ และจังหวัดใกล้เคียง

กลุ่มเป้าหมาย

๑. ที่เป็นเครือข่ายศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ จำนวน ๒๗ เครือข่าย
๒. ที่เป็นเครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพ สสจ.อบ. จำนวน ๑๘ เครือข่าย
๓. ที่เป็นเครือข่ายโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ มณฑลทหารบกที่ ๒๒ จำนวน ๑ เครือข่าย แบ่งเป็นพระภิกษุ สามเณร จำนวน ๔๗๐ รูป แม่ชี ศิษย์วัด ๔๖ คน เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปที่เป็นอาสาสมัคร (อสว.) จำนวน ๑๘๔ คน (รวมทั้งสิ้น ๗๐๐ รูป/คน)

๑๔๐ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

พื้นที่เป้าหมายหลัก

ศูนย์ฝึกอบรบต้นแบบ ๒ แห่ง ประกอบไปด้วย

๑. ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ ศูนย์ฝึกอบรบต้นแบบ แห่งที่ ๑
๒. วัดยางน้อย อำเภอเขื่องใน ศูนย์ฝึกอบรบต้นแบบ แห่งที่ ๒

พื้นที่เป้าหมายรอง

ได้แก่ ๒๕ อำเภอ ๔๖ ชุมชน แบ่งเป็น ๔ โซนพื้นที่ คือ โซนที่ ๑ ลำดับอำเภอที่ ๑. อำเภอเมือง ๒. อำเภอม่วงสามสิบ ๓. อำเภอเขื่องใน ๔. อำเภอดอนมดแดง ๕. อำเภอตาลสุม ๖. อำเภอเหล่าเสือโก้ก มีชุมชนเข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วย

๑. ชุมชนวัดหนองหว้า อำเภอเมือง (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๒. ชุมชนวัดป่าหนองไข่นก บ้านหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๓. ชุมชนบ้านวังอ้อ อำเภอเขื่องใน
๔. ชุมชนวัดป่าบึงเขาลวง (สาขาวัดหนองป่าพง) อำเภอเขื่องใน (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๕. ชุมชนบ้านไทย อำเภอเขื่องใน
๖. ชุมชนบ้านแหม อำเภอเขื่องใน
๗. ชุมชนบ้านดงยาง อำเภอเขื่องใน
๘. ชุมชนบ้านค้อ อำเภอดอนมดแดง (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๙. ชุมชนวัดป่าสำโรง (สว่างแพง) อำเภอตาลสุม (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๑๐. ชุมชนวัดมงคลใน บ้านเหล่าเสือโก้ก อำเภอเหล่าเสือโก้ก (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)

โซนที่ ๒ ลำดับอำเภอที่ ๗. อำเภอตระการพืชผล ๘. อำเภอเขมราฐ ๙. อำเภอนาตาล ๑๐. อำเภอโพธิ์ไทร ๑๑. อำเภอกุดข้าวปุ้น ๑๒. อำเภอศรีเมืองใหม่ มีชุมชนเข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วย

๑๑. ชุมชนบ้านหนองเต่า อำเภอตระการพืชผล
๑๒. ชุมชนบ้านดอนเจริญ อำเภอตระการพืชผล
๑๓. ชุมชนบ้านดอนกลาง อำเภอตระการพืชผล
๑๔. ชุมชนวัดราษฎร์ประดิษฐ์ บ้านกระเตียน อำเภอตระการพืชผล (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๑๕. ชุมชนวัดสระบัว บ้านหนองฝื่อ อำเภอเขมราฐ
๑๖. ชุมชนบ้านนาแวง อำเภอเขมราฐ
๑๗. ชุมชนบ้านนาขันธ์ อำเภอเขมราฐ (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๑๘. ชุมชนบ้านนาหนองทุ่ง อำเภอเขมราฐ
๑๙. ชุมชนวัดชัยมงคล บ้านนาตาล อำเภอนาตาล (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๒๐. ชุมชนวัดป่าภูเขาทอง บ้านกระเตียด อำเภอโพธิ์ไทร (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๒๑. ชุมชนบ้านโนนมะเขือ อำเภอกุดข้าวปุ้น (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๒๒. ชุมชนบ้านนาหว่าน้อย อำเภอกุดข้าวปุ้น
๒๓. ชุมชนวัดป่าภูปัง บ้านเพนียด อำเภอศรีเมืองใหม่ (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)

โซนที่ ๓ ลำดับอำเภอที่ ๑๓. อำเภวารินชำราบ ๑๔. อำเภอพิบูลมังสาหาร ๑๕. อำเภอโขงเจียม ๑๖. อำเภอสิรินธร ๑๗. อำเภอสำโรง ๑๘. อำเภอสว่างวีระวงศ์ ๑๙. อำเภอนาเยีย มีชุมชนเข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วย

๒๔. ชุมชนบ้านก่อ อำเภวารินชำราบ
๒๕. ชุมชนบ้านหนองขาม อำเภวารินชำราบ
๒๖. ชุมชนวัดแสนสุข อำเภวารินชำราบ
๒๗. ชุมชนบ้านคูเมือง อำเภวารินชำราบ (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๒๘. ชุมชนวัดโพธิ์ศรีใต้ บ้านโพธิ์ศรีใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)

๑๔๒ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

๒๙. ชุมชนบ้านไร่พัฒนา อำเภอพิบูลมังสาหาร
๓๐. ชุมชนบ้านเขมใต้ อำเภอพิบูลมังสาหาร
๓๑. ชุมชนบ้านห้วยแดง อำเภอพิบูลมังสาหาร
๓๒. ชุมชนบ้านหนองบัวฮี อำเภอพิบูลมังสาหาร
๓๓. ชุมชนวัดศรีแสงธรรม บ้านดงดิบ อำเภอโขงเจียม (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๓๔. ชุมชนวัดสิรินธรวราราม บ้านอ่างประตู่ อำเภอสิรินธร(วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๓๕. ชุมชนวัดป่ามณีรัตน์ บ้านคุ่ม อำเภอสำโรง (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๓๖. ชุมชนวัดป่าบุญล้อม บ้านสว่าง อำเภอสว่างวีระวงศ์ (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๓๗. ชุมชนวัดป่านาเีย บ้านนาเีย อำเภอนาเีย (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
โซนที่ ๔ ลำดับอำเภอที่ ๒๐. อำเภอเดชอุดม ๒๑. อำเภอทุ่งศรีอุดม ๒๒. อำเภอน้ำยืน ๒๓. อำเภอน้ำขุ่น ๒๔. อำเภอนาจะหลวย ๒๕. อำเภอบุญทริก มีชุมชนเข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วย
๓๘. ชุมชนบ้านหนองสนม อำเภอเดชอุดม
๓๙. ชุมชนวัดป่าห้องเตย บ้านห้องเตย อำเภอเดชอุดม (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๔๐. ชุมชนวัดโนนสนามศรีเมือง บ้านโนนสนาม อำเภอทุ่งศรีอุดม (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๔๑. ชุมชนบ้านหนองคู อำเภอน้ำยืน (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๔๒. ชุมชนวัดป่าศรีอุดม บ้านสามแยกวังเสือ อำเภอน้ำขุ่น (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๔๓. ชุมชนบ้านโนนสว่าง อำเภอนาจะหลวย
๔๔. ชุมชนบ้านโพนแอมขัน อำเภอนาจะหลวย
๔๕. ชุมชนวัดป่าแก้ว บ้านป่าแก้ว อำเภอนาจะหลวย (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)
๔๖. ชุมชนวัดบ้านห้วยข่า อำเภอบุญทริก (วัดส่งเสริมสุขภาวะต้นแบบ)

พื้นที่เป้าหมาย ๒. จังหวัดภาคอีสานตอนล่าง ประกอบด้วย

๑. จังหวัดยโสธร
๒. จังหวัดอำนาจเจริญ
๓. จังหวัดศรีสะเกษ
๔. จังหวัดร้อยเอ็ด
๕. จังหวัดนครราชสีมา
๖. จังหวัดชัยภูมิ
๗. จังหวัดบุรีรัมย์
๘. จังหวัดสุรินทร์
๙. จังหวัดกาฬสินธุ์

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย คือ

เป็นพระภิกษุ สามเณร แม่ชี เยาวชน อาสาสมัครในชุมชน ที่มีศรัทธา ใจรัก เสียสละ อุทิศตน

เกณฑ์การคัดเลือกวัดและชุมชน พื้นที่เป้าหมาย คือ

๑. เป็นเครือข่ายศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ ที่ทำงานด้านสุขภาพ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และจิตใจ
๒. เป็นเครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี สสจ.อบ.
๓. เป็นเครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ มณฑลทหารบกที่ ๒๒

คณะและองค์กรผู้ดำเนินการคัดเลือก

๑. คัดเลือกโดยคณะกรรมการเครือข่ายศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ จังหวัดอุบลราชธานี

๑๔๔ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

๒. คัดเลือกโดยสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี โดยสาธารณสุขแต่ละอำเภอ เป็นผู้คัดเลือก

๓. คัดเลือกโดยโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สสส.

๔. คัดเลือกโดยเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาระดับภูมิภาค

แนวทางการดำเนินงาน โดยความร่วมมือและบูรณาการ ระหว่าง บ้าน วัด ราชการ (บวร) คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี และพื้นที่ ๙ จังหวัดภาคอีสาน มีบทบาทในการวาง ยุทธศาสตร์สร้างสุขภาวะแก่สังคม ประเทศชาติ เป็นการเดินตามรอยบาทพระศาสดา ในการนำหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา อาทิ หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักสัปปุริสธรรม ๗, มรรคมืองค์แปด หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น มาประพฤติปฏิบัติจนเกิดผลดีเป็น ความสุข สงบเย็นแก่จิตใจ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม อีกทั้งมีบทบาทในการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเขียนเป็น ตำราลงบนแผ่นดินในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ส่งเสริมให้คนในชุมชนพอมีพอกิน พอใช้ พออยู่พอเป็น ร่มเย็น เป็นสุข โดยมีการเชื่อมประสานร่วมมือกันสร้างสุขภาวะสังคม แบบบูรณาการ ระหว่าง (บวร) บ้าน วัด ราชการ ในด้านต่าง ๆ คือ

๑. **ด้านบันทึกความร่วมมือ (MOU)** ระหว่างบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บ้าน วัด ราชการ ในมิติสุขภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และจิตใจ คือ

- ๑.๑ คณะสงฆ์ โดยพระพรหมวชิรญาณ
- ๑.๒ จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี
- ๑.๓ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- ๑.๔ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม
- ๑.๕ กรมอนามัย
- ๑.๖ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สตง.
- ๑.๗ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส.
- ๑.๘ มูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง

- ๑.๙ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี
๑๐. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดย ผู้อำนวยการกองแผนงานการลงทุน
ฝ่ายลงทุนธุรกิจท่องเที่ยว
๑๑. แม่ทัพภาคที่ ๒

๒. ด้านคณะทำงาน มีการแต่งตั้งคณะทำงาน บ้าน วัด ราชการ ระดับจังหวัด
ระดับโซนพื้นที่ ระดับชุมชน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบไปด้วย

- ๒.๑ คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งมหานิกาย และ ธรรมยุต
- ๒.๒ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๓ โรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๔ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ๒.๕ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๖ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๗ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๘ สำนักงานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัด
อุบลราชธานี อบจ.อบ.
- ๒.๙ เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๑๐ ประมงจังหวัดอุบลราชธานี
- ๒.๑๑ โรงพยาบาล ๕๐ พรรษา มหาวชิราลงกรณ
- ๒.๑๒ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ มูลนิธิชัยพัฒนา
- ๒.๑๓ มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง
- ๒.๑๔ คณะสถาปัตย์ฯ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ๒.๑๕ กลุ่มเสขิยธรรม
- ๒.๑๖ ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดยโสธร
- ๒.๑๗ ประธาน SME ภาคอีสานตอนล่าง ๒
- ๒.๑๘ เครือข่ายแทนรักษ์

๑๔๖ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

๒.๑๙ มูลนิธิรักษาดิน รักษาน้ำ Earth Safe Foundation

๒.๒๐ การท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๒๑ ข้าวโฮยเกลือสตูดิโอ

๒.๒๒ ศูนย์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี

๒.๒๓ คณะทำงานระดับโซนพื้นที่ ระดับพื้นที่ชุมชน เป้าหมาย

๓. ด้านองค์ความรู้ บ้าน วัด ราชการ ร่วมกัน จัดทำคู่มือดำเนินงาน สื่อกีฬาบรรม ด้านสุขภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ จิตใจ จัดหาวิทยากรกระบวนการให้การฝึกอบรม ครู ก ครู ข และชุมชน

๔. ด้านการทำงานเป็นทีม มีคณะทำงาน คณะวิทยากรกระบวนการครู ก ครู ข ระหว่าง บ้าน วัด ราชการ (บวร) ระดับจังหวัด ระดับโซนพื้นที่ ๔ โซนพื้นที่ ระดับชุมชน ๔๖ ชุมชน

๕. ด้านพื้นที่เป้าหมาย บูรณาการระหว่างเครือข่ายศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ จำนวน ๒๗ เครือข่าย เครือข่ายวัดส่งเสริมสุขภาพ สสจ.อบ. จำนวน ๑๘ เครือข่าย เครือข่ายโรงพยาบาลค่ายสรรพสิทธิประสงค์ มณฑลทหารบกที่ ๒๒ และตามที่กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ สสส. เสนอ จำนวน ๑ เครือข่าย

๖. ด้านการประชาสัมพันธ์ มีการแถลงข่าวร่วมกันเป็นระยะ มีการจัดทำเว็บไซต์ ร่วมกันใช้เครือข่ายเฟสบุ๊ก และแฟนเพจ ประชาสัมพันธ์งานสุขภาวะร่วมกัน

๗. ด้านการพัฒนาวัด ให้เป็นต้นแบบสุขภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ จิตใจ มีการเชื่อมประสานคณะทำงาน วัดบันดาลใจ, วัดสร้างสุข, สงฆ์ไทยไกลโรค มาเป็น วิทยากรให้ความรู้ ให้แนวทาง สร้างแรงบันดาลใจ ให้กับวัดในพื้นที่เป้าหมาย ในช่วงอบรม วิทยากรกระบวนการ อบรมครู ก ครู ข

สรุป โดยภาพรวม บ้าน วัด ราชการ (บวร) มีการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมค้นหาโอกาสพัฒนา ร่วมกันทำประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ตนและผู้อื่น ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

การเชื่อมโยงของ ๔ มิติ คือสุขภาพ/สังคมวัฒนธรรม/เศรษฐกิจ/จิตใจ ในการสร้าง
สุขภาวะสังคม

มิติด้านสุขภาพ	การดูแลสุขภาพพระภิกษุ สามเณร คนในชุมชน	เชื่อมโยงมิติด้าน
	ให้ความรู้ คู่กับมีระบบดูแล ส่งต่อ ส่งกลับ บำบัด พัฒนา	สังคม/วัฒนธรรม
	ทานอาหารปลอดภัย ลดเค็ม มัน หวาน เพิ่มสารอาหาร จากผักสวนครัว ริมรั้วถนนสายวัฒนธรรม และ จากศูนย์เรียนรู้	เศรษฐกิจ
	เยี่ยมให้กำลังใจ ผูกข้อมือ ให้ธรรมะ ประคองจิต ให้ที่พึ่ง	จิตใจ

มิติด้านสังคม/ วัฒนธรรม	ฝึกอบรม อนุรักษ์ ส่งเสริม วัฒนธรรมประเพณี ๑๒ เดือน	เชื่อมโยงมิติด้าน
	งานบุญปลอดเหล้า งานศพปลอดเหล้า หมู่บ้านปลอดเหล้า	สุขภาพ
	ช่วยเหลือกันตั้งเกิด แก่ เจ็บ ตาย ในระบบกองทุน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เรือนบุญทุนขยะ หรือ ระบบสหกรณ์ แบ่งปันแลกเปลี่ยนอาหาร พืช ผัก ผลไม้ สิ่งของเครื่องใช้	เศรษฐกิจ
	ร่วมกันอนุรักษ์ ส่งเสริม และทำบุญ ตามประเพณี ๑๒ เดือน	จิตใจ

๑๔๘ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

มิติด้าน เศรษฐกิจ	โคก หนอง นา โมเดล ฐานเรียนรู้ ๔ พอ/ปลูกป่าพอกิน	เชื่อมโยงมิติด้าน
	พอใช้ ป่าพอกอยู่ หรือป่า ๕ ชั้น เพื่อความพอกิน พอใช้พอกอยู่ พอร่มเย็น เก็บแปรรูป ขาย ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้	สุขภาพ
	พืช ผัก ผลไม้ ไร่พืช จากศูนย์ฯ เป็นประโยชน์ต่อ ร่างกาย คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้าง ร่วมพัฒนา ลงแขก ลงขัน ร่วมด้วย ช่วยกัน มีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	สังคม/วัฒนธรรม
	ผลผลิตที่ได้นำมาแลกเปลี่ยน แบ่งปันญาติผู้ใหญ่ ทำบุญ	จิตใจ

มิติด้านจิตใจ	ถนนสายวัฒนธรรม นำคนในชุมชน สู่ ทาน ศิล ภาวนา	เชื่อมโยงมิติด้าน
	พื้นที่ถนนสายวัฒนธรรม สะอาด สร้างสรรค์ ปลอดภัย ไม่มีลูกน้ำยุงลาย ไม่มีสิ่งเสพติด ไม่ทะเลาะวิวาท	สุขภาพ
	คนในชุมชนกำหนดบทบาทหน้าที่ต่อกัน ปฏิบัติร่วมกัน	สังคม/วัฒนธรรม
	พืช ผัก สวนครัว ริมรั้วถนนสายวัฒนธรรม และจาก ศูนย์เรียนรู้นำมาแลกเปลี่ยน นำมาแจกจ่าย นำมาขาย ในวันจัดกิจกรรม	เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานคือ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑: สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุกด้วยมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
<p>๑. สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุกด้วยมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ</p>	<p>๑. ประชุมชี้แจงโครงการระดับจังหวัด และภูมิภาค</p> <p>๒. พิธีลงนามบันทึกความร่วมมือ</p> <p>๓. พิธีเปิดงานบทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)</p> <p>๔. สร้างคู่มือวิทยากร กระบวนการ ๔ มิติ และคู่มือดำเนินงานตามโครงการ</p> <p>๕. จัดประชุมสร้างความเข้าใจเตรียมครู ก ครู ข เข้าอบรมเตรียมความพร้อมในพื้นที่</p> <p>๖. จัดมหกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายชุมชนเพื่อประชาสัมพันธ์งานสุขภาวะและความดีงาม ที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละปี</p> <p>๗. จัดประชุมคณะทำงาน</p> <p>๘. จัดให้เครือข่ายศึกษา ดูงานด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ</p>	<p>ผลผลิต</p> <p>มีนโยบายสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมใน ๔ หน่วยงานหลัก</p> <p>ผลลัพธ์</p> <p>พระสงฆ์ใน ๔ หน่วยงานหลักในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ศูนย์พุทธธรรม พรหมวชิรญาณ คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมมือกันด้านบุคลากรองค์ความรู้ เครือข่ายพื้นที่เป้าหมาย สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุก ด้วยมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ แบบบูรณาการ</p>

๑๕๐ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์ที่ ๒: พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบที่มีฐานการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
๒. พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบที่มีฐานการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ	พัฒนาวัด ๒ แห่ง คือ ๑. ศูนย์พุทธธรรม พรหมวชิรญาณ ๒. วัดยางน้อย ให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบที่มีฐานเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ	ผลผลิต เกิดวัดศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบที่มีฐานเรียนรู้ด้านสุขภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ จิตใจ จำนวน ๒ แห่ง ผลลัพธ์ เป็นศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบ ที่พระสงฆ์มีบทบาทในการสร้างสุขภาวะแก่สังคม ประเทศ ด้วยการนำหลักธรรมคำสอน พระพุทธศาสนา อาทิหลักสังคหวัตถุ ๔, หลักสัปปุริสธรรม ๗, มรรคมืองค์แปด หรือศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น มาประพฤติปฏิบัติจนเกิดผลดีเป็นความสุข สงบ เย็น แก่จิตใจ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม พร้อมทั้งมีฐานเรียนรู้ ด้านสุขภาพ ด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ ที่มีความสะอาด ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น เป็นสุข มีบุคลากรที่มีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีความพร้อมต่อการศึกษารเรียนรู้ ดูงาน และมีการจัดการความรู้ อย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้ มีระบบข้อมูลสารสนเทศ มีสื่อการสอน อาทิ แผ่นพับ power point บอร์ด นิทรรศการ วรรณสาร DVD วีดีโอ สปอร์ตวิทยุ สปอร์ตโทรทัศน์ สกู๊ปข่าวมัลติมีเดีย Facebook เว็บไซต์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของจังหวัด อุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง

ยุทธศาสตร์ที่ ๓: พัฒนาพระสงฆ์รุ่นใหม่และอาสาสมัครประจำวัด ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคม

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
<p>๓. พัฒนาพระสงฆ์รุ่นใหม่และอาสาสมัครประจำวัด ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคม หมู่บ้านทั่วไป ในจังหวัดอุบลราชธานี</p>	<p>๑. ฝึกอบรมเสริมทักษะวิทยากรกระบวนการ (ครู ก, ครู ข) ในมิติ สุขภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และจิตใจ</p> <p>๒. ร่วมกันพัฒนาวัดพัฒนาชุมชน ๔๖ ชุมชน ให้เป็นชุมชนสุขภาวะด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ</p>	<p>ผลผลิต</p> <p>มีแกนนำพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคมรุ่นใหม่ รวมถึงอาสาสมัครประจำวัด หมู่บ้านทั่วไป ในจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีศักยภาพ มีอุดมการณ์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนสุขภาวะต้นแบบ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ จำนวน ๗๐๐ รูป/คน</p> <p>ผลลัพธ์</p> <p>แกนนำพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคมรุ่นใหม่ รวมถึงอาสาสมัครประจำวัด หมู่บ้าน ทั่วไป ในจังหวัดอุบลราชธานี ๗๐๐ รูป/คน มีศักยภาพ มีอุดมการณ์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนสุขภาวะต้นแบบ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจและด้านจิตใจ ๔๖ ชุมชน และใน ๔๖ ชุมชน มีวัดส่งเสริมสุขภาพ ต้นแบบประจำอำเภอ ๒๕ อำเภอ รวม ๒๕ วัด</p>

๑๕๒ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

ยุทธศาสตร์ที่ ๔: เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
๔. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้	๑. สร้างเยาวชนอาสา ทำสคู๊ปข่าวสั้น เพื่อการเผยแพร่ งานสุขภาวะ ๒๕ ตอน ๒. จัดทำสื่อสารคดีพิเศษสรุปสื่อสารงานสุขภาวะเพื่อการเผยแพร่ ๒๕ ตอน ๓. ถ่ายทำวิดีโอพิธีลงนาม MOU/พิธีเปิด/งานมหกรรม/งานแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทาง WTV วัดยานนาวา กทม. ๒ ครั้ง ๔. จัดทำเว็บไซต์/facebook สื่อสาร ๒๕ อำเภอ (รวม ๔๖ ชุมชน) ๕. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ บอร์ด นิทรรศการ	ผลผลิต เกิดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบ ผลลัพธ์ ศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบ ๒ แห่ง และศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบประจำอำเภอ ๒๕ อำเภอ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่สาธารณะ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕: ติดตามประเมินผลและถอดบทเรียน

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
๕. ติดตามประเมินผลถอดบทเรียนและทำวิจัย	ติดตามประเมินผลถอดบทเรียน ทำวิจัย และเผยแพร่ งานวิจัยสู่สาธารณะ	ผลผลิต มีเอกสารที่ได้จากการติดตามประเมินผลถอดบทเรียน และวิจัยการดำเนินงานของโครงการ อันสะท้อนถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะทางสังคมในพื้นที่จริง ผลลัพธ์ สาธารณะได้ความรู้และใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนสุขภาวะ และนำไปต่อยอดโครงการต่อไป

ยุทธศาสตร์ที่ ๖: ขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้

ยุทธศาสตร์	กิจกรรม	ผลผลิตและผลลัพธ์
๖. ขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้	๑. ประชุมเพื่อสร้างเครือข่ายระดับภูมิภาค ๒. ฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ๓. พัฒนาศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ	<p>ผลผลิต</p> ผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อให้ประชาชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		<p>ผลลัพธ์</p> ศูนย์เรียนรู้ในภาคอีสานตอนล่าง ๙ จังหวัด เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางเดียวกับศูนย์หลักแก่กลุ่มเป้าหมายสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ในพื้นที่จังหวัดนั้น ๆ และจังหวัดใกล้เคียง

องค์กรรับผิดชอบ - มูลนิธิพระพุทธโลกนาถสุโขทัย วัดยางน้อย เลขที่ ๙๓ หมู่ที่ ๑ หมู่บ้านยางน้อย ตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

สำนักงานหลักส่วนกลาง - วัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

ส่วนภูมิภาค - ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนจังหวัด - วัดยางน้อย จังหวัดอุบลราชธานี

๑๕๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. นโยบายสนับสนุนบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมใน ๔ หน่วยงานหลัก ในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ศูนย์พุทธธรรมพรหมวชิรญาณ คณะสงฆ์จังหวัดอุบลราชธานี เครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนา และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี ร่วมมือกันด้านบุคลากร องค์ความรู้ เครือข่ายพื้นที่เป้าหมาย สร้างสุขภาวะสังคมเชิงรุก ด้วยมิติด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ แบบบูรณาการ และมีการดำเนินงานในพื้นที่ โดยปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ จำนวน ๔๖ ชุมชน ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑ จำนวน ๒๔ ชุมชน

๒. เกิดวัดในฐานะศูนย์ฝึกอบรมต้นแบบ ที่พระสงฆ์มีบทบาทในการสร้างสุขภาวะแก่สังคมประเทศ ด้วยการนำหลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา อาทิ หลักสังคหวัตถุ ๔, หลักสัปปุริสธรรม ๗, มรรคมืองค์แปด หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นต้น มาประพฤติปฏิบัติ จนเกิดผลดีเป็นความสุข สงบเย็น แก่จิตใจ แล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม พร้อมทั้งมีฐานเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพ ที่มีความสะอาด ร่มรื่น สงบ ร่มเย็น เป็นสุข มีบุคลากรประจำฐานเรียนรู้ ทั้ง ๔ ด้าน ที่มีความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ มีความพร้อมต่อการศึกษา เรียนรู้ ดูงานและมีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ง่ายต่อการค้นหา และการนำไปใช้ มีระบบข้อมูลสารสนเทศ มีสื่อการสอน อาทิ แผ่นพับ power point บอร์ด นิทรรศการ วารสาร DVD วีดีโอ สปอร์ตวิทยุ สปอร์ตโทรทัศน์ สกู๊ปข่าวมัลติมีเดีย Facebook เว็บไซต์ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดใกล้เคียง

๓. มีแกนนำพระสงฆ์ที่มีบทบาทด้านการสร้างสุขภาวะทางสังคมรุ่นใหม่ รวมถึงอาสาสมัครประจำวัด หมู่บ้านทั่วไป ในจังหวัดอุบลราชธานีให้มีศักยภาพ มีอุดมการณ์ มีบทบาทในการสร้างชุมชนสุขภาวะต้นแบบ ด้านสุขภาพ ด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ จำนวน ๗๐๐ รูป/ คน

๔. องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นสาระสำคัญของศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะสังคม โดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบแก่สาธารณะชนที่สนใจ มีการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น TV วิทยุ เว็บไซต์ Facebook

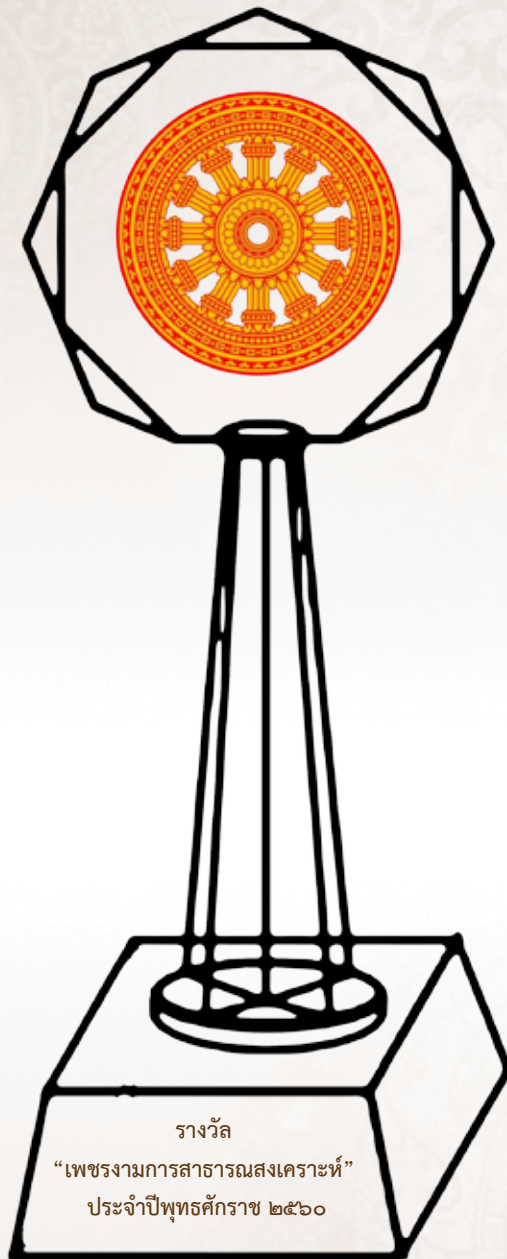
พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์ ๑๕๕

๕. เกิดการติดตามประเมินผลและถอดบทเรียนการดำเนินงานของโครงการ อันสะท้อนถึงบทบาทของพระสงฆ์กับการสร้างสุขภาวะทางสังคมในพื้นที่จริง ลักษณะของการวิจัยแบบครบถ้วน ๓ มิติ (คน/เรื่องราว/พื้นที่) เพื่อประมวลผลและเผยแพร่ งานวิจัยสู่สาธารณะ และใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาพัฒนาชุมชน และนำโครงการ ไปต่อยอด

๖. ได้สานช่วยขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ “บทบาทพระสงฆ์กับการ สร้างสุขภาวะสังคมโดยความร่วมมือของ (บวร)” ต้นแบบไปยังพื้นที่อื่น โดยมีเป้าหมาย ในภาคอีสานตอนล่าง ๙ จังหวัด เพื่อให้เป็นศูนย์เครือข่ายที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตามแนวทาง เดียวกับศูนย์หลักแก่กลุ่มเป้าหมายสำหรับคนทุกเพศ ทุกวัยในพื้นที่ ๙ จังหวัด และจังหวัด ไกลเคียง

๑๕๖ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

รางวัล

“เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์”

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๐

โดยคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์

ของมหาเถรสมาคม

รางวัล “เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์”

ตามที่ มหาเถรสมาคม มีมติให้ พระพรหมวชิรญาณ กรรมการมหาเถรสมาคม และ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา เป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ เพื่อขับเคลื่อนภารกิจด้านการสร้างกิจกรรมช่วยเหลือ บำรุง และพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ให้เกิดแก่สังคมและประเทศชาติ

โดยการดำเนินงานที่ผ่านมาคณะกรรมการได้วางแผนและพัฒนาแผนงานการสาธารณสงเคราะห์เพื่อรองรับการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รวมทั้งศึกษา กิจกรรมต้นแบบของงานการสาธารณสงเคราะห์ที่ดำเนินการโดยคณะสงฆ์ องค์กรทางสังคม ตลอดจนบุคคลสาธารณะ ที่สามารถเป็นเครือข่ายการทำงาน รวมทั้งเป็นต้นแบบของกระบวนการพัฒนาและการช่วยเหลือสังคมอย่างยั่งยืน ตามแนวพระพุทธศาสนาได้ในอนาคต

ในการนี้ คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม ซึ่งมี พระพรหมวชิรญาณ เป็นประธานฯ ได้พิจารณาพระสงฆ์ คฤหัสถ์ และองค์กร ที่ทำคุณประโยชน์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๑๖ รูป/คน/องค์กร ให้ได้รับรางวัล “เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์” ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อประกาศเกียรติคุณ และส่งเสริมการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ ให้แผ่ไพศาลเป็นทิฏฐานุคติ แก่อนุชนสืบต่อไป

รายนามพระสงฆ์ บุคคล และองค์กรที่ผ่านการพิจารณา
สมควรรับรางวัล “ เพชรงามการสาธารณสงเคราะห์ ”

ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๖๐

โดย คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

*****

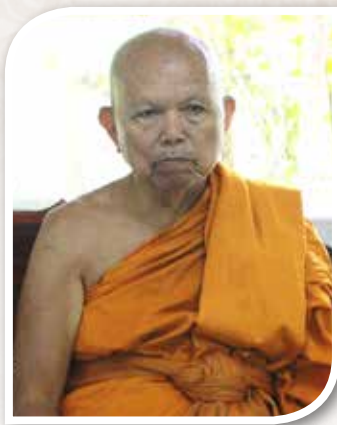
๑. พระเทพสิทธิมงคล	วัดโปธาราม จังหวัดระนอง
๒. พระเทพวรมณี	วัดพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
๓. พระราชธรรมนิเทศ	วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี
๔. พระราชญาณกวี	วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร
๕. พระราชโพธิวรคุณ	วัดพระธาตุดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
๖. พระราชวิสุทธิประชาณาถ	วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี
๗. พระปัญญานันทมุนี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี
๘. พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี	วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย
๙. มุลินธิปอเต็กตึ๊ง	
๑๐. มุลินธิร่วมกตัญญู	
๑๑. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	
๑๒. แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต	
๑๓. คุณมีชัย วีระไวทยะ	
๑๔. คุณทีชา ณ นคร	
๑๕. คุณสรพงษ์ ชาตรี	
๑๖. คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร	

รับรองตามนี้

(พระพรหมวชิรญาณ)

กรรมการมหาเถรสมาคม

ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

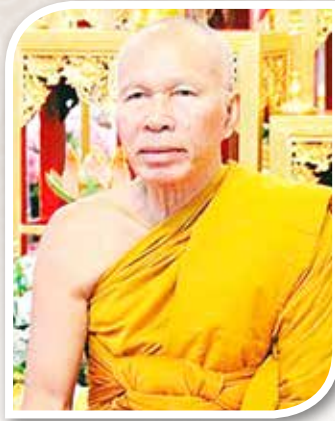

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ)
วัดตโปทาราม จังหวัดระนอง

พระเทพสิทธิมงคล (เสนอ สิริปญโญ) ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดระนอง มีนามเดิมว่า เสนอ เจริญรักษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๔๗๔ ที่หมู่บ้านปลายคลองสวีสดี ต.มะมู อ.กระบุรี จ.ระนอง อุปสมบท เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๔ ณ วัดอุปันนทาราม อ.เมือง จ.ระนอง โดยมีพระธรรมวินัยมุนีวงศ์ (พลอย ธมฺมโชโต) เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านเป็นผู้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาว่า จะสามารถพัฒนาคนเพื่อออกไปทำงานรับใช้สังคมได้ต่อไปในอนาคต จึงได้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมจังหวัดระนอง แผนกสามัญ ณ วัดตโปทาราม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เพื่อให้เด็กตามชนบทที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้มาบวชเรียน และต่อมาได้เปิดสอนแผนกบาลีด้วย พร้อมทั้งได้ตั้งมูลนิธิของวัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการศึกษาพระภิกษุสามเณรที่บวชเรียนมาโดยตลอด

นอกจากภารกิจด้านการพัฒนาการศึกษาภายในพระอาราม พระเทพสิทธิมงคลเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาคณะสงฆ์จังหวัดระนอง และเป็นผู้นำเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในพื้นที่ภาคใต้ ดำเนินกิจกรรมสานต่อปณิธานพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ในโครงการอบรมพระธรรมทายาท เพื่อสานต่อการสร้างพระภิกษุที่มีจิตใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคตอีกด้วย

พระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร)
วัดพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

พระเทพวรมณี (สำลี ปญญาวโร) เจ้าคณะจังหวัดนครพนม เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม นามเดิม สำลี อ้วนโสภา เกิดวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๓ เป็นชาวฝั่งแดง ต.ฝั่งแดง อ.ธาตุพนม จ.นครพนม อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๐๔ ที่วัดพระธาตุพนม โดยมีพระเทพรัตนโมลี เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมในขณะนั้น เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้และศึกษาพระปริยัติธรรม จนสามารถจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แผนกสามัญ และประโยคครูพิเศษมัธยมที่วัดพระธาตุพนม รวมทั้งจบนักธรรมชั้นเอกจากสำนักศาสนศึกษาวัดดงบัง อ.เมือง จ.อุบลราชธานี สอบได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค ที่สำนักศาสนศึกษาวัดพระธาตุพนมอีกด้วย

สำหรับผลงานที่สำคัญในด้านการสาธารณสงเคราะห์และการสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาท่านได้รับเป็นธุระในการพัฒนาพระอารามในจังหวัดนครพนม ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมช่วยเหลือประชาชน ตลอดจนหน่วยงานราชการในการดูแลผู้ไร้ที่พึ่ง ทั้งในจังหวัดนครพนมและจังหวัดใกล้เคียง ตามโอกาสที่สมควรมาโดยตลอด นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นผู้นำการจัดทำหนังสือต้นไม้สอนธรรม เพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งได้บูรณะพื้นที่วัดพระธาตุพนมตามหลักสปปายะให้มีพื้นที่ในการดูแลประชาชน และส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในมากยิ่งขึ้น

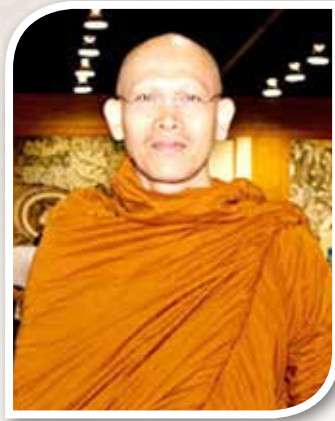

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ)
วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ) มีนามเดิมว่า พยอม จันเพชร เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๒ อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี อุปสมบทเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ณ วัดสังวรพิมลไพบุลย์ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยมีพระครูนนทประภากร เจ้าคณะอำเภอบางใหญ่ เจ้าอาวาสวัดพิบูลเงิน เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านสำเร็จการศึกษา นักธรรมเอก ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ และได้ไปจำพรรษาอยู่กับท่านพุทธทาสที่สวนโมกขพลาราม ในการปฏิบัติธรรม แล้วจึงได้กลับมาทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสาธารณสงเคราะห์ กับงานพัฒนาสังคม ณ วัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรี

พระราชธรรมนิเทศหรือที่รู้จักกันในนาม “หลวงพ่อพยอม” จัดตั้ง “มูลนิธิสวนแก้ว” เพื่อการสงเคราะห์สังคม การที่ท่านดำเนินการสนับสนุนให้เกิดการส่งเสริมการสังเคราะห์สังคม ทั้งด้านอาชีพ การพัฒนาคน และดูแลผู้ไร้ที่พึ่ง ส่งผลให้ท่านได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย อาทิ โล่ประกาศเกียรติคุณ “ผู้ร่วมรณรงค์สร้างสรรค์สังคมปลอดภัย” จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสมาเสมาธรรมจักร และรางวัลจางังค์ทองประเสริฐ ผลงานดีเด่น สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฯลฯ

๑๖๒ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชโช)
วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก กรุงเทพมหานคร

พระราชญาณกวี (สุวิทย์ ปิยวิชโช) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก และรักษาการเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย (ธ) เป็นพระนักวิชาการที่มีความรู้และผลงานทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนามากมายในนามปากกา “ปิยโสภณ” ท่านอุปสมบทและศึกษาพระปริยัติธรรมจนสำเร็จเปรียญธรรม ๙ ประโยค สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่วิทยาลัยบูรพศึกษาและการศึกษาแอฟริกา (SOAS) มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรทางพระพุทธศาสนาทั้งด้านการปกครอง การศึกษาและการสาธารณสงเคราะห์อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันพระราชญาณกวี ได้พัฒนากิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา อบรมและให้ความช่วยเหลือกับชุมชนท้องถิ่น อาทิ การจัดบรรพชาสามเณรภาคแก้วศาสนทายาทและพัฒนากิจกรรมที่สร้างจิตสำนึกสาธารณะ ณ จังหวัดอุดรธานี รวมทั้งก่อตั้งวิทยาลัยศาสนทายาท โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างศาสนทายาทและบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการฟื้นฟูคณะสงฆ์จังหวัดเชียงรายที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวปี พ.ศ. ๒๕๕๗ นั้น ท่านได้มีส่วนช่วยฟื้นฟูและดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมสาธารณสงเคราะห์ออกสู่สังคมอย่างเป็นรูปธรรม

พระราชโพธิวรคุณ (พ้ายัพ สุตปุณฺโญ)
วัดพระธาตุดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

พระราชโพธิวรคุณ (พ้ายัพ สุตปุณฺโญ) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสะเก็ด และเจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีนามเดิมว่า พ้ายัพ กาวียศ เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๘๘ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและปริญญาธรรม ๔ ประโยค โดยท่านถือเป็นผู้นำคณะสงฆ์ที่กล้าหาญในการส่งเสริมการสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อ HIV-AIDs ที่แพร่ระบาดอยู่ในประเทศไทยระยะหนึ่ง นอกจากนี้พัฒนากิจกรรมที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยมีที่พักพิงแล้ว ท่านยังอนุเคราะห์ให้สามารถใช้วัดเป็นศูนย์กลางการประสานงานในการเชื่อมโยงกับหน่วยงานรัฐ และองค์กรชุมชน เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนทุกเพศวัย

พระราชโพธิวรคุณ มีผลงานและผ่านการได้รับรางวัลต่างๆ อาทิ คนดีศรีสังคม ปี พ.ศ. ๒๕๓๘ รางวัลเสาเสมาธรรมจักรทองคำ และรางวัลเจ้าคณะอำเภอดีเด่น เป็นต้น ภายใต้การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ ที่เห็นถึงความเสียสละของพระพุทธานุภาพต่อสังคม จึงเห็นได้ว่าพระราชโพธิวรคุณถือเป็นแบบอย่างของการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการประยุกต์นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่การสงเคราะห์สังคมอย่างแท้จริง

พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต ดิกขปญโญ)
วัดพระบาทน้ำพุ จังหวัดลพบุรี

พระราชวิสุทธิประชานาถ (อลงกต ดิกขปญโญ) มีนามเดิมว่า อลงกต พลมุข เกิดเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ณ อ.โพธาราม จ.ราชบุรี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิศวกรรมเครื่องกล มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย อุปสมบทในพระพุทธศาสนา ได้มีโอกาสไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์ ณ โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ป่วยเป็นจำนวนมากส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ถูกทอดทิ้งไม่มีญาติขาดคนคอยดูแลจึงได้ช่วยดูแล มีผู้ป่วยหลายคนต้องเสียชีวิตในอ้อมแขนของท่าน จึงมีความคิดว่า ควรหาสถานที่สำหรับเป็นที่พักพิงของผู้ป่วยโรคเอดส์ในระยะสุดท้ายของชีวิตสักแห่งหนึ่ง จึงจัดตั้งโครงการธรรมรักษ์นิเวศน์ บ้านพักผู้ป่วยเอดส์ในระยะสุดท้ายขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ วัดพระบาทน้ำพุ จ.ลพบุรี

สำหรับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ที่โดดเด่นนั้น พระราชวิสุทธิประชานาถ ได้ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๓ สำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโรคเอดส์ ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนอนุบาลธรรมรักษ์ สำหรับเด็กที่ได้รับผลกระทบปัญหาจากโรคเอดส์ ก่อตั้งและอุปถัมภ์โรงเรียนธรรมรักษ์บริหาร เพื่อผลิตบุคลากรทางด้านการพยาบาลในการดูแลเด็กและผู้ป่วยโรคเอดส์ และอุปถัมภ์โรงเรียนแพทย์แผนไทยธรรมรักษ์ เพื่อผลิตบุคลากรด้านแพทย์ แผนไทยในการดูแลเด็ก และผู้ป่วยโรคเอดส์

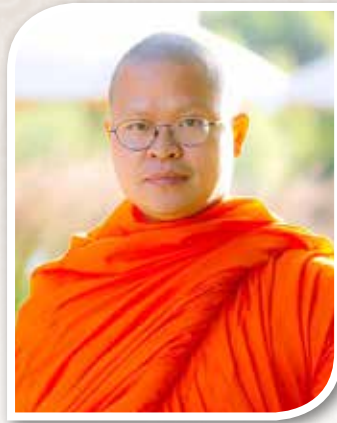

พระปัญญาั่นทมูณี (สง่า สุภโร)
วัดชลประทานรังสฤษฎ์ จังหวัดนนทบุรี

พระปัญญาั่นทมูณี (สง่า สุภโร) เจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ นามเดิม สง่า ณ ระนอง เกิดเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ที่บ้านหนองแสง ต.นาเกาะชะ อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช อุปสมบทเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๖ ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ โดยมีพระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญาั่นทกิกขุ) เป็นพระอุปัชฌาย์ ท่านได้บำเพ็ญ ศาสนกิจเพื่อความเจริญแห่งพระพุทธศาสนา สังคมและประเทศชาติ พัฒนาวัดที่ท่าน ปกครองทั้งวัดปัญญาั่นทาราม และวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ให้เห็นศูนย์การเรียนรู้ พระพุทธศาสนา โดยยึดทั้งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและการส่งเสริมปัญญาสาธารณะ ให้เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลาของการเสียสละตนเองเพื่อพระพุทธศาสนาและการสาธารณ สงเคราะห์ ส่งผลให้พระปัญญาั่นทมูณี ได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติมากมาย อาทิ ได้รับ พระราชทานเสมาธรรมจักร ได้รับโล่เกียรติคุณเพชรสยาม สาขาศาสนา ศูนย์ศิลป วัฒนธรรม จากสถาบันราชภัฏจันทรเกษม ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากมูลนิธิ การศึกษาเพื่อสันติภาพพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้รับโล่เกียรติคุณ บุคลากรดีเด่น ประเภทครูผู้อุทิศตนเพื่อการศึกษา จากโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี เป็นต้น

๑๖๖ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี)
วัดพระสิงห์ จังหวัดเชียงราย

พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี หรือรู้จักกันดีในนามปากกา **ว.วชิรเมธี** เกิดเมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๑๖ ณ บ้านครึ่งใต้ ต.ครึ่ง อ.เชียงของ จ.เชียงราย ในครอบครัวเกษตรกรที่พ่อแม่ประกอบอาชีพกสิกรรม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช ปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเปรียญธรรม ๙ ประโยค วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม กรุงเทพมหานคร หลังสำเร็จการศึกษา อุทิศตนเป็นอาจารย์พิเศษที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการเขียน การเทศน์ การสอน จนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ก่อตั้งสถาบันวิมุตตยาลัย อันเป็นสถาบันการศึกษาทางเลือกเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และพัฒนาสันติภาพโลก และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ก่อตั้งศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และก่อตั้งเว็บไซต์ www.dhammatoday.com เพื่อขับเคลื่อนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระสิงห์ (พระอารามหลวง) จังหวัดเชียงราย และพำนัก ณ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จังหวัดเชียงราย เพื่อทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการเขียนหนังสือ และสอนพระพุทธศาสนาเชิงประยุกต์โดยบูรณาการศาสตร์ร่วมสมัย เข้ากับการฝึกเจริญสติตามแนวทางการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา

มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง

มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เป็นมูลนิธิบรรเทาภัยที่มาจากคณะเก็บศพใต้ฮงกง ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ โดยพ่อค้าชาวจีนในกรุงเทพมหานคร ๑๒ คน มีจุดประสงค์เพื่อเก็บศพไร้ญาติ ทุกภาษาและนำไปฝังที่ป่าช้าทุ่งวัดดอน ถนนเจริญกรุง ที่ชาวจีนได้เรียกร้างเงินซื้อไว้ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ นักธุรกิจจีนได้ร่วมกับบรรดาสมาคมและหนังสือพิมพ์จีน ระดมความคิดปฏิรูปคณะเก็บศพใต้ฮงกงขึ้นใหม่ จัดตั้งเป็นมูลนิธิในนาม “ฮั่วเคี้ยวป่อเต็กเซียงตึ๊ง” เป็นมูลนิธิลำดับที่ ๑๑ ของประเทศสยาม ปัจจุบันมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ตั้งอยู่ที่ ๓๒๖ ถนนพลับพลายไชย แขวงป้อมปราบ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร ได้ช่วยเหลือด้านการสงเคราะห์ศพที่ยากไร้ตลอดมา

ปัจจุบันงานสาธารณสงเคราะห์ของมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง อาทิโครงการแจกอุปกรณ์การศึกษาเนื่องในวันเด็กแห่งชาติ โครงการมอบทุนการศึกษาประจำปี โครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน โครงการสนับสนุนเงินทุนสงเคราะห์ผู้ป่วยที่ขาดแคลนแก่โรงพยาบาลต่าง ๆ โครงการสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาครอบครัว โครงการสนับสนุนเงินทุนสงเคราะห์ผู้ป่วยที่ขาดแคลนแก่โรงพยาบาลต่าง ๆ เป็นต้น

มูลนิธิร่วมกตัญญู

มูลนิธิร่วมกตัญญูเกิดขึ้นจาก สมเกียรติ สมสกุลรุ่งเรือง พ่อค้าขายกาแฟชาวจีน โดยได้ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสกว่าในชุมชนแออัด ตรอกโรงหมู กล้วยน้ำไท โดยเฉพาะกับคนจนที่เสียชีวิตแล้วไม่มีเงินซื้อโลงศพ ต่อมาขยายวงจรถวายศพไปทั่วถึง พระโขนง พระประแดง บางขุนเทียน โดยใช้ชื่อ “ศาลหลวงปู่เปี่ยม” จนเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๓ มูลนิธิร่วมกตัญญูได้จดทะเบียนเป็นองค์การสาธารณกุศลตามกฎหมาย

ผลงานด้านสาธารณสงเคราะห์ มูลนิธิร่วมกตัญญูมีเจ้าหน้าที่ประจำพร้อมทั้งอาสาสมัครทั่วประเทศกว่า ๓,๐๐๐ คน ในการช่วยเหลือและกู้ภัยประชาชนที่ประสบภัยในเบื้องต้นอย่างถูกต้องตามหลักวิธีจากภัยธรรมชาติ หรือภัยที่มนุษย์กระทำขึ้น ปัจจุบันทางมูลนิธิฯ มีรถกู้ภัยและเก็บศพ รถพยาบาลพร้อมอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาล รถดับเพลิงและอุปกรณ์สำหรับผจญเพลิงที่ทันสมัย รถบรรทุกสำหรับนำส่งของ เครื่องอุปโภค-บริโภคไปแจกจ่ายแก่ผู้ที่ประสบภัย และผู้ด้อยโอกาสที่ได้รับความเดือดร้อน รวมถึงรถบรรทุกอุปกรณ์การกู้ภัยต่าง ๆ และอุปกรณ์ในการกู้ภัยทางน้ำ ชุดประดาน้ำ และอุปกรณ์ในการกู้ภัยต่าง ๆ เพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในการช่วยเหลือประชาชน

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ปาย อังกาธรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ปาย อังกาธรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ดำเนินการให้การศึกษา อบรม ฝึกฝน การให้บริการแก่ชุมชน และสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับท้องถิ่นชนบทให้แก่ บัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากทุกสาขาวิชา และทุกสถาบัน เพื่อให้มีความสนใจและเข้าใจปัญหาของชนบท ทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนชนบท ปัจจุบันวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ปาย อังกาธรณ์ จัดการเรียนการสอนใน ๒ แห่ง ประกอบด้วย ๑) ศูนย์ท่าพระจันทร์ ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร และ ๒) ศูนย์รังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่งอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผลงานด้านสาธณะสงเคราะห์ที่โดดเด่น โดยเฉพาะในรายวิชา พท.๒๔๐ งานอาสาสมัครกับการพัฒนาสังคม (PE.๒๔๐ Volunteerism and Social Development) เป็นรายวิชาเลือกเสรีสำหรับนักศึกษาทุกคณะในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานอาสาสมัคร พัฒนาการของงานอาสาสมัครและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรอาสาสมัคร และการพัฒนาตนเอง โดยมีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัตินอกสถานที่ นอกจากนี้ ยังจัดบริการวิชาการแก่สังคม ทั้งโครงการนาร่อง งานวิจัย ตลอดจนขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะต่างๆ เพื่อการศึกษาและพัฒนาสังคม

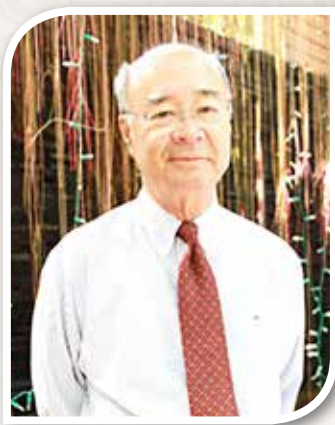
๑๗๐ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุต

แม่ชีคັນสนีย์ เสถียรสุต หรือนามเดิม คັນสนีย์ ปัญญศิริ เป็นพุทธสาวิกา ในพุทธศาสนา เคยเป็นพิธีกรและนางแบบชื่อดัง ออกบวชเป็นแม่ชีเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นพิธีกรหญิงบรรยายธรรมผ่านรายการโทรทัศน์ เป็นวิทยากรประจำและผู้ก่อตั้งเสถียรธรรมสถาน ซึ่งเปิดโครงการต่างๆ ให้ผู้สนใจได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเอง ตามแนวหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ปัจจุบันท่านเป็นประธานมูลนิธิเสถียรธรรมสถาน และเป็นผู้อำนวยการสถาบันสาวิกาสิกขาลัย

ผลงานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือดำเนินการสร้าง “เสถียรธรรมสถาน” และ “สาวิกาสิกขาลัย” สถานที่ศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยมีความตั้งใจคือ “ธรรมาศรม คือ มรดกที่เราจะให้กับโลก ที่จะได้ช่วยเหลือผู้คนให้พ้นทุกข์ต่อไป ไม่ใช่โครงการฯ แต่เป็นการร้อยเรียงงานทั้งหมดในการทำงาน ๓ ทศวรรษ ของเสถียรธรรมสถาน ให้เป็นศูนย์วิจัยทางธรรมเพื่อสาดิการนำธรรมะออกไปเยียวยาสังคม ด้วยองค์ความรู้ทางพุทธศาสนา ตลอดสาย ตั้งแต่ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

คุณมีชัย วีระไวทยะ

คุณมีชัย วีระไวทยะ เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ประเทศออสเตรเลีย จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์พาณิชย์ จากมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย โดยปัจจุบันดำรงตำแหน่งนายกสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ตลอดจนกรรมการในสถาบันและมูลนิธิหลายแห่ง โดยที่ผ่านมามีตำแหน่ง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม สมาชิกวุฒิสภา และทูตพิเศษขององค์การสหประชาชาติ (UNAIDS) เป็นต้น ผลงานที่สำคัญคือ การสนับสนุนการคุมกำเนิดขั้นพื้นฐานด้วยการใช้ถุงยางอนามัย

ผลงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ปรากฏให้เห็นจากการจัดตั้งโรงเรียนมีชัยพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนเป็นแบบอย่างในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อให้นักเรียนในชนบทได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนหนึ่งให้เห็นความสำคัญของการเรียน โดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเน้นสอนให้นักเรียนเป็นคนที่มีจิตสาธารณะและเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้ โครงการวางแผนครอบครัวและการสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งเป็นกิจกรรมทำหน้าที่เผยแพร่ให้ความรู้ด้านการอนามัยทางเพศสัมพันธ์ให้มีสุขภาวะที่ถูกต้อง

คุณทิชา ฒ นคร

คุณทิชา ฒ นคร ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก เป็นผู้ได้รับรางวัลดีเด่น “ผู้หญิงปกป้องสิทธิมนุษยชน” จาก คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ ที่ได้รับมาจึงเป็นดังประจักษ์พยานที่สังคมช่วยยืนยันให้กับเธอ รวมไปถึงการเป็น ๑ ใน ๑๒ หญิงไทยซึ่งถูกเสนอชื่อในโครงการ “ผู้หญิง ๑,๐๐๐ คน เพื่อรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ พ.ศ.๒๕๔๘” ยิ่งยืนยันถึงความเป็นผู้หญิงที่ทำงานเพื่อสังคมตัวจริง เป็นผู้หญิง แลหาหน้าที่ยืนหยัดเพื่อผู้อื่นได้อย่างสง่างาม ปัจจุบันศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษก ตั้งอยู่ที่ ๑๐๓ หมู่ ๒ ต.คลองโยง อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม

ผลงานด้านสาธารณสงเคราะห์ คุณทิชา เป็นผู้รณรงค์และสนับสนุนการปกป้องสิทธิ ของเด็ก เยาวชน และผู้หญิง ในฐานะผู้อำนวยการศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษก ซึ่งเป็นศูนย์คุมประพฤติภายใต้กระทรวงยุติธรรมสำหรับฟื้นฟูเด็ก ที่ต้องขอหาในวัยเยาว์ อีกทั้งยังมีบทบาทในฐานะผู้ประสานงานเครือข่ายผู้หญิง กับรัฐธรรมนูญ ผลักดันให้ประชาชนทั้งหญิงชายมีส่วนร่วมร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ รวมทั้งเป็นผู้นำในการติดตามตรวจสอบการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะประเด็นผู้หญิงและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ ต่อสู้กับการ ถูกข่มขู่คุกคามจากผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชนและผู้มีอิทธิพล

คุณสรพงษ์ ชาตรี

คุณสรพงษ์ ชาตรี หรือชื่อจริง กรีพงษ์ เทียมเศวต นักแสดงชั้นนำของไทย ผู้ได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ และ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ อีกทั้งได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง คุณสรพงศ์ ชาตรี เป็นพุทธมามกะผู้ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา อย่างมั่นคง ดำรงตนอยู่ในทาน ศีล ภาวนา จัดตั้งมูลนิธิสมเด็จพะพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ณ ถนนมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

ผลงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ได้อุทิศตนต่อการเป็นผู้สงเคราะห์สังคม และ ประเทศชาติ ด้วยการดำเนินโครงการต่างๆ ในนามมูลนิธิสมเด็จพะพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) เพื่อการสาธารณสงเคราะห์ โดยเฉพาะการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม ของพระภิกษุสามเณร และส่งเสริมการศึกษาและปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนด้วยดี ตลอดมา

๑๗๔ พระสงฆ์กับงานสาธารณสงเคราะห์

คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร

คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร เกิดวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนามนุษย์ ในขณะเดียวกันภารกิจสำคัญอีกประการ ได้แก่ การขับเคลื่อน “หลักกสิกรรมธรรมชาติ” ผ่านหลักคิดและหลักปฏิบัติผ่าน “ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง” จังหวัดชลบุรี ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่แสดงผลสัมฤทธิ์ของการนำศาสตร์พระราชาด้านการจัดการดิน น้ำ ป่า มาฟื้นฟูระบบนิเวศ จนสามารถพลิกฟื้นดินดานสร้างระบบนิเวศที่สมดุลต่อระบบการผลิตภาคการเกษตร พัฒนาสู่ชุมชนที่ดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขยายผลสู่การสร้างแบบอย่างใหม่ของการศึกษาวิถีไทยในอนาคตด้วยการนำ “บวร-บ้าน วัด โรงเรียน” สู่การบ่มเพาะเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมนำความรู้ในนาม “ปุทะเลี่ยมมหาวิชาลัย” ต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามกฎกระทรวง ว่าด้วยสิทธิของคุณครูในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติจดทะเบียนขึ้นเป็น มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ และประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

๑๗๖ พระสงฆ์ปฏิบัติงานสาธารณสงเคราะห์

ชื่อหนังสือ พระพรหมวชิรญาณกับงานสาธารณสงเคราะห์

ที่ปรึกษา พระพรหมวชิรญาณ

พระราชพรหมาภรณ์

พระศิริธีรคุณ

พระโสภณธรรมวาที

พระโสภณวชิราภรณ์

พระครูพิบูลกิจจานุยุต

พระครูโกศลวิบูลกิจ วิ.

พระครูโสภณสารวิสิฐ

พระมหานงค์ สุ่มงศ์โล ป.ธ.๙

พระครูวิบูลสรกิจ

พระราชวชิโรดม

พระศรีวชิราภรณ์

พระเมธีวชิรโสภณ

พระครูอาทรประสิทธิโสภณ วิ.

พระครูสุนทรประสิทธิธรรม

พระครูโสภณธรรมมาภิมณฑ์

พระครูปลัดวีรภัทร์ ปริมุตโต

พระครูใบฎีกาสุเวช พลญาณ

พระมหาประจิม อภิปัญญา

บรรณาธิการ

พระมงคลวชิรากร

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระครูศรีวชิรวงศ์

พระมหาเอก เมธิกญาณ

พระมหาศิริชัย สิรินุทญาณ

นายณัฐ ทะสังขา

พระครูปลัดสุวัฒนวชิรคุณ

พระมหาเป็นเกียรติ กิตติวิสุโท

ดร.ณัฐพัชร สายเสนา

พ.ต.ท.ณัฐ มั่นส

กองบรรณาธิการ

พระมหาชาครินทร์ กิตติเมธี

พระมหาประสิทธิ์ เตชปัญญา

พระมหาธีรภัทร ธิรญาโณ

พระธีรเจต ธิรญาโณ

พระมหาจำเนียร จิรปัญญา ป.ธ.๙

พระมหาชิต ชิตญาณ

พระมหาชาญชัย ชลิตญาณ

พระมหาณรงค์ฤทธิ์ วิสิฐญาณ

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม ๒๕๖๐

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย วัดยานนาวา แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร

โทร. ๐๒ ๖๗๒ ๓๒๑๖ โทรสาร ๐๒ ๖๗๒ ๓๒๐๖

พิมพ์ที่ บริษัท เอเชีย แปซิฟิก มัลติมีเดีย จำกัด

โทร. ๐๒ ๒๔๘ ๖๘๘๖

“งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นบทบาทที่สำคัญของคณะสงฆ์
ในการส่งเสริม ฟื้นฟู และพัฒนาชุมชน หรือสังคมที่ประสบปัญหา
ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี
โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ
และยังเป็นการสร้างความผูกพัน ระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย
มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีความสมดุลธรรม สมดุลชีวิต
อันจะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญที่ยั่งยืนของสังคมประเทศชาติต่อไป”

พรพรหมสาธุคุณ

สำนักงาน

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม
วัดยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๒๐
โทร. ๐๒ ๖๓๒ ๓๒๑๖ โทรสาร. ๐๒ ๖๓๒ ๓๒๐๖